

Народна банка на Република Северна Македонија

**Квартален извештај
август 2023**

Содржина

Вовед	3
I. Макроекономски движења	5
1.1. Меѓународно економско окружување.....	5
1.2. Домашна понуда	9
1.3. Агрегатна побарувачка.....	13
<i>1.3.1. Лична потрошувачка</i>	<i>14</i>
<i>1.3.2. Јавна потрошувачка</i>	<i>17</i>
<i>1.3.3. Инвестициска потрошувачка.....</i>	<i>17</i>
<i>1.3.4. Нето извозна побарувачка.....</i>	<i>18</i>
1.4. Вработеност и плати	19
1.5. Инфлација.....	21
<i>1.5.1. Тековна инфлација.....</i>	<i>21</i>
<i>1.5.2. Инфлациски очекувања</i>	<i>24</i>
1.6. Биланс на плаќања	26
<i>1.6.1. Тековна сметка.....</i>	<i>26</i>
Прилог: Надворешнотрговска размена на стоки и движење на номиналниот и реалниот ефективен девизен курс (НЕДК и РЕДК)	27
<i>1.6.2. Финансиска сметка</i>	<i>31</i>
<i>1.6.3. Меѓународна инвестициска позиција и бруто надворешен долг.....</i>	<i>33</i>
II. Монетарна политика	37
2.1. Ликвидност на банките.....	39
III. Движења на финансиските пазари	40
3.1. Меѓубанкарски пазар со необезбедени депозити	41
3.2. Пазар на државни хартии од вредност	41
3.3. Берзи	44
IV. Монетарни и кредитни агрегати.....	45
4.1. Монетарни агрегати	46
4.2. Кредитна активност	49
V. Јавни финансии	51

Вовед

Народната банка и во текот на второто тримесечје на 2023 година продолжи со затегнување на монетарната политика, коешто започна од крајот на 2021 година. Така, основната каматна стапка беше дополнително зголемена, два-пати, збирно за 0,5 п.п., со што каматната стапка го достигна нивото од 6,0%. Во согласност со зголемувањето на основната каматна стапка, зголемени беа и каматните стапки на расположливите депозити преку ноќ и на седум дена и изнесуваат 3,90% и 3,95%, соодветно. Продолженото затегнување на монетарната политика има за цел да обезбеди стабилизација на инфлацијата и на инфлациските очекувања предизвикани од надворешните ценовни шокови. Имено, во текот на вториот квартал, годишната стапка на инфлација и натаму забавува, а забавување забележа и базичната инфлација. Сепак, инфлацијата сè уште е висока и над историскиот просек, како и базичната инфлација, што упатува на тоа дека преносните ефекти од цените на енергијата и храната сè уште не се целосно исцрпени. Ваквата монетарна поставеност е поддржана и зајакната и со неколкуте промени кај инструментот задолжителна резерва, насочени кон раст на штедењето во денари, како и со системски и макропрudentни мерки, како што е воведувањето противцикличен заштитен слој на капиталот и праговите за следење на квалитетот на кредитната побарувачка, со што дополнително се јакне отпорноста на банкарскиот систем. За стабилизирање на инфлацијата и инфлациските очекувања на потрајна основа, водечките централни банки продолжуваат со затегнувањето на монетарната политика, но поумерено. Така, со оглед на монетарната стратегија на стабилен девизен курс на денарот во однос на еврото, промените во домашната монетарна политика ги одразуваат и промените во монетарната политика на Европската централна банка.

Глобалната економија и натаму има неизвесни изгледи со оглед на продолженото траење на војната во Украина. Пониските цени на енергентите и останатите примарни производи, во услови кога ефектите од високите трошоци за енергија и тесните грла во снабдувањето полека исчезнуваат, придонесоа за забавување на вкупната инфлација, а со тоа и за натамошно намалување на инфлациските очекувања. Сепак, нивоата на цените коишто сè уште се повисоки, заедно со затегнатите глобални финансиски и кредитни услови за кои се очекува дека ќе бидат присутни подолг временски период, создаваат надолни ризици за глобалната активност, и покрај позитивните сигнали од целосното отворање на кинеската економија порано од очекуваното.

Најновите показатели од домашната економија упатуваат на макроекономска слика којашто главно соодветствува со априлските согледувања, иако во одделни сегменти се забележуваат одредени отстапувања. Имено, објавените податоци за БДП, упатуваат на реален годишен раст од 2,1% во првиот квартал од 2023 година, што претставува забрзување на растот коешто е малку посилно од проектираното за овој период во рамките на априлскиот циклус проекции. Анализирани по компоненти, растот во првиот квартал во целост се поврзува со позитивниот придонес на нето-извозот, при солиден раст на извозот и пад на увозот. Домашната побарувачка има негативен придонес, што во најголем дел се должи на високиот пад на бруто-инвестициите, што, пак, е одраз на пониските залихи при висока споредбена основа – главно поради недоволните влијанија од војната во Украина минатата година, пред сè во делот на енергентите. Пад бележи и јавната потрошувачка, за разлика од потрошувачката на домаќинствата којашто забележа раст, но побавен. **Расположливите високофреквентни податоци за економската активност за вториот квартал од 2023 година засега упатуваат на натамошен раст на економската активност во вториот квартал од годината, но поумерен.** За целата 2023 година, се очекува економски раст од 2,1%, а потоа негово забрзување со што ќе достигне 3,6% и 4% во 2024 и 2025 година, соодветно. Ризиците за економските изгледите и натаму произлегуваат од развојот на војната во Украина, геополитичките тензии во глобални рамки, силината на затегнувањето на финансиските услови, како и од евентуалните понатамошни превирања во финансискиот сектор.

Во второто тримесечје од 2023 година, годишната стапка на инфлација дополнително забави сведувајќи се на 11,2%, во согласност со априлската проекција.

Забавен раст на домашните цени се забележува кај сите три главни категории – храната, енергијата и базичната инфлација. Сепак, неизвесноста од движењето на светските цени на примарните производи и нивното влијание врз домашните цени и понатаму е нагласена, при неизвесни економски ефекти од војната во Украина. Според априлските оценки, за 2023 година се очекува инфлација во интервалот од 8 до 9% и нејзино стабилизирање под 3% во 2024 година.

Во вториот квартал од 2023 година, кредитната активност на банкарскиот сектор забележа раст на квартална основа, по стагнацијата во претходниот квартал, при раст на кредитите кај двата сектора. На годишна основа, во согласност со постепеното затегнување на монетарната политика, **стапката на раст на вкупните кредити и натаму умерено забавува и во вториот квартал на 2023 година изнесува 6,5%, што е малку над априлската проекција.** Се очекува дека ќе забавува до крајот на годината, со што кредитниот раст до крајот на годината би се свел на 5,7%, при позатегнати финансиски и кредитни услови, во согласност со зголемувањето на референтната каматна стапка и воведените макропрudentни мерки во изминатиот период. Гледано од аспект на изворите на финансирање, во вториот квартал беше забележан квартален раст и на депозитната база, по вообичаеното сезонско намалување во првиот квартал, што услови **натамошно забрзување на годишниот раст на депозитите од 11,6%, што е над очекувањата за крајот на вториот квартал според априлската проекција.** Притоа, продолжуваат поволните придвижувања од аспект на рочната и валутната структура на штедењето (раст на долгорочните и на денарските депозити), одразувајќи ги ефектите од мерките преземени од страна на Народната банка и стабилизираните очекувања на економските субјекти.

Последните расположливи податоци за билансот на плаќања посочуваат на подобри остварувања во тековната сметка, при истовремено пониски остварени нето финансиски приливи од очекуваните. Во првиот квартал на 2023 година, тековната сметка на платниот биланс бележи суфицит од 0,9% од БДП, што претставува значително подобрување во однос на високиот дефицит во истиот период од претходната година. Поволните движења во тековните трансакции се резултат на позитивните остварувања кај речиси сите категории, но главниот фактор е значителното намалување на дефицитот во размената на стоките со странство, пред сè поради понискиот увоз. Имено, стеснувањето на трговскиот дефицит, во најголем дел произлегува од подобрувањето на енергетското салдо, заради зголеменото домашно производство и пониската потрошувачка на енергија, но подобрување бележи и неенергетското трговско салдо, но поумерено. Слично влијание имаа и повисокиот суфицит кај салдата на секундарниот доход и услугите. Финансиската сметка во првиот квартал од годината забележа приливи на нето-основа од 1% од БДП, во најголем дел како резултат на остварените нето-приливи кај портфолио-инвестициите (задолжување на државата на меѓународниот пазар), а во помал дел и кај директните инвестиции. Податоците за бруто девизните резерви за вториот квартал упатуваат на подобри остварувања од очекувањата според априлските проекции, при што тие и понатаму се во сигурната зона.

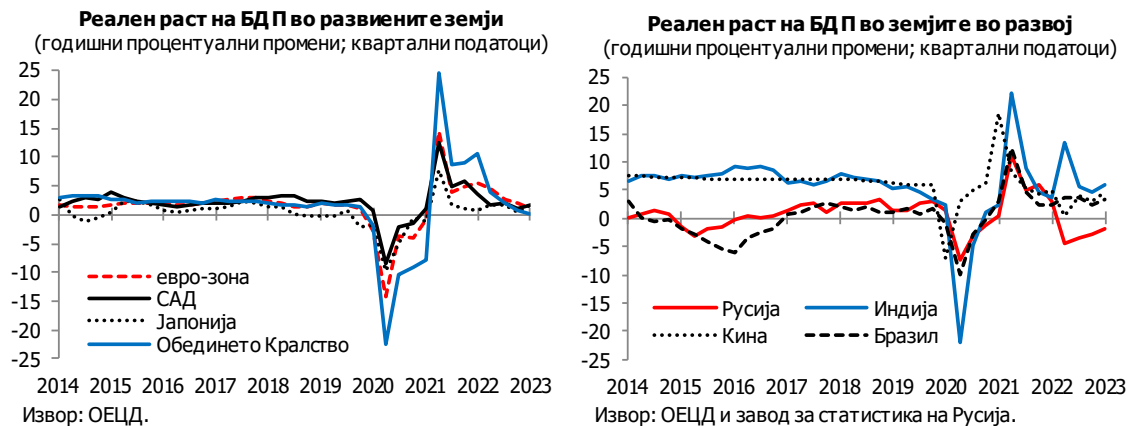
Општо земено, последните макроекономски показатели упатуваат дека остварувањата во клучните сегменти се главно во согласност со очекувањата, но ризиците во однос на инфлацијата опстојуваат. Имено, годишната динамика на раст кај домашните цени и натаму забавува во согласност со очекувањата, во услови на намалени притисоци од увозните цени, но нивото на вкупната и базичната инфлација и натаму е релативно високо. Растот на домашната економска активност забрзува, малку посилно од очекувањата според последните проекции. Кредитната поддршка на домашната економија од страна на банките продолжува, но растот е поумерен и во склад со очекувањата. Надворешната позиција на економијата се подобрува и овозможува девизните резерви да се одржуваат во сигурната зона. Сепак, **ризиците од неизвесното и променливо надворешно окружување поврзани со војната во Украина и понатаму се нагласени.** Народната банка внимателно ги следи макроекономските податоци и ризиците и е подготвена да ги употреби сите неопходни инструменти и да презема мерки со коишто ќе се придонесе за задржување на стабилноста на девизниот курс, стабилизирање на инфлациските очекувања и за ценовна стабилност на среден рок.

I. Макроекономски движења

1.1. Меѓународно економско окружување

Глобалната економска активност, во првото тримесечје од 2023 година, забележа претежно поповолни движења и покрај неизвесноста поради војната во Украина што сè уште трае, високата инфлација, натамошното затегнување на монетарната политика и влошените глобални финансиски услови. За разлика од овие глобални трендови, во еврозоната, којашто е наш најзначаен трговски партнер, економскиот раст во првото тримесечје повторно забави и се сведе на 1,0% на годишна основа (1,8% во четвртото тримесечје претходната година), како резултат на намалениот придонес на потрошувачката и нето-извозот. Инфлацијата на глобално ниво во второто тримесечје од 2023 година и понатаму има забавен раст, поради намалените цени на примарните производи на светските пазари, во услови кога ефектите од високите трошоци за енергија и тесните грла во снабдувањето полека исчезнуваат. Сепак, со оглед на очекувањата дека инфлацијата ќе се задржи над целното ниво подолг период, централните банки во развиените земји продолжија со затегнувањето на монетарната политика во текот на второто тримесечје. Според проекциите на Светската банка од јуни 2023 година, се очекува дека глобалниот економски раст ќе забави сведувајќи се на 2,1% во 2023 година, во услови на постојано затегнување на монетарната политика заради справување со високата инфлација. За 2024 и 2025 година се очекува забрзување на економскиот раст, којшто е проектиран на 2,4% и 3,0% соодветно. Притоа, во споредба со јануарските проекции, растот за 2023 година е ревидиран нагоре, во согласност со подобрите остварувања, додека за 2024 година е направена надолна корекција, кога сè уште постојат надолни ризици.

Глобалната економска активност, во првото тримесечје од 2023 година, бележи главно поповолни движења, и покрај различните остварувања кај одделни земји и региони, а додека сè уште има неизвесност поради војната во Украина, висока инфлација, натамошно затегнување на монетарната политика и влошени глобални финансиски услови. Во рамките на **развиените земји**, годишниот економски раст во САД и Јапонија забрза искачувајќи се на 1,6% и 1,8% соодветно (0,9% и 0,4% соодветно, во четвртото тримесечје од претходната година). Забрзувањето на растот во САД се должи главно на нето извозната побарувачка, при повисок раст на извозот придружен со пад на увозот, додека во Јапонија растот произлегува пред сè од потрошувачката на домаќинствата. Од друга страна, во еврозоната растот и понатаму забавува и се сведе на 1,0% (1,8% во претходното тримесечје), под влијание на забавениот раст на домашната потрошувачка, додека економијата на Обединетото Кралство речиси стагнира (раст од 0,2%, наспроти 0,6% во претходното тримесечје). Во групата **брзорастечки економии**, економската активност се засили во првото тримесечје оваа година, најмногу во Индија каде што под влијание на зголемените бруто-инвестиции, годишниот раст достигна 6,1% (4,6% во претходното тримесечје), а со повторното отворање на кинеската економијата и зголемената потрошувачка се придвижи растот на Кина достигнувајќи 4,5% (2,9% во претходното тримесечје).

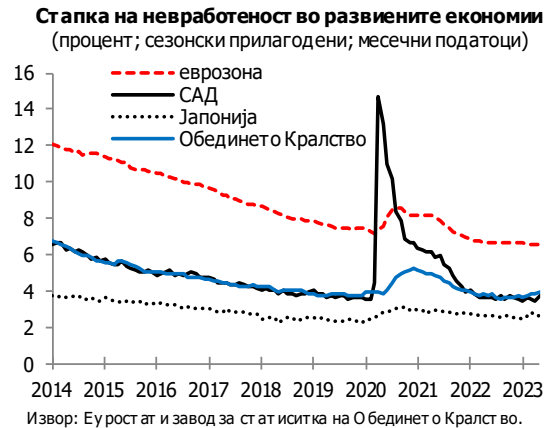
Во однос на оцените за глобалниот раст во второто тримесечје од 2023 година, просечната вредност на глобалниот индекс ПМИ изнесува 53,8 (51,7 во првото тримесечје), упатувајќи на поповолни движења на глобалната економска активност во наредниот период. Нагорната промена на индексот произлегува од поповолните придвижувања кај услужниот сектор. На годишна основа, глобалниот индекс ПМИ бележи зголемување од 3,4%.

Се очекува дека глобалниот економски раст¹ ќе забави сведувајќи се на 2,1% во 2023 година, во услови на постојано затегнување на монетарната политика заради справување со високата инфлација. Оттука, затегнатите глобални финансиски услови и намалената надворешна побарувачка се основните фактори за забавен раст кај земјите во развој и брзорастечките економии. За 2024 и 2025 година се очекува забрзување на економскиот раст, којшто е проектиран на 2,4% и 3,0% соодветно. Притоа, во споредба со јануарските проекции, очекувањата за 2023 година се ревидирани нагоре за 0,4 п.п., додека за 2024 година е направена надолна корекција на проекцијата за 0,3 п.п. Се предвидува дека инфлацијата постепено ќе забавува, при послаба агрегатна побарувачка и надолно придвижување на цените на примарните производи, под услов долгорочните инфлациски очекувања да останат стабилни. Ризиците во однос на проектираниот глобален економски раст се главно надолни и се поврзани со превирањата во банкарскиот сектор, евентуално посилното затегнување на монетарната политика доколку инфлациските притисоци опстојат подолго од очекувањата, можната ескалација на војната во Украина и зголемената ранливост на високозадолжените земји.

¹ Анализата во овој дел се заснова на извештајот на Светската банка „Глобални економски изгледи“, објавен во јуни 2023 година.

Инфлацијата на глобално ниво, во второто тримесечје од 2023 година, и понатаму бележи забавен раст, при послаби ценовни притисоци, во услови кога ефектите од високите трошоци за енергија и тесните грла во снабдувањето полека исчезнуваат. Од групата развиени земји, инфлацијата забави најмногу во еврозоната и САД, главно под влијание на енергетската компонента, со што просечната годишна инфлација во второто тримесечје се сведе на 6,2% во еврозоната и 4,0% во САД. Во периодот април – мај, во Обединетото Кралство инфлацијата се сведе на 7,9%.

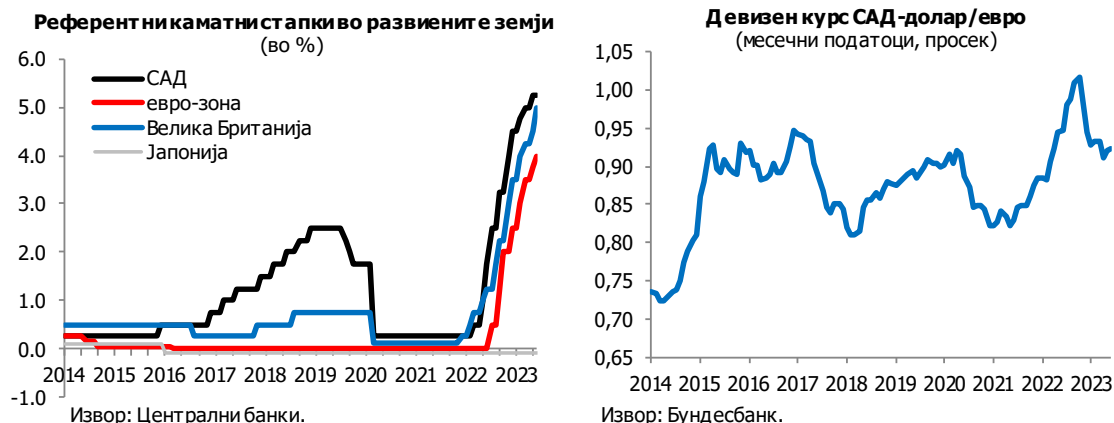
Еврозоната, како наш најзначаен трговски партнер, во првото тримесечје од 2023 година забележа годишен раст на економската активност од 1,0%, по растот од 1,8% во последното тримесечје од 2022 година. Забавениот економски раст главно произлегува од послабот раст на потрошувачката на домаќинствата и падот на јавната потрошувачка, како и од нето-извозот, во услови на посилно забавување на извозната од увозната активност. Во согласност со ваквите движења, во јунските проекции на ЕЦБ е направена минимална надолна ревизија за 2023 и 2024 година, додека за 2025 година проекцијата е непроменета. Така, во 2023 година се очекува раст на економската активност од 0,9%, по што се предвидува одредено забрзување на растот, проектиран на 1,5% за 2024 година и 1,6% за 2025 година.² Движењата на пазарот на труд во еврозоната бележат натамошно подобрување, така што стапката на невработеност во периодот април – мај 2023 година е на историски најниско ниво од 6,5%, (6,6% во првото тримесечје од 2023 година). Инфлацијата во еврозоната бележи дополнително забавување во второто тримесечје, со што се сведе на 6,2% просечно за овој период (8,0% во првото тримесечје од 2023 година), во услови на пад на цените на енергентите, умерено забавување на растот кај цените на храната и стабилизирање на базичната инфлација. Растот на цените во овој период главно произлегува од базичната компонента, којашто придонесува за речиси две третини од инфлацијата. Притоа, јунските проекции на ЕЦБ покажуваат минимална нагорна ревизија на идната патека на инфлацијата, односно се очекува дека инфлацијата ќе изнесува 5,4% во 2023 година, 3,0% во 2024 година и 2,2% во 2025 година³.

Во второто тримесечје од 2023 година, со оглед на очекувањата дека инфлацијата ќе се задржи над целното ниво подолг период, централните банки во развиените земји продолжија со затегнувањето на монетарната политика, но поумерено во однос на претходното тримесечје од страна на ФЕД и ЕЦБ, а со иста динамика од страна на Банката на Англија. ФЕД, по зголемувањето на референтната каматна стапка од 0,25 п.п. во мај, во јуни донесе одлука да ја задржи на истото ниво, со што таа се движи во распон од 5,0% до 5,25%. Исто така, ФЕД продолжи со натамошно намалување на портфолиото на трезорските и хипотекарните хартии од вредност. Банката на Англија во мај и јуни изврши зголемување на референтната каматна стапка за 0,25 п.п. и 0,5 п.п. соодветно, со што таа достигна 5,0%. Покрај

² Во проекциите од март 2023 година, проектираниот раст на економската активност изнесуваше 1,0% во 2023 година и 1,6% во 2024 и 2025 година.

³ Во март 2023 година, инфлацијата во еврозоната беше проектирана на 5,3% за 2023 година, 2,9% за 2024 година и 2,1% за 2025 година.

тоа, во текот на второто тримесечје се остваруваше и програмата за продажба на средства преку намалување на портфолиото на хартии од вредност во билансот на централната банка. ЕЦБ, во текот на второто тримесечје, во два наврати ги зголеми трите основни каматни стапки, за по 0,25 п.п., со што во јуни каматната стапка на основните операции за рефинансирање, на расположливите кредити преку ноќ и на расположливите депозити ги достигнаа нивоата од 4,0%, 4,25% и 3,5%, соодветно. Притоа, во согласност со предвиденото и со утврдената динамика, ЕЦБ постепено го намалуваше портфолиото во рамките на Програмата за откуп на хартии од вредност (APP), при што од јули годинава ќе престане со реинвестирање на достасаните хартии од вредност во рамките на оваа програма.

Во второто тримесечје од 2023 година, вредноста на САД-доларот во однос на еврото и натаму се намалува, односно забележа депрецијација од 1,5% во однос на првото тримесечје, што е делумно одраз на позатегнатата монетарна политика во еврозоната. Гледано на годишна основа, вредноста на САД-доларот во однос на еврото се намали за 2,2%, изнесувајќи 0,92 евра, во просек, во овој период.

Цените на примарните производи бележат пад на светските берзи во второто тримесечје од 2023 година. Така, просечната цена на нафтата во овој период се намали на 71,7 евра за барел, со што е пониска за 6,6% во однос на првото тримесечје, односно за 31,8% на годишна основа. Ваквата промена на берзанската цена на нафтата е поттикната од загриженоста во однос на изгледите за растот на глобалната економска активност, и покрај повисоката побарувачка по повторното отворање на кинеската економија и одлуката на ОПЕК+ за намалување на понудата. Кај цените на неенергетските примарни производи⁴ (изразени во евра), падот во второто тримесечје изнесува 4,5% во однос на првото тримесечје. Гледано по групи производи, индексите на цените на основните метали⁵ и на храната⁶ забележаа пад од 10,8% и 2,8%, соодветно.

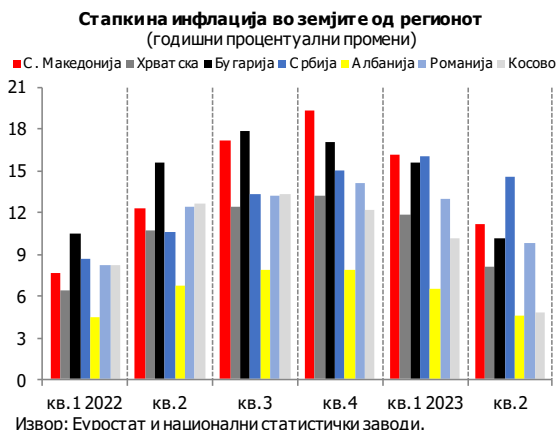
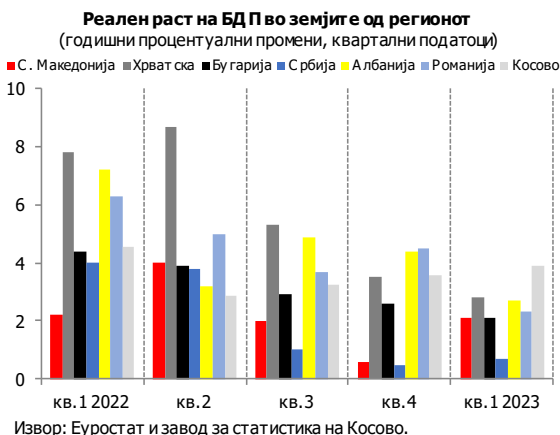
⁴ Овој агрегатен индекс ги вклучува индексот на благородните метали, индексот на храната и пијалаците, индексот на земјоделските сировини и индексот на основните метали.

⁵ Во овој индекс се вклучени следниве метали: алуминиум, кобалт, бакар, железо, олово, молибден, никел, калај, ураниум и цинк.

⁶ Во овој индекс се вклучени следниве примарни прехранбени производи: житарки, растително масло, месо, морска храна, шеќер и друга храна.

Во однос на земјите од регионот, економската активност во првото тримесечје од 2023 година и натаму расте главно поумерено, со исклучок на Косово и Србија каде што се забележува благо забрзување на растот. Притоа, забрзаниот раст во Косово е резултат на растот на бруто-инвестициите коишто имаа негативен придонес во претходното тримесечје, додека во Србија се должи на подобрите остварувања кај нето-извозот главно заради падот на увозот при намалена домашна побарувачка. Во поглед на инфлацијата, во сите анализирани земји од регионот, во второто тримесечје од 2023 година, се забележува надолна патека на инфлацијата, во споредба со првото тримесечје од 2023 година, условена претежно од падот на цените на енергијата и забавениот раст на цените на храната и на базичната инфлација.

1.2. Домашна понуда

Во првиот квартал од 2023 година активната во домашната економија оствари реален раст од 2,1% на годишна основа, што претставува забрзување во однос на растот од 0,6% во претходниот квартал. Растот и во овој квартал во најголема мера е резултат на позитивниот придонес на групата дејности „трговија, транспорт и угостителство“, којашто уште во третиот квартал минатата година го надмина нивото остварено во претпандемичниот период. Зголемената активност во градежништвото, дејноста информации и комуникации, а во помала мера и во индустријата и финансиските дејности, имаа дополнителен позитивен придонес за растот. Високофреквентните

податоци на страната на понудата коишто се расположливи за периодот април – мај 2023 година главно упатуваат на натамошен раст на економската активност во вториот квартал од годината, но поумерен. Оцените на раководителите за деловната состојба на претпријатијата за вториот квартал од 2023 година се поповолни кај сите позначајни сектори од економијата, во споредба со истиот период од претходната година, а поповолни се очекувањата и за следниот период.

Во првиот квартал од 2023 година, реалниот раст на домашната економија изнесуваше 2,1% на годишна основа, што претставува забрзување во споредба со растот од 0,6% во претходниот квартал (при раст на квартална основа од 2,4%, сезонски приспособен). Гледано структурно, годишниот раст во првиот квартал во најголема мера се должи на позитивниот придонес на групата дејности „трговија, транспорт и угостителство“, којашто уште во третиот квартал минатата година го надмина нивото остварено во претпандемичниот период. По забележаните негативни поместувања во претходниот квартал, повисоката активност во градежништвото, дејноста „информации и комуникации“, индустријата и во финансиските дејности има дополнителен позитивен придонес врз растот на БДП во овој квартал. Од друга страна, негативен придонес имаат земјоделството, дејноста „јавна управа и одбрана; образование; здравствена и социјална заштита“ и уметноста.

БДП и компонентите – годишни стапки на раст (во %)

	годишни стапки на раст, во %*																
	2018	2019	2020	2021	2022	Кв.1 2020	Кв.2 2020	Кв.3 2020	Кв.4 2020	Кв.1 2021	Кв.2 2021	Кв.3 2021	Кв.4 2021	Кв.1 2022	Кв.2 2022	Кв.3 2022	Кв.4 2022
Земјоделство	8.3	0.1	2.5	-5.2	2.0	4.0	5.4	6.1	-3.4	-1.7	-5.7	-3.6	-8.5	1.6	4.3	3.5	-0.9
Индустрија	5.3	1.4	-6.7	0.9	-1.5	-4.7	-23.9	-5.1	7.0	-6.5	10.9	-0.7	1.3	-4.1	0.7	-1.7	-1.1
од кои кај преработувачка индустрија	6.2	2.6	-4.8	7.9	-1.8	-1.4	-26.9	-1.9	11.2	0.3	23.6	5.7	5.5	-2.5	1.9	-2.9	-3.2
Градежништво	-11.0	5.5	-4.0	-5.5	-8.4	1.6	-14.5	1.6	-3.8	0.8	-3.6	-3.7	-11.0	-16.7	-1.0	-9.1	-8.1
Трговија, транспорт и сообраќај и угостителство	5.0	6.7	-10.6	4.3	7.8	-1.0	-30.2	-6.2	-4.8	-11.2	31.5	2.7	1.1	7.4	6.4	9.1	8.3
Информации и комуникации	-4.1	6.8	4.5	15.9	2.6	11.9	-3.7	5.0	5.2	10.7	21.4	13.6	18.0	6.6	7.3	-0.7	-2.0
Финансиско посредување	2.6	0.4	-0.1	-0.9	1.3	2.1	-4.6	0.5	1.7	-1.5	2.5	-4.2	-0.1	1.0	-0.7	5.8	-0.9
Дејности во врска со недвижен имот	0.1	0.2	1.1	8.3	4.1	3.5	-2.7	-1.0	4.6	6.1	9.5	7.8	9.9	4.7	7.2	3.1	1.3
Административни и помошни услужни дејности	7.9	8.0	-8.7	15.4	8.7	-8.1	-11.3	-11.1	-4.2	7.6	17.6	19.8	17.2	17.1	12.1	5.6	0.5
Јавна управа	2.0	5.2	3.2	5.6	0.0	2.3	3.2	2.7	4.4	2.5	6.4	6.9	6.4	2.1	0.9	-0.9	-1.9
Уметност, забава и рекреација; Други услужни дејности	6.6	9.6	-22.6	23.5	11.0	-14.0	-23.2	-32.9	-20.0	3.1	22.8	39.9	32.2	17.7	14.2	11.8	1.5
Бруто-домашен производ	2.9	3.9	-4.7	3.9	2.1	-0.3	-15.4	-4.3	1.3	0.1	14.5	1.4	1.2	2.2	4.0	2.0	0.6

*Од соопшението за БДП од 05.06.2023

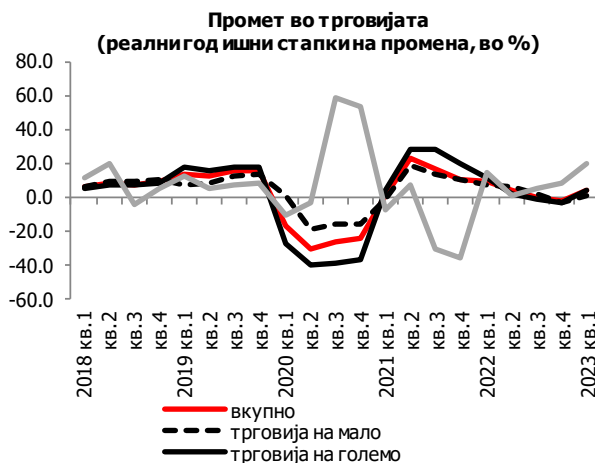
Извор: Државен завод за статистика.

БДП и компонентите – придонеси во растот на БДП (во п.п.)

	придонес во растот на БДП, во п.п.																
	2018	2019	2020	2021	2022	Кв.1 2020	Кв.2 2020	Кв.3 2020	Кв.4 2020	Кв.1 2021	Кв.2 2021	Кв.3 2021	Кв.4 2021	Кв.1 2022	Кв.2 2022	Кв.3 2022	Кв.4 2022
Земјоделство	0.7	0.0	0.2	-0.4	0.1	0.3	0.4	0.5	-0.3	-0.1	-0.5	-0.4	-0.8	0.2	0.3	0.2	-0.1
Индустрија	0.9	0.3	-1.2	0.2	-0.3	-0.9	-4.4	-0.9	1.2	-1.1	1.8	-0.1	0.2	-0.7	0.1	-0.3	-0.2
од кои кај преработувачка индустрија	0.8	0.3	-0.6	1.1	-0.2	-0.2	-3.7	-0.3	1.5	0.0	2.8	0.8	0.8	-0.3	0.3	-0.4	-0.5
Градежништво	-0.7	0.3	-0.2	-0.3	-0.5	0.0	-0.8	0.1	-0.2	0.1	-0.1	-0.3	-0.8	-0.8	-0.1	-0.5	-0.4
Трговија, транспорт и сообраќај и угостителство	1.0	1.3	-2.1	0.8	1.5	-0.2	-6.1	-1.2	-1.0	-2.3	5.3	0.6	0.2	1.4	1.2	1.8	1.6
Информации и комуникации	-0.1	0.2	0.2	0.6	0.1	0.4	-0.1	0.2	0.2	0.4	0.9	0.5	0.7	0.3	0.3	0.0	-0.1
Финансиско посредување	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.1	-0.1	0.0	0.0	0.0	0.1	-0.1	0.0	0.0	0.0	0.2	0.0
Дејности во врска со недвижен имот	0.0	0.0	0.1	0.9	0.4	0.4	-0.3	-0.1	0.4	0.7	1.1	0.8	0.9	0.5	0.8	0.3	0.2
Административни и помошни услужни дејности	0.3	0.3	-0.3	0.6	0.3	-0.3	-0.4	-0.4	-0.1	0.3	0.7	0.7	0.6	0.7	0.5	0.2	0.0
Јавна управа	0.2	0.6	0.4	0.7	0.0	0.3	0.4	0.3	0.5	0.4	1.0	0.9	0.7	0.3	0.1	-0.1	-0.2
Уметност, забава и рекреација; Други услужни дејности	0.2	0.3	-0.7	0.6	0.3	-0.4	-0.7	-1.0	-0.5	0.1	0.7	0.9	0.7	0.5	0.4	0.3	0.0
Бруто-домашен производ	2.9	3.9	-4.7	3.9	2.1	-0.3	-15.4	-4.3	1.3	0.1	14.5	1.4	1.2	2.2	4.0	2.0	0.6

Извор: Пресметки на НБРСМ.

Анализирано преку високофреквентните податоци, **во првиот квартал од годината вкупниот промет во трговијата бележи реален раст на годишна основа**, во услови на раст кај сите три вида трговија (трговија на големо, трговија на мало и трговија со моторни возила). Во периодот април – мај 2023 година, прометот во вкупната трговија бележи реален годишен пад, при пад кај трговијата на мало и трговијата на големо, додека трговијата со моторни возила бележи раст. Оцените на раководителите на претпријатијата во секторот „трговија на мало“ за деловната состојба во текот на вториот квартал од 2023 година се поповолни во споредба со истиот квартал од претходната година, а исто така поповолни се и очекувањата за наредниот период.

Извор: Државен завод за статистика.

Извор: Анкета на ЕК за трговија на мало, Државен завод за статистика и пресметки на НБРСМ.

Во првото тримесечје од 2023 година кај **транспортот** се забележуваат движења во различни насоки. Така, кај сите видови патнички сообраќај (железнички, воздухопловен и патен сообраќај) се забележува раст, додека кај сите видови товарен сообраќај (железнички, патен и воздухопловен сообраќај) се забележува пад, што во одредена мера може да се поврзе и со послабите остварувања кај дел од традиционалните индустриски дејности.

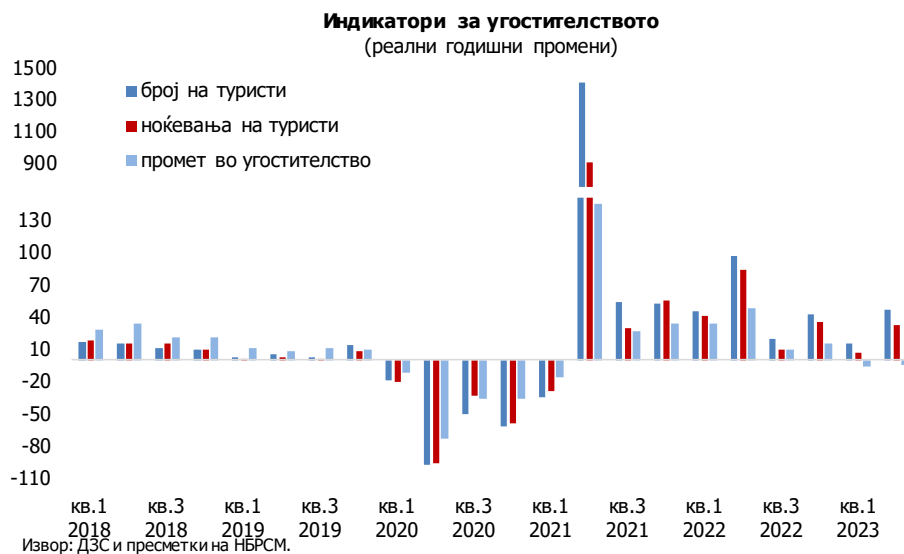
Извор: Државен завод за статистика.

Извор: Државен завод за статистика и Анкета на ЕК за индустрија.

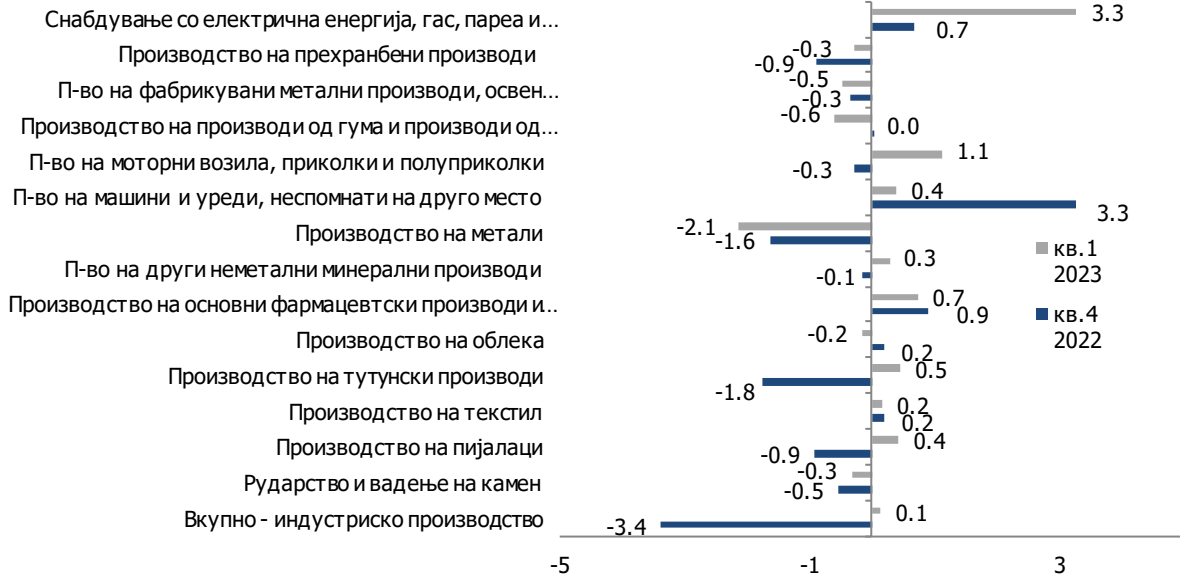
Во рамките на **угостителскиот сектор**, и во првото тримесечје од 2023 година се бележи реален раст на годишна основа на бројот на туристи и ноќевањата, но тој е забавен во однос на претходниот квартал, додека кај вкупниот промет е забележан пад, што се должи на повисоката споредбена основа. Притоа, кај бројот на туристи и ноќевањата, растот се должи во целост на зголемениот број и ноќевањата на странските туристи, во услови на олеснети патувања, додека кај бројот и ноќевањата на домашните туристи се забележува пад. Податоците за април 2023 година покажуваат значително забрзување на растот кај бројот и ноќевањата на туристи, додека вкупниот реален промет во угостителството и натаму бележи пад, но поумерен. Воедно, оцените на раководителите на претпријатијата во услужниот сектор за нивната деловна состојба во вториот квартал од 2023 година се поповолни, во споредба со истиот квартал минатата година, а поповолни се исто така и очекувањата за наредниот период од аспект на побарувачката.

Во првиот квартал од годината **индустриското производство⁷** забележа **минимален реален раст од 0,1% на годишна основа** (по падот од 3,4% во претходниот квартал), како резултат на позитивен придонес од енергетскиот сектор, додека преработувачката индустрија и рударството забележаа негативен придонес. Гледано по дејности, позитивен придонес имаат дел од дејностите каде што се активни поголемите странски извозни капацитети, како што е производството на моторни возила, а дополнителен позитивен придонес имаат и производството на основни фармацевтски производи и фармацевтски препарати и производството на кожа. Од друга страна, најголем негативен придонес се забележува кај дел од традиционалните дејности, главно кај енергетски најинтензивните, како што е производството на метали, а дополнителен негативен придонес имаат и производството на фабрикувани метални производи, освен машини и опрема и производството на производи од гума и производи од пластични маси. Во периодот април – мај 2023 година индустриското производство забележа реален годишен раст од 2,3%, како резултат на позитивниот придонес на енергетскиот сектор и преработувачката индустрија, додека рударството има мал негативен придонес. Раководителите од индустрискиот сектор имаат поповолни оценки за деловната состојба во вториот квартал од 2023 година во споредба со истиот квартал минатата година, а исто така и очекувањата од аспект на движењето на производството во следниот период се поповолни.

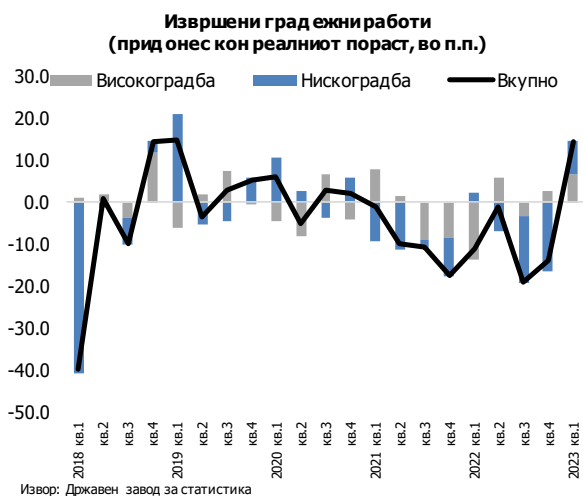
⁷ Анализата за движењата во индустријата е направена врз основа на месечните податоци за индексите на индустриското производство на ДЗС.

Придонеси на избрани дејности кон годишната промена на индустриското производство (во процентни поени)

Извор: Државен завод за статистика и НБРСМ.

Според расположливите високофреквентни податоци, **во првиот квартал од 2023 година активноста во градежниот сектор забележа висок реален раст на годишна основа, по слабите остварувања во изминатиот двегодишен период.** Притоа, растот кај вкупните извршени градежни работи се должи на високиот раст и кај високоградбата, но и кај нискоградбата. Растот во градежништвото може да се поврзе со зголемени активности на започнатите јавни инфраструктурни проекти, но и главно со стабилизирањето на цените на градежните материјали, како и поволните временски услови. Од друга страна, во април вредноста на извршените градежни работи на годишна основа бележи длабок пад, во услови на пад и кај високоградбата, и кај нискоградбата. Оцените на раководителите на претпријатијата во градежниот сектор за движењето на нивната активност во вториот квартал од 2023 година се поповолни во споредба со истиот квартал минатата година, а исто така и очекувањата за следниот период се поповолни.

Извор: Државен завод за статистика

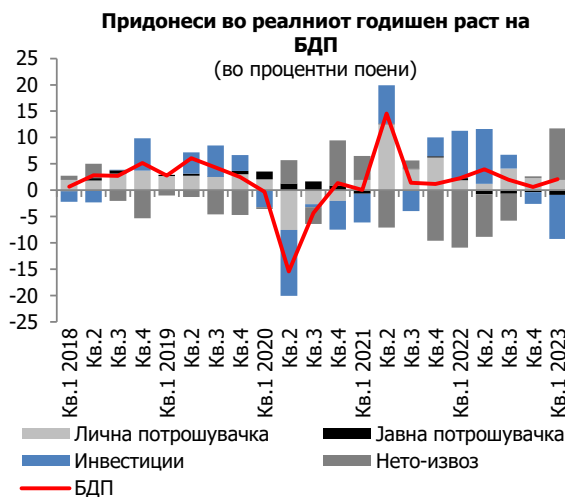
Извор: Анкета на ЕК за градежништво, Државен завод за статистика и пресметки на НБРСМ.

1.3. Агрегатна побарувачка

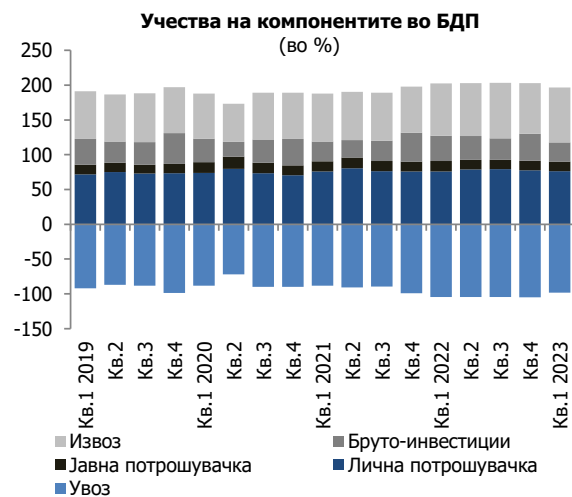

Гледано од аспект на побарувачката, реалниот годишен раст на БДП од 2,1% во првиот квартал на 2023 година во целост произлегува од нето-извозот, при солиден раст на извозот и пад на увозот. Со тоа, извозот и натаму е компонента со највисок позитивен индивидуален придонес за вкупниот економски раст. Домашната побарувачка оствари негативен придонес кон растот, во најголем дел како резултат на високиот пад на бруто-инвестициите што главно претставува одраз на постепеното намалување на залихите, претходно зголемени заради зголемените глобални ризици. Намалување бележи и јавната потрошувачка, додека личната потрошувачка бележи натамошен годишен раст, но забавен, поддржан од засилениот раст на приватните трансфери и поумерениот пад кај останатиот дел од компонентите на реалниот расположлив доход.

Структурната анализа на БДП⁸ од аспект на побарувачката покажува дека, во првиот квартал од 2023 година, растот во целост се должи на позитивниот придонес на нето-извозот, во услови на солиден раст на извозот и пад на увозот. Домашната побарувачка има негативен придонес, главно како резултат на високиот пад на бруто-инвестициите, а пад бележи и јавната потрошувачка, при забавен раст кај личната потрошувачка.

Извор: Државен завод за статистика и пресметки на НБРСМ.

Извор: Државен завод за статистика и пресметки на НБРСМ.

	Годишни стапки на реален раст (во %)												Придонеси кон годишниот реален раст (во п.п.)**													
	2019	2020	2021	2022	2021-Кв.1	2021-Кв.2	2021-Кв.3	2021-Кв.4	2022-Кв.1	2022-Кв.2	2022-Кв.3	2022-Кв.4	2023-Кв.1	2019	2020	2021	2022	2021-Кв.1	2021-Кв.2	2021-Кв.3	2021-Кв.4	2022-Кв.1	2022-Кв.2	2022-Кв.3	2022-Кв.4	2023-Кв.1
Лична потрошувачка	3.5	-3.6	8.3	3.1	2.8	15.9	5.6	9.0	2.5	1.5	5.4	3.0	2.5	2.5	-2.3	5.3	2.1	1.9	11.3	3.7	5.7	1.7	1.0	3.6	2.0	1.7
Јавна потрошувачка	2.5	9.8	-0.4	-2.6	-4.5	0.6	0.3	1.8	2.7	-5.2	-4.7	-2.8	-5.9	0.4	1.4	-0.1	-0.4	-0.8	0.2	0.0	0.2	0.4	-0.9	-0.7	-0.4	-1.0
Извоз на стоки и услуги	8.9	-10.9	11.7	13.4	7.1	44.8	3.7	1.3	11.3	14.2	17.8	10.2	7.1	5.4	-6.8	6.8	8.9	4.2	22.4	2.2	0.8	7.6	9.6	11.9	6.4	5.3
Увоз на стоки и услуги	10.1	-10.9	11.9	16.1	0.0	43.8	0.9	11.6	21.2	19.8	19.4	6.5	-4.3	-7.3	8.3	-8.4	-13.2	0.0	-26.2	-0.6	-8.5	-16.5	-15.9	-15.3	-6.2	4.1
Бруто инвестиции	8.7	-15.1	1.7	15.0	-15.5	35.2	-11.3	10.1	31.8	41.5	9.0	-5.3	-22.9	3.1	-5.2	0.3	4.9	-4.9	7.2	-3.5	3.5	9.0	10.2	2.5	-1.3	-8.4
Домашна побарувачка	4.9	-5.5	5.5	5.4	-3.1	17.2	0.4	8.5	9.5	9.0	5.0	-0.2	-5.8	5.9	-6.1	5.5	6.5	-3.8	18.7	0.2	9.4	11.1	10.3	5.3	0.3	-7.6
Нето-извоз*	13.7	-10.7	12.4	23.9	-19.2	40.8	-7.3	40.4	56.9	37.8	24.8	-1.1	##	-2.0	1.5	-1.6	-4.4	4.2	-3.8	1.6	-7.8	-8.8	-6.3	-3.4	0.2	9.4
Статистичка дисперанца	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	-0.3	-0.4	-0.3	-0.4	0.0	0.0	0.0	0.1	0.4
БДП	3.9	-4.7	3.9	2.1	0.1	14.5	1.4	1.2	2.2	4.0	2.0	0.6	2.1	3.9	-4.7	3.9	2.1	0.1	14.5	1.4	1.2	2.2	4.0	2.0	0.6	2.1

* намалување на нето-извозот означува стеснување на дефицитот

** Придонесите по компоненти не сумираат до вкупниот БДП поради статистичка дисперанца во реалните износи.

Со цел да се усогласи со официјалните реални стапки на раст, во сумарниот БДП е вклучена статистичката дисперанца.

Извор: Државен завод за статистика и пресметки на НБРСМ.

1.3.1. Лична потрошувачка

Во првиот квартал од 2023 година, личната потрошувачка и натаму расте, но побавно, при што забележа годишен раст од 2,5% и квартален пад 1,3% (годишен раст

⁸ Кварталните промени на БДП и на неговите компоненти се пресметани со сезонски приспособени податоци.

од 3% и квартален пад од 0,1%, во претходниот квартал). Растот на потрошувачката и натаму е поддржан од приватните трансфери. Од друга страна, масата на пензии⁹, просечната исплатена плата¹⁰ и кредитирањето на населението од страна на банките и во овој квартал бележат годишно намалување во реални показатели, но помало во однос на претходниот период, во согласност со забавувањето на стапката на инфлација. Во услови на неизвесност од војната во Украина и задржување на потрошувачките цени на високо ниво, и во текот на овој квартал беа донесени дополнителни економски мерки за заштита на животниот стандард¹¹ коишто веројатно имаа и делумен придонес за одржување на потрошувачката на домаќинствата.

Од аспект на расположливите податоци за движењата кај личната потрошувачка¹² за вториот квартал од 2023 година, забавува реалниот годишен пад кај кредитите на населението, а кај дел од компонентите на расположливиот доход, односно кај платите и пензиите¹³, за првпат по една година се забележува мал раст. Резултатите од Анкетата за кредитната активност од јуни покажуваат нето-заострување на вкупните кредитни услови и нето-намалување на побарувачката на вкупните кредити на домаќинствата. Исто така, и во овој период се бележи пад на реална основа кај трговијата на мало и бруто-приходите од ДДВ. Од друга страна кај домашното производство на потрошни добра и увозот на стоки за широка потрошувачка е забележан раст. Што се однесува до показателот за довербата на потрошувачите¹⁴, тој упатува на поповолни согледувања за вториот квартал од 2023 година и во однос на претходниот квартал, и во споредба со истиот период од 2022 година. Во вториот квартал на годината, во услови на продолжена неизвесност беа донесени дополнителни економски мерки за заштита на животниот стандард на граѓаните¹⁵.

⁹ Во март 2023 година пензиите се зголемени за 8,4% номинално во согласност редовното усогласувањето предвидено со новата методологија којашто следи два показателя, односно 50% од порастот на просечната плата и 50% од порастот на трошоците на животот, според официјалните податоци на Државниот завод за статистика. Ова усогласување се врши двапати во годината, во март и септември (за повеќе види на следнава [врска](#)). Исто така, во согласност со новите пакет целни мерки за помош на најранливите групи граѓани донесени во октомври 2022 година, во наредните 4 месеци (ноември и декември 2022 година и јануари и февруари 2023 година) се исплатени по 1.500 денари за пензионерите коишто добиваат пензија до 11.525 денари и по 750 денари за пензионерите со пензии од 11.525 до 14.000 денари.

¹⁰ Подетално во делот 1.3. Вработеност и плати.

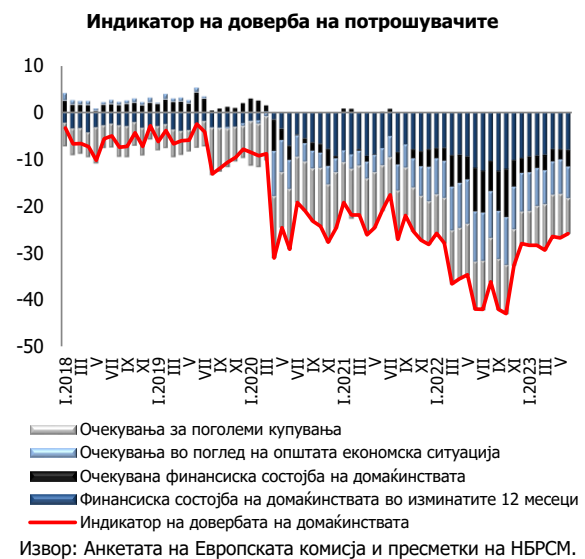
¹¹ На 26 декември 2022 година, во согласност со Буџетот на Министерството за економија за 2023 г. се обезбедени средства за справување со енергетската криза и поддршка на домаќинствата и компаниите и е продолжена мерката за замрзнување на маржите на основните прехранбени производи до крајот на април 2023 година. И во текот на првиот квартал од 2023 година се продолжи со носењето дополнителни економски мерки за заштита на животниот стандард. Така, на 7 февруари 2022 година, Владата донесе одлука за продолжување на субвенциите за сметките за струја на најранливите категории граѓани за 600 до 800 денари, во согласност со дадените критериуми. На 28 февруари 2023 година, Владата донесе одлука за замрзнување на цената на лебот на 33 денари, заклучно со 31 мај 2023 година. Во почетокот на март 2023 година Владата ја донесе и Одлуката за замрзнување на цените на тестенините и млечните продукти. Притоа, цената на тестенините се намалува за 15% во однос на цената којашто се применувала во трговијата на мало на 1 март 2023 година, додека цените на млечните производи се намалуваат за 10%. Одлуката важи од 16 март 2023 година и ќе се применува заклучно со 31 мај 2023 година. На 21 март 2023 година, се носи одлука за замрзнување на цените на јајцата, со важност од 1 април до 31 мај 2023 година. На 29 март 2023 година, се замрзнуваат и се намалуваат за 13% цените на тоалетната хартија, влошките, влажни марамчиња, пелените, со важност од 1 април до 31 мај 2023 година. На почетокот на април, со неколку одлуки се замрзнуваат цените на одредени видови овошје и зеленчук, како и се дефинираат минималните количини кои трговците мора да ги обезбедат.

¹² Податоците за платите се заклучно со април 2023 година, додека податоците за кредитите на населението, пензиите, трговијата на мало, домашното производство на потрошни добра, увозот на стоки за широка потрошувачка и бруто-приходите од ДДВ се однесуваат на периодот април-мај 2023 година.

¹³ Во согласност со пакет целните мерки за помош на најранливите групи граѓани донесен во октомври, во првите два месеца од 2023 година (јануари и февруари) е предвидено да се исплаќаат по 1.500 денари за пензионерите коишто добиваат пензија до 11.525 денари и по 750 денари за пензионерите со пензии од 11.525 до 14.000 денари.

¹⁴ Анкета на Европската комисија за потрошувачкиот оптимизам заклучно со јуни 2023 година. На графичкиот приказ индексот на довербата на потрошувачите е прикажан како нето-процент на одговорите. Овој индекс е составна компонента на вкупниот индекс на економската доверба.

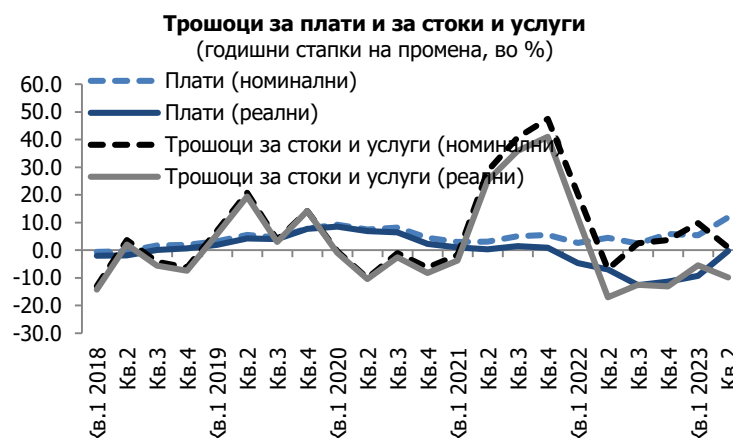
¹⁵ И во текот на вториот квартал од 2023 година важат економските мерки за заштита на животниот стандард. Така, од 1 март 2023 година е замрзната цената на белиот и полубелиот леб, цените на дел од тестенините и на дел од млечните производи се намалени и замрзнати од 16 март при истовремено укинување на царината на тестенините, а од 1 април се намалени и се замрзнати цените и на одредени хигиенски производи. Овие мерки се применуваа до 31 мај 2023 година. Исто така, за периодот од 21 март до крајот на април 2023 година, се замрзна и цената на јајцата од кокошка и оризот. За повеќе детали на следнава врска: <https://vlada.mk/sednici>.

1.3.2. Јавна потрошувачка

Јавната потрошувачка оствари реален годишен пад и во првиот квартал од 2023 година којшто изнесуваше 5,9% (пад од 4,8% на квартална основа). Според податоците од буџетот, во овој период реален пад бележат речиси сите главни категории на јавната потрошувачка, а пред сè расходите за плати, фондот за здравство и трошоците за стоки и услуги.

Буџетските остварувања во согласност со фискалните податоци за периодот април – мај 2023 година упатуваат на реален годишен пад на **јавната потрошувачка** и во вториот квартал од годината, во услови на пад кај речиси сите главни категории (освен кај трансферите до локалните власти).

Извор: Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.

Во пресметките се земени трошоци објавени во консолидиран буџет на Централна влада и Фондови, дефлационирани со трошоци за живот.

1.3.3. Инвестициска потрошувачка

Падот на бруто-инвестициите се продлабочи во првиот квартал од 2023 година. Притоа, инвестициите забележаа реален годишен и квартален пад од 22,9% и 9,4%, соодветно. Ваквите движења на годишна основа се одраз на пониските залихи, односно исцрпување на растот од лани кога залихите се зголемија како одговор на неповолните ефекти од војната во Украина и неизвесноста на пазарот на енергија. Од друга страна, гледано преку индикативните категории за инвестициите во основни средства, во овој период беше забележан реален раст кај извршените градежни работи, домашното производство на капитални производи и приходите од данокот на добивка. Кај останатите индикативни категории се забележани негативни реални промени (кај долгорочните кредити на претпријатијата, увозот на средства за работа, странските директни инвестиции и кај државните капитални инвестиции).

Во однос на високофреквентните податоци за бруто-инвестициите¹⁶ за периодот април – мај 2023 година, реален годишен пад бележат увозот за средства за работа, приходите од данокот на добивка и долгорочните кредити на претпријатијата. Од друга страна, висок раст е забележан кај државните капитални инвестиции, во согласност со финансирањето за изградба на патната инфраструктура¹⁷ од коридорите 8 и 10д, а умерен раст е забележан кај домашното

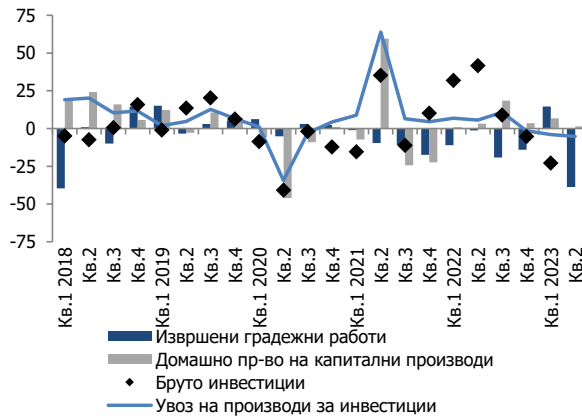
¹⁶ Податоците за извршените градежни работи и залихи на готови производи се заклучно со април 2023 година, додека, пак, податоците за долгорочните кредити на претпријатијата, државните капитални инвестиции, индустриското производство, увозот на производи за инвестиции и домашното производство на капитални производи се однесуваат на периодот април-мај 2023 година.

¹⁷ Во согласност со програмата за финансирање патна инфраструктура за проектот Коридор 8 и Коридор 10д за 2023 година, донесена на седница на Владата на Република Северна Македонија одржана на 23 март годинава, како и по нејзиното објавување во „Службен весник на Република Северна Македонија“, Јавното претпријатие за државни патишта (ЈПДП) изврши прв трансфер на сметката на изведувачот на автопатските делници во висина од 7.254.000.000 денари, или 117.000.000 евра од државниот буџет преку Министерството за транспорт и врски. <https://360stepeni.mk/bochvarski-na-jpdp-mu-se-isplateni-prvite-117-milioni-evra-za-proektot-so-behtel-i-enka/>

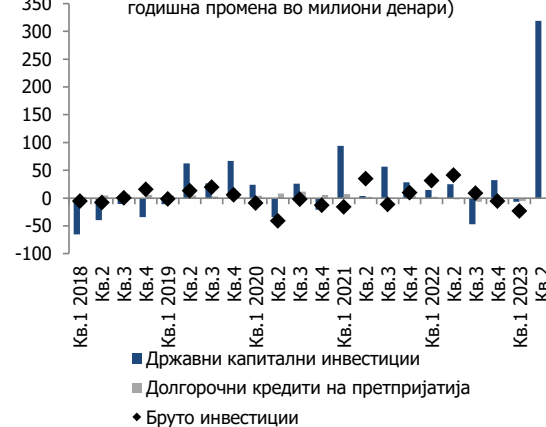
производство на капитални производи. Од друга страна, резултатите од Анкетата за кредитната активност за вториот квартал упатуваат на нето-заострување на вкупните кредитни услови и мало нето-зголемување на побарувачката на корпоративните кредити.

Бруто инвестиции и индикативни категории
(реални годишни стапки на раст, во %)

Извор: Државен завод за статистика, Министерство за финансии

Бруто инвестиции и фактори кои ги условуваат
(годишни стапки на реален раст, во %, освен за СДИ
годишна промена во милиони денари)

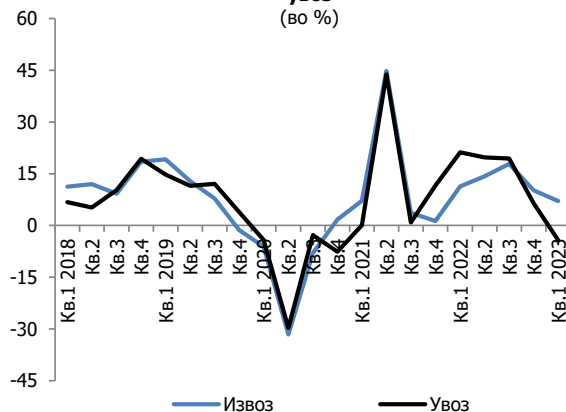
Извор: Државен завод за статистика, Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.

1.3.4. Нето извозна побарувачка

Во првиот квартал од 2023 година, нето-извозот имаше позитивен придонес за растот на БДП, во услови на солиден раст на извозот и пад на увозот. Имено, извозот и натаму расте на годишна основа, остварувајќи стапка на раст од 7,1%, при квартален раст од 6,6% (годишен раст од 10,2% и квартален пад од 3,6%, соодветно, во претходниот квартал). Со тоа тој и овој квартал беше компонентата со највисок поединечен позитивен придонес за растот на БДП. Анализирano според номиналните вредности од надворешнотрговската статистика, најголем придонес за ваквите остварувања имаат компаниите во странска сопственост поврзани со автомобилската индустрија коишто се ориентирани кон извоз, а позитивен придонес бележи и извозот на енергија. Отсуството на потребата од увоз за залихи, како и поумерениот раст на личната потрошувачка и извозот, придонесоа за намалување на вкупниот увоз за 4,3% на годишна основа во првиот квартал (при квартален пад од 1,9%).

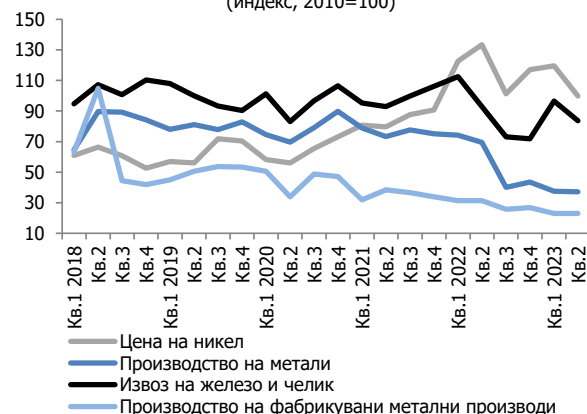
Податоците за надворешнотрговската размена во периодот април – мај 2023 година упатуваат на стеснување на дефицитот во вториот квартал од годината во однос на истиот период од минатата година, при раст на извозот и пад на увозот на стоки.

Годишни стапки на реален раст на извоз и увоз
(во %)

Извор: Државен завод за статистика.

Извоз на железо и челик, производство на основни метали и цена на никел
(индекс, 2010=100)

Извор: Државен завод за статистика, ММФ месечна база на податоци и пресметки на НБРСМ.

1.4. Вработеност и плати

Според новите податоци од Анкетата за работната сила, во првиот квартал на 2023 година, стапката на вработеност изнесува 45,1%, а стапката на невработеност изнесува 13,3%. Во овој период, забрзувањето на економската активност се одрази и врз пазарот на труд, гледано преку резултатите од анкетите за деловните тенденции, коишто упатуваат на поповолни очекувања на раководителите на претпријатијата за новите вработувања во првиот квартал во споредба со очекувањата за претходниот квартал. Поволни се и очекувањата за наредниот период, како на квартална, така и на годишна основа. Платите во првиот квартал од 2023 година и натаму растат, но поумерено.

Во овој квартален извештај, поради методолошки промени во истражувањето и достапност на податоци само за еден квартал во Анкетата за работната сила¹⁸ (прв квартал од 2023 година), движењата на пазарот на труд не можат соодветно да се анализираат и да се даде согледување за промените во споредба со претходниот период. Така, според новите податоци, во првиот квартал на 2023 година, стапката на вработеност изнесува 45,1%, стапката на активност 52%, а стапката на невработеност изнесува 13,3%.

Во согласност со забрзувањето на економската активност во првиот квартал од 2023 година, резултатите од анкетите за деловните тенденции беа поповолни во поглед на очекувањата за бројот на вработени во кварталот, во споредба со очекувањата за претходниот квартал и во споредба со истиот квартал од претходната година. **Сигналите од анкетите за деловните тенденции¹⁹ главно се поповолни** и во поглед на очекувањата за бројот на вработени во следниот тримесечен период. Оптимистички се очекувањата кај сите сектори, но најизразени се кај услугите и индустријата.

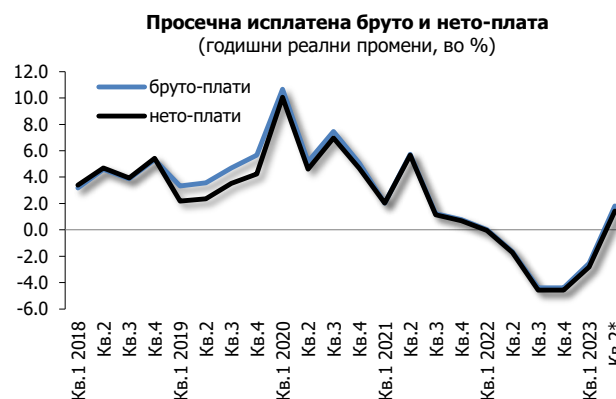

¹⁸ Податоците за работната сила за првиот квартал од 2023 година не се споредливи со податоците од претходните тримесечја од другите години, бидејќи во 2023 година од страна на ДЗС е воведена новата регулатива на ЕУ. Примената на новата регулатива предизвика промени во истражувањето, почнувајќи од промени во изгледот на прашалникот, промена во редоследот на прашањата, промени и отстранување постојни и додавање нови прашања, промени во опфатот и дефиницијата за вработеност и невработеност. Споменатите промени предизвикаа прекин на временските серии на податоци. Поради тоа и овој извештај е во изменета и скратена форма, до добивањето обработени и усогласени податоци за минатите години.

¹⁹ Извор: Европската комисија, анкети за деловните тенденции, очекувања за вработување во наредните три месеци во индустријата, услугите, трговијата на мало и градежништвото (спроведени анкети во април, мај и јуни 2023 година).

Стапката на слободни работни места²⁰ подолг временски период е на релативно стабилно ниво, што беше случај и во првиот квартал од 2023 година. Имено, за овој период таа изнесува **1,9%** (1,8% во соодветниот квартал од 2022 година). Гледано по дејности, највисоки стапки на слободни работни места има кај „административните и помошните услужни дејности“ (3,7%), „транспортот“ (2,6%), „градежништвото“ (2,5%), „стручните, научните и техничките дејности“ (2,3%), „преработувачката индустрија“ (2,2%) и „трговијата“ (2,1%).

Просечните исплатени нето и бруто-плати во првиот квартал забележаа годишен раст од 12,9% и 13,2%, соодветно (во претходниот квартал раст од 13,9% и 14,1%, соодветно). Годишниот раст на платите во еден дел е резултат на зголемувањето на минималната плата од 12,6% во март 2023 година и следствено на тоа и линеарниот раст од 2.175 денари на платите во државната администрација заради усогласување на платите со минималната, во согласност со законските прописи²¹. Врз растот делува и преносниот ефект од зголемувањето на платите во дел од јавниот сектор²² во септември 2022 година, како и опстојувањето на одредени структурни фактори, како што е недостатокот на работна сила во одредени сегменти на пазарот на труд. Сепак, и покрај сите споменати фактори, годишниот номинален раст бележи забавување, при поумерен раст на минималната плата оваа година во однос на зголемувањето во истиот период лани. Анализирано по дејности, годишен раст на платите е забележан кај сите економски дејности, а посебно кај дејностите: „градежништво“, „транспорт“, „објекти за сместување и сервисни дејности со храна“, „информации и комуникации“, „образование“ и „преработувачка индустрија“. Во услови на раст на потрошувачките цени од 16,1%, **реалните нето и бруто-плати во првиот квартал се пониски за 2,8% и 2,5%, соодветно, на годишна основа**. Во април 2023 година, годишниот раст на номиналната просечна нето-плата благо забрза и изнесува 14,6%, додека кај реалната нето-плата е забележано мало зголемување од 1,4%, за првпат по еднаесет месеци постојан пад.

Извор: Државен завод за статистика.

*Податокот за квартал 2 2023 е заклучно со месец април 2023 год.

²⁰ Стапката на слободни работни места е сооднос помеѓу бројот на слободни работни места и вкупниот број работни места. Вообичаено, стапката на работни места се разгледува заедно со стапката на невработеност (релација позната под името Беверицова крива). Поставеноста на овие два показателя дава информации за ефикасноста на пазарот на трудот од аспект на потенцијалните несовпаѓања помеѓу побаруваните профили и оние коишто се расположливи на пазарот на труд во даден момент (англ. skill mismatches). Конкретно, доколку истовремено се поместуваат двата показателя, станува збор за привремени, циклични флукутации, додека во случај кога стапката на невработеност се намалува, при стабилна стапка на слободни работни места станува збор за структурни промени, односно за подобра ефикасност на пазарот на трудот.

²¹ Во согласност со последните законски измени и дополнувања за растот на минималната плата („Службен весник на РСМ“ бр. 58/23) од март 2023 година беше извршено зголемување на минималната нето-плата за 2.175 денари. Висината на минималната плата во бруто-износ, започнувајќи од март 2023 година до февруари 2024 година изнесува 29.739 денари (претходно 26.422 денари), односно минималната плата во нето-износ изнесува 20.175 денари (претходно 18.000 денари). Ова зголемување се пресметува во согласност со минатогодишната методологија, со која минималната плата ќе се усогласува, а се пресметува во согласност со порастот за претходната година на просечно исплатената плата во РСМ и индексот на трошоците на живот – 50% од порастот од секој показател, соодветно. Покрај тоа, дефинирано е дека минималната плата не може да биде пониска од 57% од висината на просечно исплатената нето-плата во РСМ за претходната година.

²² Во согласност со ребалансот на Буџетот, кај септемвриската плата има покачување од 15% за вработените во правосудството, средното и основното образование и детската грижа, раст од 7% на платите за вработените во високото образование и раст од 5% на платите за вработените во МВР и во здравството.

1.5. Инфлација

Во вториот квартал од 2023 година стапката на инфлација и натаму забавува на годишна основа и во просек изнесува 11,2%. Забавен раст на домашните цени се забележува кај сите три главни категории – храната, енергијата и базичната инфлација. И во овој период цените на основните прехранбени производи и на енергентите бележат надолно поместување на светските берзи, при натамошно затегнување на монетарната политика и економски мерки за ублажување на ценовните притисоци кај прехранбените производи. Во поглед на факторите коишто би влијаеле врз идната краткорочна динамика на потрошувачките цени, во вториот квартал од 2023 година се забележува забавување на стапката на раст на цените на домашните производители и на странската увезена инфлација. Во однос на очекувањата за стапката на инфлација во наредниот период, според Анкетата на Народната банка, економските аналитичари и натаму предвидуваат нејзино постепено забавување, што е главно во согласност со проектираната динамика на инфлацијата на Народната банка и меѓународните институции.

1.5.1. Тековна инфлација

Во вториот квартал од 2023 година стапката на инфлација и натаму забавува на годишна основа и во просек изнесува 11,2% (16,1% во претходниот квартал)²³. Најголемо придонес за ваквата динамика има забавениот раст на цените на храната, надополнет од надолната патека на раст на цените на енергентите и на базичната инфлација.

Базичната инфлација во вториот квартал од 2023 година се сведе на едноцифрено ниво и изнесуваше 9,1% на годишна основа по достигнувањето на врвот во претходниот квартал (10,2%). Ваквата динамика главно ги отсликува пониските стапки на раст на цените на угостителските услуги, производите за лична хигиена и транспортните услуги, при забавен раст на трошоците за храна и енергија. Сепак, цените на услугите во ресторани и хотели и натаму се главниот двигател на базичната инфлација, придонесувајќи со приближно една четвртина за растот. Позначителен придонес имаат и цените на производите за лична хигиена, производите за редовно чистење и одржување на домаќинствата, безалкохолните пијалаци, тутунот и облеката. Останатите поиндекси на инфлацијата, коишто ги исклучуваат најпроменливите цени, исто така, бележат забавување на растот во овој квартал, во споредба со претходниот квартал. Така, кај вкупниот индекс со исклучени енергија²⁴, течни горива и мазива

²³ На квартална основа, домашните потрошувачки цени се повисоки за 1,4%, а на сезонски приспособена основа за 0,7%.

²⁴ Категоријата „енергија“ се однесува на електричната енергија, гасот, течните и цврстите горива за греење и централното греење.

(за транспорт) и необработена храна се забележува годишен раст од 11,2% (15,8% во претходниот квартал), додека кај вкупниот индекс со исклучени енергија, течни горива и мазива (за транспорт), необработена храна, тутун и алкохолни пијалаци, годишната стапка на раст изнесува 11,4% (16,6% во претходниот квартал).

	(годишни промени, во %)								(придонеси кон годишните промени, во п.п.)							
	2021	2022				2022	2023		2021	2022				2022	2023	
		Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4		Кв.1	Кв.2		Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4		Кв.1	Кв.2
Индекс на потрошувачки цени - вкупно	3,2	7,7	12,3	17,2	19,3	14,2	16,1	11,2	3,2	7,7	12,3	17,2	19,3	14,2	16,1	11,2
Храна	3,3	10,4	18,0	26,7	30,3	21,5	24,6	14,5	1,2	3,8	6,7	9,9	11,4	8,0	9,0	5,5
Цени на енергија	6,4	13,4	17,8	25,5	23,6	20,2	15,3	9,2	0,8	1,8	2,3	3,4	3,1	2,7	2,0	1,2
Електрична енергија	4,3	9,4	9,4	20,2	20,2	14,8	14,0	14,0	0,3	0,7	0,7	1,5	1,5	1,1	1,0	1,0
Централно греење	-1,7	9,4	9,4	23,0	30,1	17,8	14,2	14,2	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Течни горива и мазива	17,4	29,1	42,0	37,7	21,2	32,3	4,2	-14,3	0,5	0,9	1,4	1,3	0,8	1,1	0,1	-0,4
Храна и енергија (волатилни цени)	4,1	11,2	18,0	26,4	28,6	21,2	22,2	13,2	2,0	5,6	9,1	13,2	14,5	10,7	11,0	6,7
Базична инфлација пресметана од НБРСМ (вкупен индекс - храна и енергија (категории 01.1, 04.5, 07.2.2))	2,4	4,2	6,5	7,9	9,8	7,1	10,2	9,1	1,2	2,1	3,2	3,9	4,8	3,5	5,2	4,5
Вкупен индекс со исклучени енергија, течни горива и мазива и непроцесирана храна (ДЗС)	2,7	6,0	10,4	15,1	17,6	12,3	15,8	11,2								
Вкупен индекс со исклучени енергија, течни горива и мазива, непроцесирана храна, тутун и алкохолни пијалаци (ДЗС)	2,6	6,1	10,5	15,7	18,2	12,7	16,6	11,4								

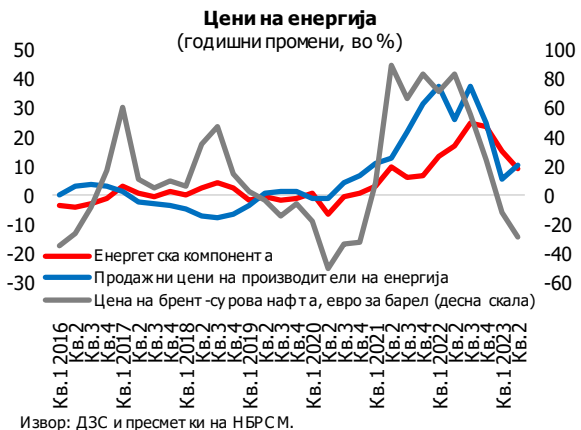
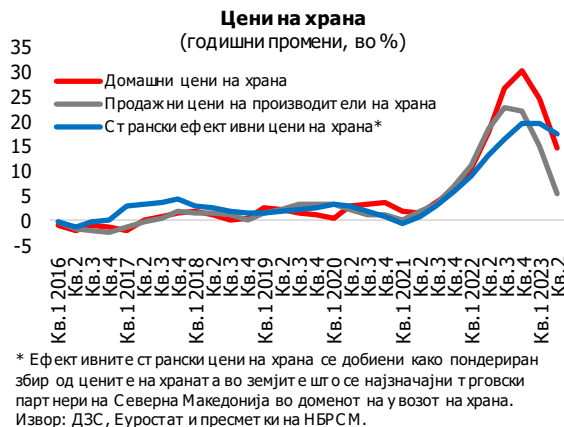
Извор: Државен завод за статистика и пресметки на НБРСМ.

Забавувањето на годишниот раст на цените на храната продолжи во вториот квартал од 2023 година, но засилено. Растот на цените се сведе на 14,5%, од 24,6% во првиот квартал, во услови на забавување на растот на цените кај повеќето прехранбени производи, а најмногу поради цените во категориите „леб и жита“ и „млеко, сирење и јајца“, коишто објаснуваат речиси две третини од забавувањето кај храната. Сепак, годишниот раст на цените во овие категории и натаму е двоцифрен и заедно со повисоките цени на месото сè уште најмногу придонесуваат за растот на цените на прехранбената компонента во вториот квартал. Од друга страна, цената на маслото забележа пад, при постојано надолно движење на цената на светските берзи. Во овој период продолжи надолното поместување на цените на основните прехранбени производи на меѓународниот пазар, како и намалениот притисок на енергентите врз оперативните трошоци во прехранбената индустрија во услови на поволни движења кај цените на електричната енергија и нафтените деривати. Покрај ова, во вториот квартал продажните цени на домашните производители на храна и странските ефективни цени на храната, изразени во евра бележат забавување на годишната стапка на раст²⁵. Исто така, заради ублажување на ценовните притисоци кај прехранбените производи, во примена беа мерките за замрзнување на цените на одредени категории основни прехранбени производи и на трговските маржи²⁶.

²⁵ Податоците за продажните цени на домашните производители на храна и странските ефективни цени на храна се однесуваат на првите два месеца од вториот квартал на 2023 година.

²⁶ На 28 февруари 2023 година, Владата на РСМ донесе одлука за замрзнување на цената на лебот во периодот од 1 март до 31 мај 2023 година. Така, цената на белиот и полубелиот леб од 450 грама и повеќе беше замрзната на нивото од 33 денари, односно најмногу до 33 денари за белиот и полубелиот леб под 450 грама, во сооднос со тежината на лебот. Истовремено, Владата донесе одлука да се укине субвенционираниот цена на електричната енергија за компаниите од прехранбената индустрија (врска). На 10 март, Владата донесе одлука за намалување, односно замрзнување на цените на дел од тестенините и дел од млечните производи во периодот од 16 март до 31 мај 2023 година. Така, цените на макароните и шпaгетите се намалија за 15% во однос на тие коишто се применувале во трговијата на мало на 1 март и на тоа ниво беа замрзнати до крајот на мај. Покрај ова, беше донесена и одлука за укинување на царината на тестенините за периодот од 13 март до 31 мај 2023 година, со што во согласност со изнесените процени ефектот од укинувањето на царината се поклопува со износот на намалувањето на цените на тестенините. Цените на млечните производи, како што се: трајно кравјо млеко (со масленост од 2,8%, 3,2% и 3,5%), урда, кравјо / мешано бело сирење, кравји кашкавал, кисело млеко, павлака и јогурт се намалија за 10% во однос на цените коишто важеле во трговијата на мало на 1 март, и на тоа ниво беа замрзнати додека се применуваше мерката (врска). На 21 март, Владата донесе одлука за замрзнување на цените на свежите јајца од кокошка и оризот на нивото коешто важело на 15 март во трговијата на мало, коишто се применуваа до 30 април 2023 година (врска). Исто така, Владата, на 3 април донесе одлука (врска), а на 11 април измена на одлуката (врска) за утврдување на највисоките цени на овошјето и зеленчукот во трговијата на мало, меѓу кои домати, краставиците, кромидот, карфиолот, пиперот, гравот, леќата, бананите, портокалите, мандарините и лимонот. Оваа мерка првично важеше за периодот од 5 до 30 април, а потоа се одлучи мерката да се применува до 31 мај 2023 година (врска). Покрај интервенциите кај цените на прехранбените производи, Владата, на 29 март донесе одлука за намалување, односно

Забавувањето на растот на цените на енергијата исто така продолжи во вториот квартал од 2023 година, со што годишниот раст на цените се сведе на едноцифрено ниво од 9,2% (15,3% во претходниот квартал). Ваквата динамика, пред сè, е резултат на падот на домашните цени на нафтени деривати, коишто го следат надолното придвижување на цената на суровата нафта на светските берзи. Главен двигател на повисоките цени кај енергетската компонента во вториот квартал се цените на електричната енергија за домаќинствата, чијшто раст произлегува од преносниот ефект од регулаторното зголемување на цените во јули претходната година и на зголемувањето во јануари²⁷, а повисоки се и цените на огревното дрво.

Во вториот квартал од 2023 година **цените на производителите на индустриски производи** забележаа раст од 6,3% на годишна основа²⁸, со што и натаму се бележи забавен раст на производствените цени (10,5% во претходниот квартал). Ваквата патека на движење во најголем дел се должи на падот на производствените цени на интермедијарните производи (без енергија), со тоа што пад на цените бележи и групата капитални производи. Структурно гледано, главен двигател на растот на цените на производителите на индустриски производи во овој квартал се цените на енергијата, по што следат производствените цени на пијалаците и прехранбените производи. Повисоките цени на енергијата го отсликуваат преносниот ефект од високото зголемување на цените во јули претходната година за компаниите коишто се на регулираниот пазар, и покрај направената надолна корекција во јануари 2023 година²⁹ и во услови кога цената на електричната енергија на слободниот пазар бележи пад. Спротивно влијание имаа намалените производствени цени на металите и рудата, чиј брзански цени се движее надолу во овој период. **Производствените цени на енергијата и производите за широка потрошувачка**, како збирна категорија и еден од факторите коишто влијаат врз динамиката на потрошувачките цени, бележат побавен годишен раст, којшто изнесува 10,8% (11,1% во претходниот квартал). **Странската ефективна инфлација**³⁰, како индикативен показател за

замрзнување на цените на одреден дел од хигиенските производи за периодот од 1 април до 31 мај 2023 година. Така, цените на тоалетната хартија, влажните марамчиња, пелените и хигиенските влошки се намалија за 13% во однос на тие коишто се применувале во трговијата на мало на 20 март и на тоа ниво беа замрзнати додека важи мерката ([врска](#)). Покрај ова, на 25 април, Владата донесе одлука да се продолжи со примената на веќе утврдените највисоки трговски маржи во трговијата на големо и трговијата на мало за определени прехранбени производи до 30 јуни 2023 година ([врска](#)).

²⁷ Во согласност со одлуката на Регулаторната комисија за енергетика (РКЕ), во јануари 2023 година се направени следниве промени кај цената на електричната енергија за универзалниот снабдувач, и тоа: цената во првиот и вториот блок е намалена за 4,11% и 2,95% соодветно, додека кај цената во третиот и четвртиот блок има нагорна корекција од 0,85% и 7,65% соодветно ([соопштение](#)), а цената на ниската тарифа е зголемена на 1,3183 ден/kWh од 0,6193 ден/kWh претходно ([цени](#)). Покрај ова, од јануари 2023 година даночната стапка за прометот на електричната енергија кон домаќинствата изнесува 10%, наместо 5% колку што изнесуваше во изминатите година и пол. Во јули претходната година, кога беше воведен моделот со четири блок-тарифи, цената на електричната енергија за универзалниот снабдувач беше зголемена во просек за 9,9% (ниската тарифа за 8,8%, а високата тарифа за 10,4% во просек).

²⁸ Анализата на цените на производителите на индустриски производи се однесува на првите два месеца од вториот квартал на 2023 година.

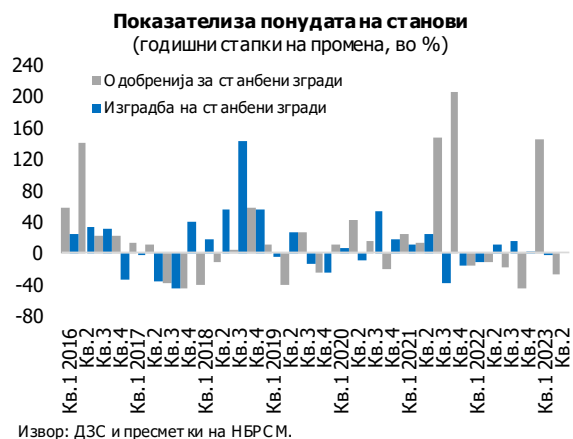
²⁹ Во согласност со соопштението на РКЕ ([врска](#)), од јануари 2023 година цената на електричната енергија е намалена за 20,15% за над 70 илјади мали компании коишто се на регулираниот пазар. Таа во јули 2022 година, според пресметките, беше зголемена за 50,7% и 18,4% во висока и ниска тарифа соодветно, во однос на единствената тарифа претходно.

³⁰ Пресметката на странската ефективна инфлација е изведена од пондеризиран збир на индексите на потрошувачките цени на земјите, најзначајни партнерки на Република Северна Македонија во доменот на увозот на стоки за широка

увезената инфлација, исто така, бележи забавен раст, којашто изнесува 8,8% (10,5% во претходниот квартал).

Во вториот квартал од 2023 година, се забележува натамошно **забавување на растот на цените на становите** мерени преку хедоничкиот индекс³¹, коишто се повисоки за 12,9% на годишна основа (18,8% во претходниот квартал). Од аспект на понудата, во првиот квартал се забележува пад на вредноста на изградените станбени згради од 2,0% на годишна основа, по период од последователен раст во изминатите три квартали. Расположливите податоци за вредноста на издадените одобренија за изградба на станбени згради во вториот квартал од 2023 година³² засега упатуваат на годишен пад, по силниот раст во првиот квартал. Од аспект на побарувачката на станови, се забележува натамошно забавување на годишниот раст на станбените кредити³³.

1.5.2. Инфлациски очекувања

Во однос на очекуваната патека на стапката на инфлација, домашните и меѓународните институции предвидуваат надолан тренд на растот на потрошувачките цени во наредниот период.

потрошувачка. Пондерациската структура се заснова врз нормализираните учества на номиналниот увоз од секоја од земјите во вкупниот номинален увоз во периодот 2016 – 2018 година. Во пресметката на овој показател се вклучени Бугарија, Германија, Грција, Франција, Италија, Австрија, Словенија, Хрватска, Србија, Полска и Шпанија. Податокот се однесува на првите два месеца од вториот квартал на 2023 година.

³¹ Хедонички индекс на цените на становите, изготвен од страна на НБРСМ врз база на огласите за продажба во главниот град, а објавен од агенциите коишто се занимаваат со промет со недвижности. Цената на станот е функција од површината, населбата во која се наоѓа, катот, дали станот има централно парно греење и дали станот е нов.

³² Анализата се однесува на првиот месец од вториот квартал на 2023 година.

³³ Расположливи податоци за првите два месеца од вториот квартал на 2023 година.

Слични се и очекувањата на анкетираниите економски аналитичари искажани во рамките на **Анкетата за инфлациските очекувања и очекувањата за движењето на реалниот БДП**³⁴, спроведена во јуни 2023 година, според која тие предвидуваат забавување на стапката на инфлација, којашто би се свела дури до нивото од 9,3% во 2023 година, 5,1% во 2024 година и 3,4% во 2025 година. Во споредба со претходната анкета, очекуваните стапки на инфлација се пониски. Притоа, неизвесноста во однос на идната динамика на цените на примарните производи на светските берзи, особено на пазарите на прехранбени производи и енергија сè уште постои поради воените случувања во Украина и санкциите кон Русија.

Проекции и очекувања за стапката на инфлација

	2023	2024	2025
Економски аналитичари	9,3	5,1	3,4
ММФ	9,2	3,5	2,3
Консензус форкаст	8,7	3,5	/
Министерство за финансии	8,9	2,5	2,0
НБРСМ	8-9	2,4	/

Извор: Анкета за инфлациските очекувања и очекувањата за движењето на реалниот БДП, јуни 2023 година; ММФ, Светски економски преглед, април 2023 година; Консензус форкаст, јуни 2023 година; Министерство за финансии, Фискална стратегија на Република Северна Македонија за 2024-2028, април 2023 година; и НБРСМ, април 2023 година.

Слична тенденција покажуваат и краткорочните очекувања на потрошувачите и раководителите на претпријатијата во одредени дејности за ценовните движења, искажани во анкетните истражувања во вториот квартал на 2023 година. Општо земено, послабите притисоци од цените на храната и енергијата влијаат поволно врз инфлациските согледувања и очекувањата на економските субјекти. Според **очекувањата на потрошувачите за промените во цените во наредните 12 месеци**³⁵, се очекува надолна патека кај цените како одраз на сè поголемиот број лица кои сметаат дека во следните 12 месеци ќе дојде до пад или ќе има непроменети цени, во однос на бројот на лица кои очекуваат повисоки цени. Во однос на очекувањата кај **корпоративниот сектор**³⁶, во вториот квартал се забележува натамошно намалување на соодносот на раководителите на претпријатијата во преработувачката индустријата и градежништвото коишто очекуваат пораст на цените на нивните производи во следните три месеци, додека во трговијата на мало и услужниот сектор има благо зголемување на тој сооднос во споредба со претходниот квартал, со тоа што очекувањата во трговијата на мало се малку понеповолни во однос на другите дејности.

³⁴ Почнувајќи од октомври 2017 година, НБРСМ направи промена во досегашното анкетно истражување „Анкета за инфлациските очекувања“. Новото анкетно истражување „Анкета за инфлациските очекувања и очекувањата за движењето на реалниот БДП“ се спроведува на примерок на економски аналитичари, а проширен е и предметот на Анкетата, во согласност со практиката на Европската централна банка (ЕЦБ).

³⁵ Анкета на Европската комисија за потрошувачкиот оптимизам заклучно со јуни 2023 година.

³⁶ Анкети за деловните тенденции на Европската комисија во индустријата, трговијата на мало, градежништвото и во услужниот сектор заклучно со јуни 2023 година.

1.6. Биланс на плаќања

Во првото тримесечје од 2023 година, тековната сметка забележа суфицит од 0,9% од БДП, остварување што е различно од вообичаената сезонска динамика и во најголем дел ги одразува подобрите остварувања кај секундарниот доход и понискиот трговски дефицит. На годишна основа, дефицитот во стоковната размена е понизок за 2,4 п.п. од БДП, двојно помалку од лани, што во најголем дел се должи на падот на увозната компонента, за 2,3 п.п. од БДП, при истовремен минимален раст од 0,1 п.п. од БДП на извозот. Намалените увозни притисоци главно произлегуваат од увозот на енергија, односно од увозот на електрична енергија, поради зголеменото домашно производство и пониската потрошувачка на енергија. За стеснување на дефицитот на тековната сметка придонесоа и секундарниот доход, чијшто суфицит се зголеми за 1,1 п.п. од БДП, како и зголемениот суфицит кај услугите за 0,5 п.п. од БДП, во услови на непроменет примарен доход. Финансиската сметка во првиот квартал од годината забележа приливи на нето-основа, во најголем дел како резултат на остварените нето-приливи кај портфолио-инвестициите, резултат на новоиздадената еврообврзница на државата, а во помал дел и кај директните инвестиции. Нето-приливите во финансиската сметка овозможија солиден раст на девизните резерви во овој период, при што тие и натаму се во сигурната зона.

	2022					2023	2022					2023
	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	I-XII	Кв.1	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	I-XII	Кв.1
	Во милиони евра					% од БДП						
I. Тековна сметка	-388,8	-234,0	96,6	-246,2	-772,4	122,5	-3,0	-1,8	0,7	-1,9	-6,0	0,9
Стоки и услуги, нето	-680,7	-737,0	-552,6	-741,7	-2712,0	-347,0	-5,3	-5,7	-4,3	-5,8	-21,0	-2,4
Извоз	2139,8	2419,4	2550,0	2554,6	9663,7	2431,3	16,6	18,8	19,8	19,8	74,9	17,1
Увоз	2820,5	3156,4	3102,5	3296,2	12375,7	2778,3	21,9	24,5	24,1	25,6	95,9	19,6
Стоки, нето	-850,3	-899,4	-881,4	-821,7	-3452,8	-598,8	-6,6	-7,0	-6,8	-6,4	-26,8	-4,2
Услуги, нето	169,6	162,3	328,9	80,0	740,8	251,8	1,3	1,3	2,5	0,6	5,7	1,8
Примарен доход, нето	-138,7	-136,9	-137,2	-145,3	-558,1	-154,4	-1,1	-1,1	-1,1	-1,1	-4,3	-1,1
Секундарен доход, нето	430,5	639,9	786,4	640,8	2497,6	624,0	3,3	5,0	6,1	5,0	19,4	4,4
II. Капитална сметка	0,2	-0,6	-1,1	-2,1	-3,6	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Нето-кредитирање (+) / нето-задолжување (-) (збирна ставка од тековната и капиталната сметка)	-388,6	-234,6	95,5	-248,3	-776,1	122,9	-3,0	-1,8	0,7	-1,9	-6,0	0,9
III. Финансиска сметка	-13,3	-74,9	-524,6	-377,9	-990,7	-138,2	-0,1	-0,6	-4,1	-2,9	-7,7	-1,0
Директни инвестиции	-111,7	-137,7	-181,8	-239,0	-670,2	-113,7	-0,9	-1,1	-1,4	-1,9	-5,2	-0,8
Портфолио инвестиции	26,4	69,1	-221,7	74,1	-52,1	-438,5	0,2	0,5	-1,7	0,6	-0,4	-3,1
Валут и депозити	24,3	118,5	133,7	107,5	383,9	124,3	0,2	0,9	1,0	0,8	3,0	0,9
Заеми	53,5	-34,9	-175,1	-210,0	-366,4	166,3	0,4	-0,3	-1,4	-1,6	-2,8	1,2
Трговски кредити и аванси	-5,1	-86,1	-79,6	-110,2	-281,0	123,9	0,0	-0,7	-0,6	-0,9	-2,2	0,9
Останати сметки за наплата/плаќање	-0,3	0,0	0,0	-0,3	-0,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
IV. Специјални права на влечење (нето-создавање обврски)	0,0	0,2	0,4	0,1	0,7	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
V. Нето-грешки и пропусти	1,8	27,0	33,9	-5,8	57,0	5,6	0,0	0,2	0,3	0,0	0,4	0,0
VI. Девизни резерви	-373,5	-132,7	654,0	123,8	271,6	266,7	-2,9	-1,0	5,1	1,0	2,1	1,9

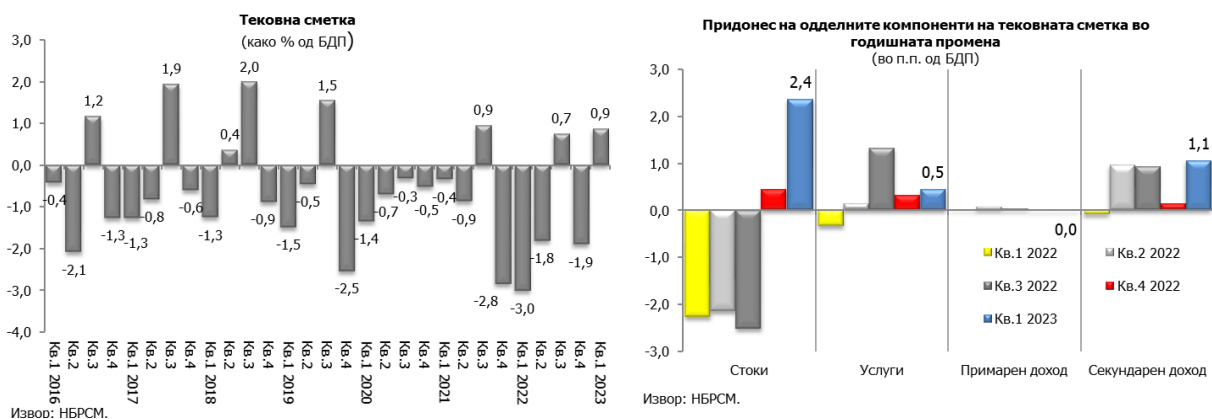
Извор: НБРСМ.

1.6.1. Тековна сметка

Во првото тримесечје од 2023 година, тековната сметка на билансот на плаќања забележа суфицит во износ од 122,5 милиони евра, или 0,9% од БДП³⁷. Во споредба со истиот период од претходната година, кога беше остварен висок дефицит во тековната сметка (од 3% од БДП), остварено е значително подобрување (за 3,9 п.п. од БДП), што во најголем дел се должи на стеснувањето на негативното салдо во стоковната размена, при поволни остварувања и

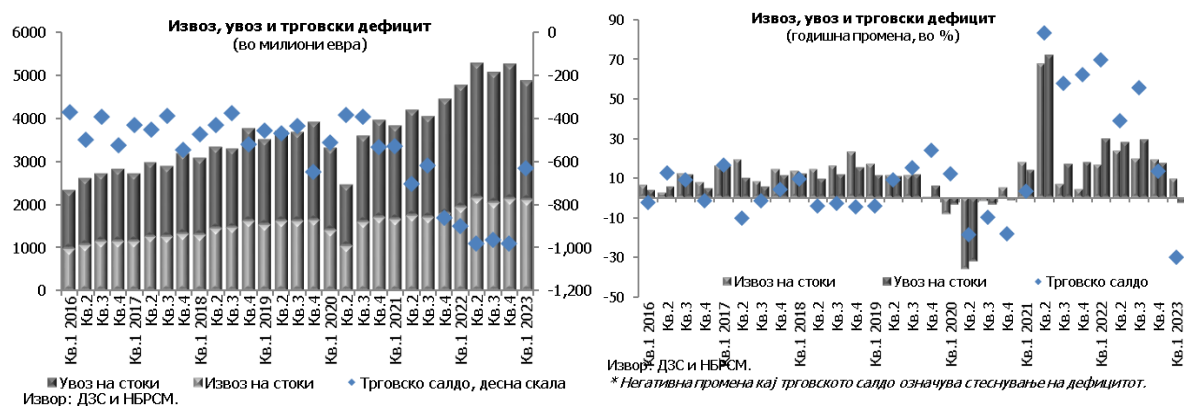
³⁷ За пресметките се користи проектираниот износ на номиналниот БДП (од април 2023 година).

кај останатите категории. Имено, трговскиот дефицит во првиот квартал од годината се намали за 2,4 п.п. од БДП на годишна основа, под влијание на падот на увозната компонента, за 2,3 п.п. од БДП, при истовремен минимален раст од 0,1 п.п. од БДП на извозот на стоки. Намалувањето на увозот на стоки произлегува од понискиот увоз на електрична енергија, при зголемено домашно производство и истовремено пониска потрошувачка (во еден дел и под влијание на поволните временски услови нетипични за првите месеци од годината). Исто така, во првиот квартал од годината е забележан и понизок увоз на сировини за индустријата, пред сè на железо и челик, како и на руди. Следствено, околу 2/3 од стеснувањето на трговскиот дефицит произлегуваат од подобрувањето на енергетското салдо, при истовремено подобрување и кај неенергетското салдо. За подобрите остварувања во тековната сметка, малку послабо придонесоа и секундарниот доход, чијшто суфицит се зголеми за 1,1 п.п. од БДП, главно под влијание на повисоките приватни трансфери, како и растот на суфицитот кај услугите за 0,5 п.п. од БДП, како резултат на повисокиот суфицит кај услугите за доработка и другите деловни услуги.

Прилог: Надворешнотрговска размена на стоки и движење на номиналниот и реалниот ефективен девизен курс (НЕДК и РЕДК)³⁸

Надворешнотрговската размена во првиот квартал од 2023 година изнесува 4.885,4 милиони евра, односно 34,4% од БДП. Номинално гледано, размената бележи раст од 107,0 милиони евра, при зголемување на извозот, наспроти увозната компонента којашто бележи намалување на годишна основа.

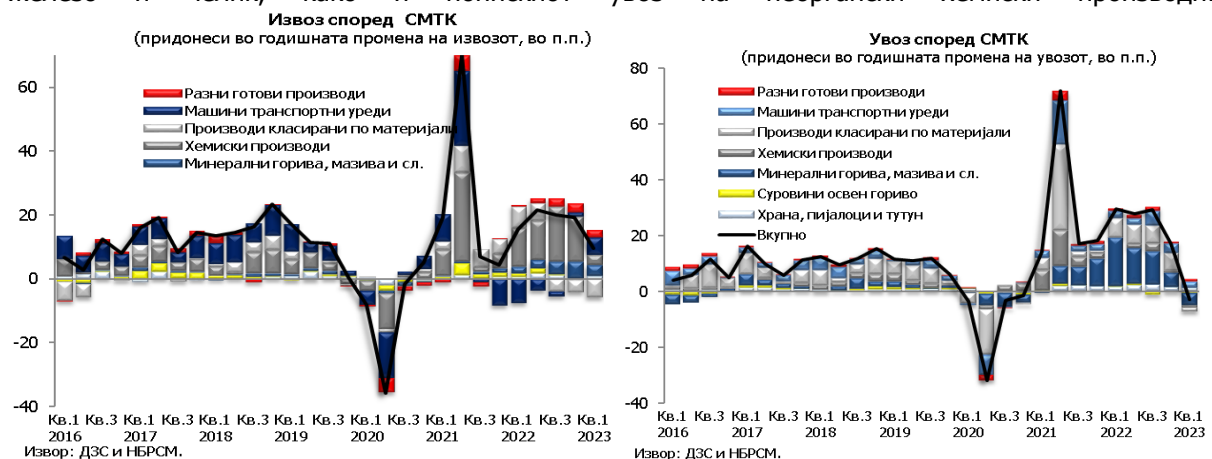

Во првиот квартал од 2023 година, извозот на стоки забележа раст од 9,6% на годишна основа. Ваквото остварување во најголем дел се должи на позитивниот придонес на извозот на опрема и машини, како резултат на засилената извозна активност на странските

³⁸ Според Методологијата за надворешнотрговска размена, податоците за извозот на стоки се објавуваат на ф.о.б., а за увозот на стоки на ц.и.ф.-основа.

компаниите од автомобилската индустрија. Позитивен придонес е остварен и кај енергетската компонента, предизвикано од растот на извозот на електрична енергија. Извозот на хемиски производи, што претставува извозна категорија на дел од странските компании од автомобилската индустрија исто така бележи позитивен придонес во овој период. Слично влијание имаат и зголемениот извоз на мебел, а во помал дел и извозот на храна и пијалаци и текстилната индустрија. Од друга страна, извозот на железо и челик се намалува и во првиот квартал од 2023 година. **Увозот на стоки во првото тримесечје од 2023 година бележи пад од 2,8% на годишна основа, при што клучен фактор за намалувањето е понискиот увоз на енергија.** Гледано по компоненти, падот е предизвикан од увозот на електрична енергија, при истовремено мало зголемување кај увозот на природен гас и речиси непроменет увоз на нафтени деривати. Притоа, падот на увозот на електрична енергија се должи на значително пониски увезени количини, во услови на повисоко домашно производство, како и подобри временски услови во текот на зимата. Надолна корекција бележи и увозот на железо и челик, што се должи истовремено на пониските увезени количини и на пониските цени. Одредено намалување во овој период има и кај увозот на неоргански хемиски производи. Во споредба со истиот квартал од претходната година, повисок увоз е остварен кај категоријата опрема и машини, особено увоз на електрични машини. **Остварувањата кај двете компоненти на надворешнотрговската размена во првиот квартал од 2023 година доведоа до стеснување на трговскиот дефицит за 29,6% на годишна основа,** во услови на стеснување на дефицитот и на енергетското и на неенергетското салдо, при што енергетското салдо објаснува 70% од намалувањето.

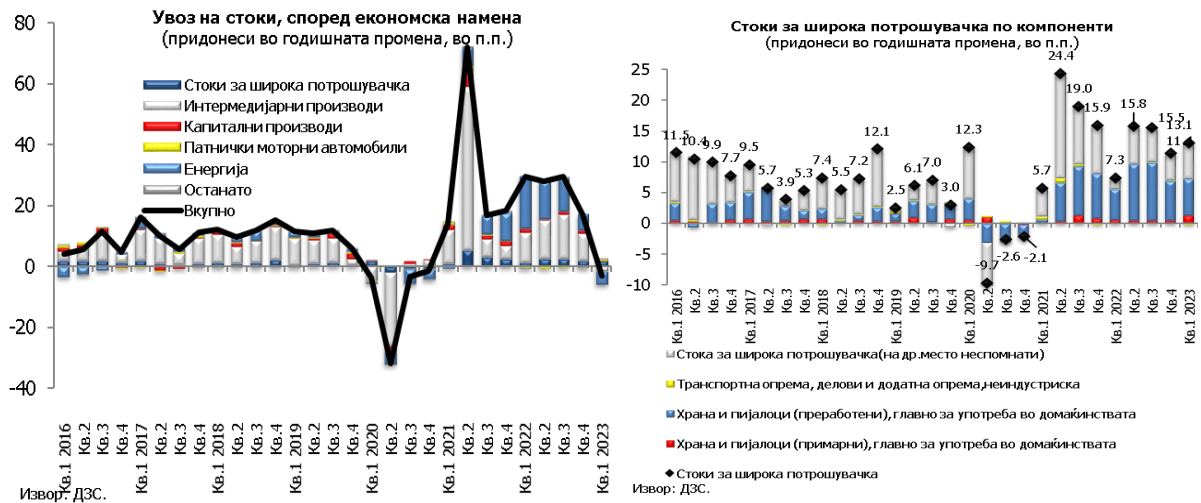
Последните расположливи податоци за периодот април – мај 2023 година упатуваат на натамошни поволни придвижувања кај размената од почетокот на годината. Имено, дефицитот во надворешнотрговската размена и натаму се намалува, за 43,2% во споредба со истиот период минатата година, во услови на раст на извозот и намалување на увозот на стоки. Притоа, годишниот раст на извозната компонента од 1,0% главно произлегува од извозните остварувања на автомобилскиот сектор при зголемен извоз на опрема и машини, друмски возила и извоз на мебел, повисокиот извоз на хемиски материји, како и од зголемениот извоз на електрична енергија, наспроти намалениот извоз на железо и челик. Увозот на стоки оствари годишен пад од 13,9%, што се должи на намалениот увоз на енергија, на понискиот увоз на обоени метали и железо и челик, како и понискиот увоз на неоргански хемиски производи.

Според анализата на увозот на стоки од аспект на поделбата според Системот на национални сметки (System of national accounts – SNA), падот на увозот во првиот квартал од 2023 година произлегува од енергетскиот увоз, како и од увозот на интермедијарни производи. Увозот наменет за лична потрошувачка³⁹ бележи пораст, за кој највисок придонес имаат увозот на храна и пијалаци (преработени) главно за употреба во домаќинствата, како и увозот на стоки за широка потрошувачка неспоменати на друго место. Анализирани според динамиката, растот на увозот за

³⁹ Увозот на стоки за лична потрошувачка се анализира како увоз наменет за лична потрошувачка, апроксимиран преку увозот на стоки за широка потрошувачка и проценетиот увоз на патнички возила за индивидуална употреба.

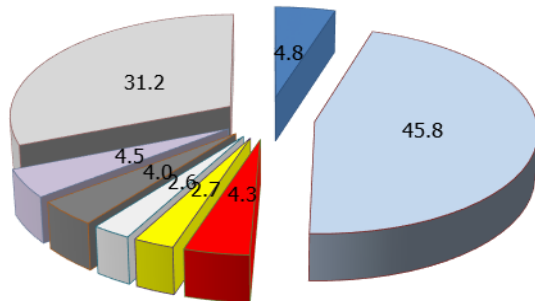
лична потрошувачка е умерен во првото тримесечје и засега не упатува на значителни притисоци врз вкупниот увоз.

Анализата на надворешнотрговската размена според трговските партнери покажува дека и во првиот квартал од 2023 година Европската Унија е најзначајниот трговски партнер на домашната економија, со учество од 62,1% во вкупната трговија со странство. Анализата на страната на **извозот** покажува дека годишниот раст во првиот квартал е дисперзиран помеѓу земјите од ЕУ и земјите од Западен Балкан. Во рамките на земјите од ЕУ најголем придонес и понатаму има извозот кон Германија, што во најголем дел се должи на извозот на разни производи на хемиската индустрија, како и извозот на електрични машини. Позитивно влијание имаат и повисокиот енергетски извоз кон Грција, како и зголемениот извоз на возила кон Белгија. Извозот кон Србија исто така оствари позитивен придонес како резултат на повисокиот енергетски извоз. Според податоците за трговските партнери на страната на **увозот** анализата покажува дека најголем придонес во годишниот пад има понискиот увоз од Бугарија, како резултат на намалениот енергетски увоз, а сличен придонес има и увозот на неоргански хемиски производи и благородни метали од Велика Британија. Намалување бележи и увозот на железо и челик од Украина, Романија и Србија. Во однос на **салдата** во надворешнотрговската размена по поодделните партнери, понискиот трговски дефицит на годишна основа во најголем дел се должи на повисокиот суфицит остварен со Германија, но и на пониското негативно салдо во размената со Бугарија, Србија, Грција, Украина, Романија, Велика Британија и Луксембург. Од друга страна, остварен е дефицит во размената со САД, Холандија и Албанија наспроти суфицитот во истиот период од минатата година, како и повисок дефицит во размената со Кина.

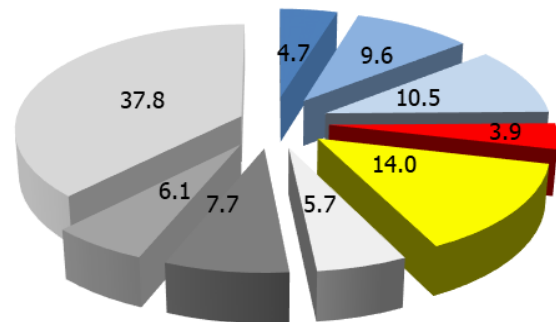
Извоз на стоки, по земји, во првиот квартал на 2023 година
(учество, во %)

Извор: ДЗС.

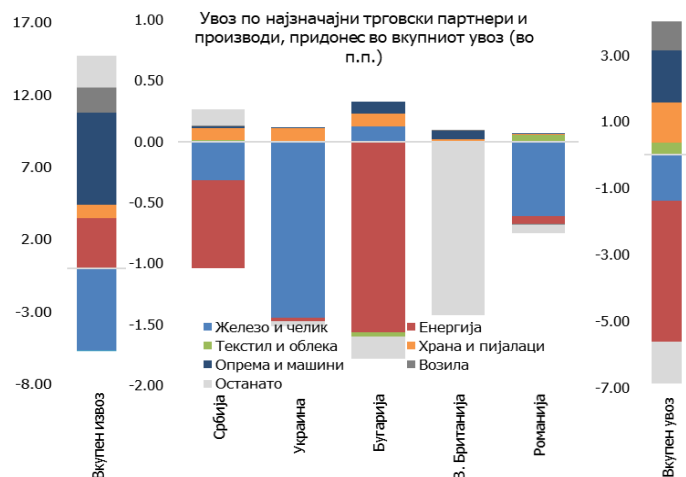
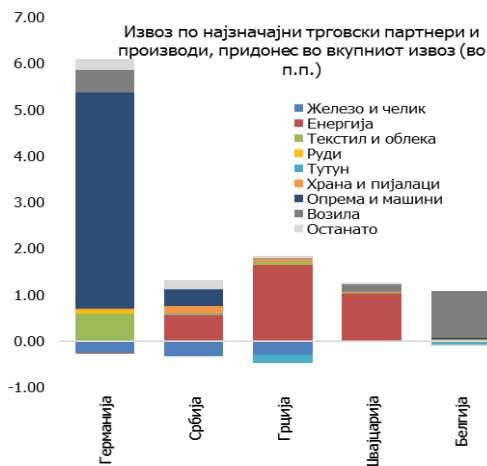
Земја	Учество (во %)
Бугарија	31.2
Грција	4.8
Белгија	4.5
Србија	4.0
Германија	45.8
Косово	2.6
Останати земји	4.3

Увоз на стоки, по земји, во првиот квартал на 2023 година
(учество, во %)

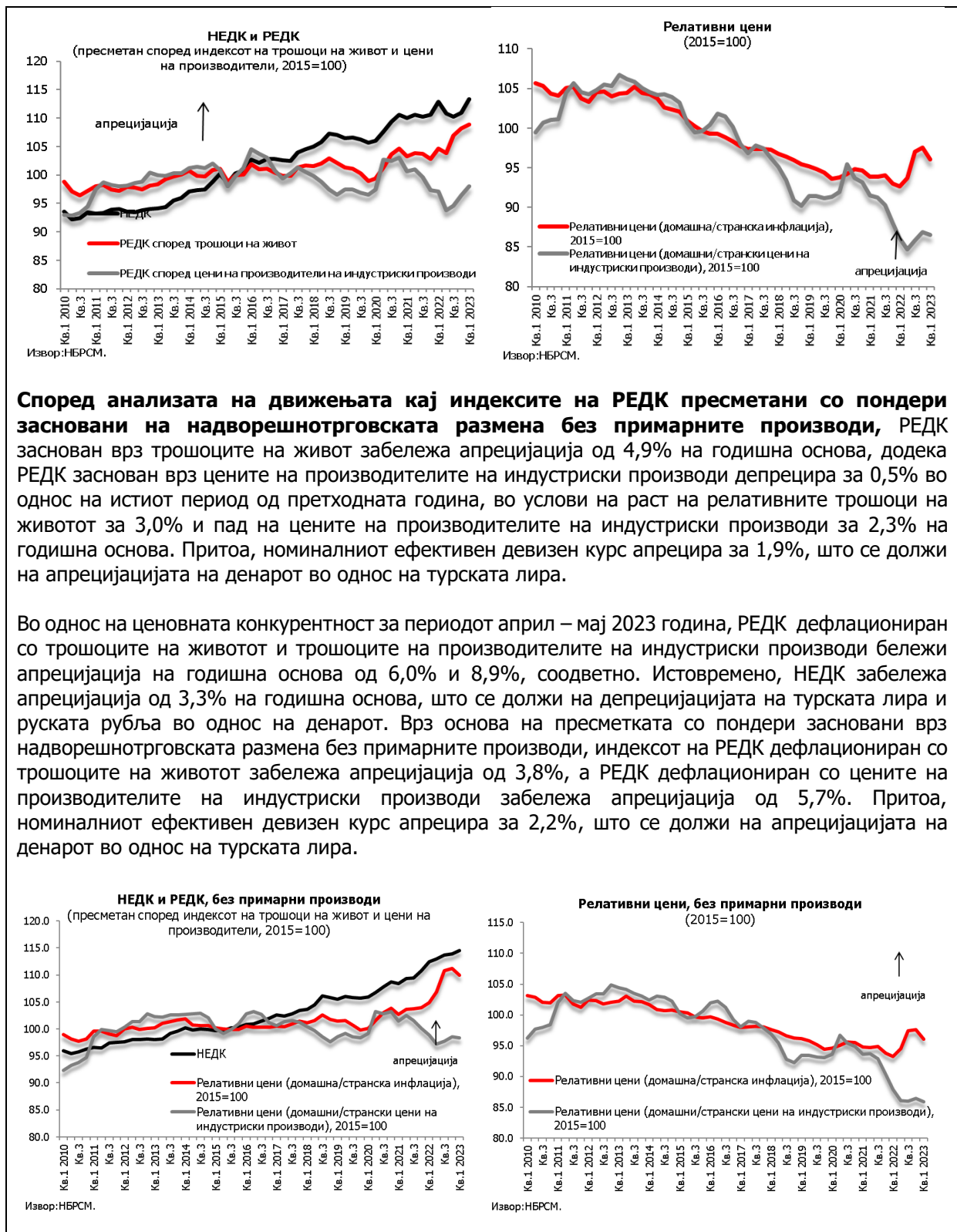

Извор: ДЗС.

Земја	Учество (во %)
Бугарија	9.6
Грција	10.5
Велика Британија	3.9
Кина	14.0
Германија	37.8
Турција	5.7
Србија	6.1
Останати земји	7.7

Од аспект на показателите за ценовна конкурентност, во првиот квартал од 2023 година, реалниот ефективен девизен курс дефлациониран со трошоците на животот забележа апрецијација од 4,1% на годишна основа, додека индексот дефлациониран со трошоците на производителите на индустриски производи бележи апрецијација од 0,9%. Ваквите остварувања се одраз на промените кај релативните цени, односно раст на релативните трошоци на животот за 3,6% и раст на релативните цени на производителите на индустриски производи за 0,5%, на годишна основа. Номиналниот ефективен девизен курс забележа мало годишно зголемување од 0,4%, при депрецијација на турската лира, делумно неутрализирано со апрецијацијата на руската рубља, во однос на денарот.

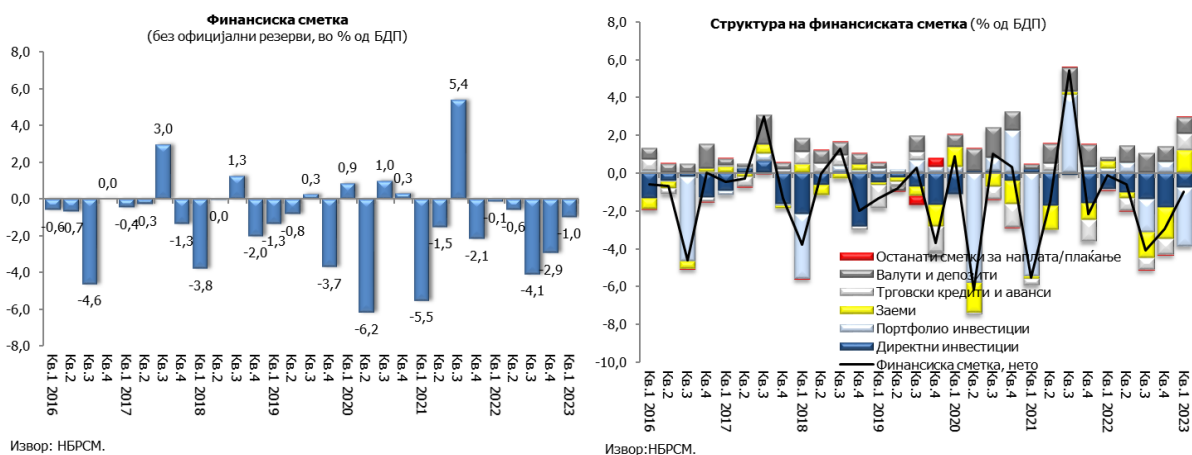
Според анализата на движењата кај индексите на РЕДК пресметани со пондери засновани на надворешнотрговската размена без примарните производи, РЕДК заснован врз трошоците на живот забележа апрецијација од 4,9% на годишна основа, додека РЕДК заснован врз цените на производителите на индустриски производи депрецира за 0,5% во однос на истиот период од претходната година, во услови на раст на релативните трошоци на животот за 3,0% и пад на цените на производителите на индустриски производи за 2,3% на годишна основа. Притоа, номиналниот ефективен девизен курс апрецира за 1,9%, што се должи на апрецијацијата на денарот во однос на турската лира.

Во однос на ценовната конкурентност за периодот април – мај 2023 година, РЕДК дефлациониран со трошоците на животот и трошоците на производителите на индустриски производи бележи апрецијација на годишна основа од 6,0% и 8,9%, соодветно. Истовремено, НЕДК забележа апрецијација од 3,3% на годишна основа, што се должи на депрецијацијата на турската лира и руската рубља во однос на денарот. Врз основа на пресметката со пондери засновани врз надворешнотрговската размена без примарните производи, индексот на РЕДК дефлациониран со трошоците на животот забележа апрецијација од 3,8%, а РЕДК дефлациониран со цените на производителите на индустриски производи забележа апрецијација од 5,7%. Притоа, номиналниот ефективен девизен курс апрецира за 2,2%, што се должи на апрецијацијата на денарот во однос на турската лира.

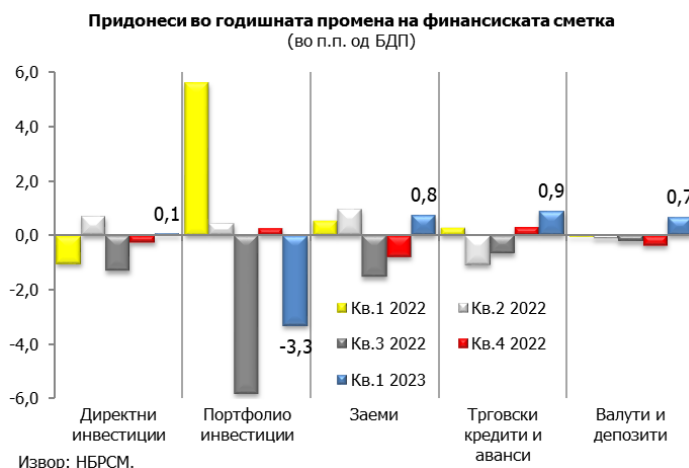
1.6.2. Финансиска сметка

Во првото тримесечје од 2023 година, финансиската сметка во билансот на плаќања забележа нето-приливи од 138,2 милиона евра, или 1% од БДП. Притоа, овие остварувања на финансиската сметка во најголем дел се должат на нето-приливите кај портфолио-

инвестициите, како резултат на задолжувањето на државата на меѓународниот пазар на капитал.⁴⁰ Приливи на нето-основа забележаа и странските директни инвестиции, коишто произлегуваат од позитивните текови во недолжничката компонента, односно реинвестираната добивка и сопственичкиот капитал, при мали нето-одливи кај меѓукомпаниското задолжување. Од друга страна, останатите категории на финансиската сметка бележат нето-одливи во првиот квартал од годината. Највисоки нето-одливи во овој период се забележани кај заемите, во најголем дел под влијание на движењата кај краткорочните заеми поврзани со спроведување на активностите за управување со девизните резерви од страна на централната банка. Нето-одливи се забележани и кај валутите и депозитите, што во најголем дел се должи на високите нето-одливи кај останатите сектори (главно секторот „население“), како и кај категоријата „трговски кредити и аванси“.

Анализата на годишна основа упатува на подобри остварувања кај финансиските текови во првиот квартал од 2023 година, при што остварените нето-приливи забележаа раст од 0,9 п.п. од БДП во споредба со истиот период од претходната година. Притоа, најголем придонес за повисоките нето-приливи имаат нето-приливите кај портфолио-инвестициите, како резултат на задолжувањето на државата на меѓународниот пазар на капитал, наспроти одливите на нето-основа во истиот период од претходната година. Од друга страна, кај категоријата „трговски кредити и аванси“ се забележани нето-одливи наспроти нето-приливите остварени во истиот период од претходната година, а повисоки нето-одливи се забележани кај заемите (во целост поради краткорочните заеми), како и кај валутите и депозитите (одливи на нето-основа кај депозитните институции, наспроти високите нето-приливи во истиот период од претходната година). Нето-приливите кај странските директни инвестиции се блиску до остварувањата во истиот период од претходната година.

⁴⁰ Во март 2023 година, Министерството за финансии ја издаде деветтата еврообврзница на износ од 500 милиони евра и со каматна стапка од 6,96%.

Состојбата на бруто девизните резерви на крајот на првото тримесечје од 2023 година изнесува 4.159,2 милиона евра, што претставува раст од 296,3 милиони евра во однос на претходниот квартал. Анализирано преку факторите на промена, растот на девизните резерви во целост произлегува од трансакциите за сметка на државата, односно од приливите од новоиздадената еврообврзница.

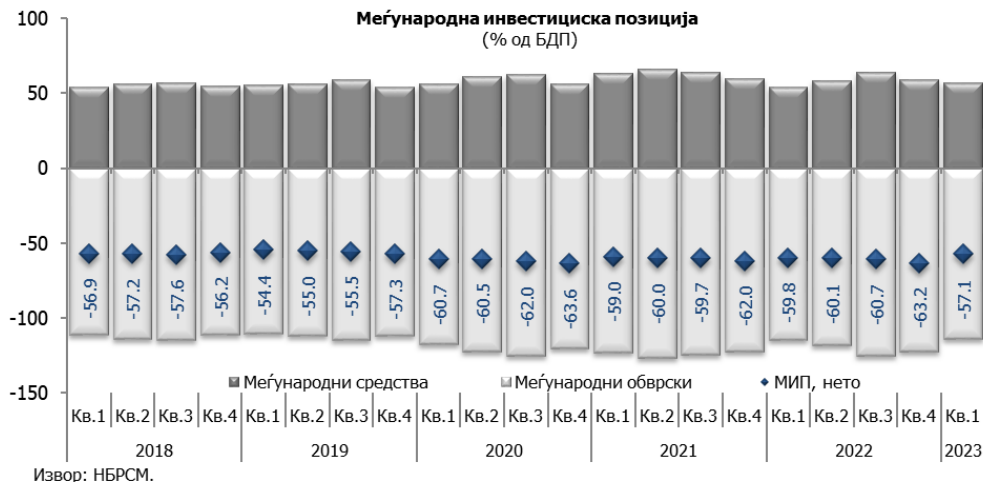
На крајот од второто тримесечје од 2023 година состојбата на бруто девизните резерви изнесува 4.189,7 милиони евра, што претставува раст од 30,6 милиони евра во однос на претходниот квартал. Анализирано преку факторите на промена, растот на девизните резерви во овој период во целост произлегува од операциите на Народната банка поврзани со управувањето на девизните резерви.

1.6.3. Меѓународна инвестициска позиција и бруто надворешен долг

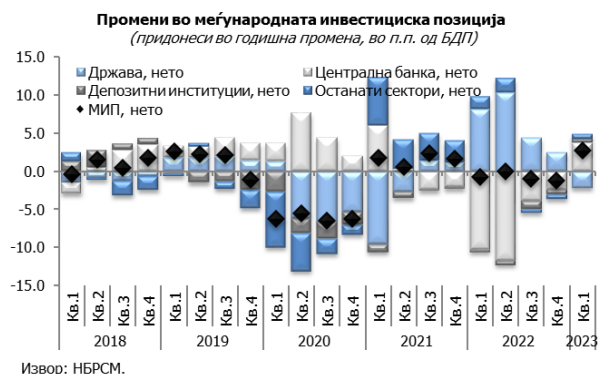
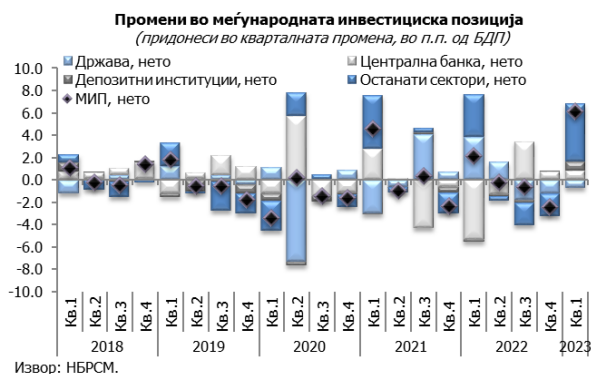
На крајот на првиот квартал од 2023 година, нето должничката позиција на македонската економија изнесува 8.100,9 милиони евра, или 57,1% од БДП⁴¹. Во споредба со состојбата на крајот на претходниот квартал, нето должничката позиција забележа стеснување од 6,1 п.п. од БДП, во услови на поголемо намалување на меѓународните обврски во однос на падот на меѓународните средства. Секторската анализа покажува дека подобрувањето на нето должничката позиција главно произлегува од намалените нето-обврски кај останатите сектори (главно врз основа на директни инвестиции, долгорочни заеми и трговски кредити). Намалени нето-обврски се забележани и кај депозитните институции, при истовремено зголемени нето-средства кај централната банка. Од друга страна, забележан е раст на нето-обврските на секторот „држава“ како резултат на задолжувањето на меѓународниот пазар преку издавање должничка хартија од вредност⁴².

⁴¹ За пресметките се користи проектираниот износ на номиналниот БДП (од април 2023 година).

⁴² Во март 2023 година, Министерството за финансии ја издаде деветтата еврообврзница на износ од 500 милиони евра, со каматна стапка од 6,96% и рок на отплата од 4 години.

На годишна основа се забележува стеснување на негативната меѓународна инвестициска позиција за 2,7 п.п. од БДП⁴³, под влијание на зголемените меѓународни средства, при истовремено мало намалување на меѓународните обврски (за 2,4 п.п. и 0,3 п.п. од БДП⁴⁴, соодветно). Подобрувањето на меѓународна инвестициска позиција се должи на зголемените нето-средства на централната банка, главно заради повисоките девизни резерви. Сличен придонес имаа и пониските нето-обврски кај останатите сектори (главно врз основа на директни инвестиции) и кај депозитните институции (врз основа на валути и депозити). Од друга страна, растот на нето-обврските на државата предизвика проширување на нето должничката позиција во првиот квартал од 2023 година.

На крајот на првото тримесечје на 2023 година, нивото на бруто надворешниот долг изнесува 11.079,8 милиони евра, или 78,1% од БДП, што претставува пад од 6,1 п.п. од БДП, во споредба со претходниот квартал. Со исклучување на ефектот од специфичните активности за управување со девизните резерви на Народната банка⁴⁵, бруто надворешниот долг изнесува 76,5% од БДП и бележи квартален пад од 4,3 п.п. од БДП⁴⁶, при поголемо намалување на приватниот долг во споредба со падот на јавниот долг (за 3,7 п.п. и 0,5 п.п. од БДП, соодветно). Подобрата должничка позиција на приватниот сектор се должи на намалените обврски врз основа на трговски кредити и аванси и заеми кај небанкарскиот сектор, како и на пониските краткорочни обврски врз основа на валути и депозити на банките. Намалени обврски се забележани и кај

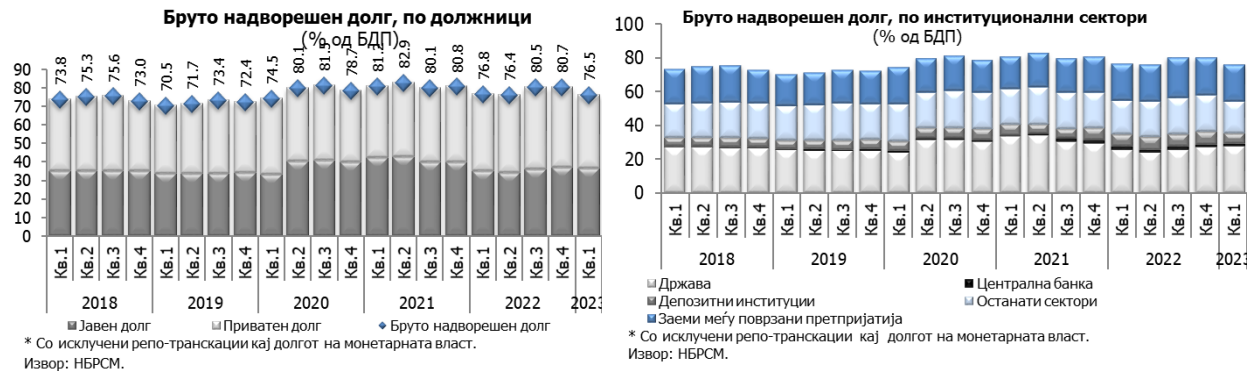
⁴³ Во апсолутни износи, нето должничката позиција на македонската економија во првиот квартал од 2023 година забележа годишен раст од 384,6 милиони евра.

⁴⁴ Во апсолутни износи, меѓународните средства и обврски бележат годишен раст во првиот квартал од 2023 година, за 1.044,3 и 1.428,9 милиони евра, соодветно.

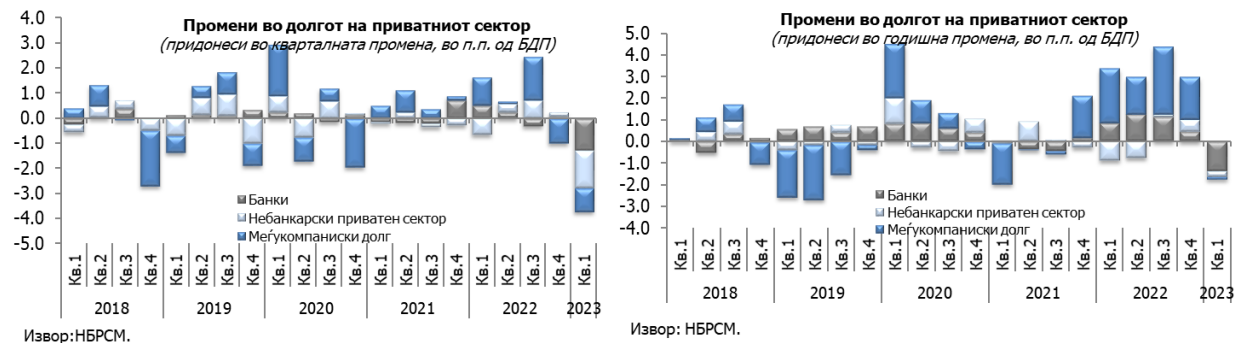
⁴⁵ Специфичните активности за управување со девизните резерви на централната банка се однесуваат на репо-договори и други операции поврзани со управувањето со девизните резерви.

⁴⁶ Во апсолутни износи, бруто надворешниот долг во првиот квартал од 2023 година забележа квартален раст од 436,1 милион евра, во услови на номинален раст и на јавниот долг и на приватниот долг (за 401,8 и 34,3 милиони евра, соодветно).

меѓусебно поврзаните субјекти, што придонесува за понизок надворешен долг врз основа на директни инвестиции. Релативните показатели укажуваат и на понизок јавен долг, под влијание на намалените долгорочни обврски врз основа на заеми кај јавните претпријатија, наспроти растот на долгот кај централната влада заради издавањето на новата еврообврзница.

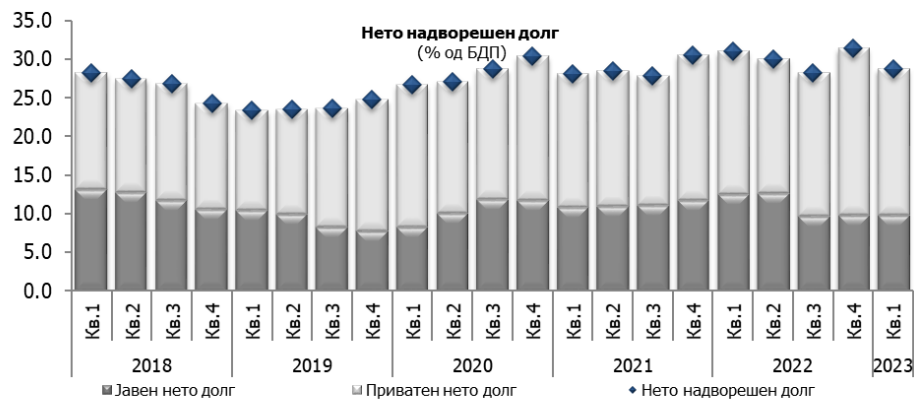
Бруто надворешниот долг бележи мал годишен пад од 0,3 п.п. БДП⁴⁷, во услови на поголемо намалување на приватниот долг од растот на јавниот долг (за 1,7 п.п. и 1,4 п.п. од БДП, соодветно). Пониските краткорочни обврски врз основа на валути и депозити на приватните банки се главниот фактор за годишното намалување на приватниот долг во првото тримесечје од 2023 година, додека промената кај јавниот долг се должи на повисокиот долг на централната влада.

На 31.3.2023 година, нето надворешниот долг изнесува 4.073,2 милиона евра, или 28,7% од БДП, што претставува квартален пад од 2,7 п.п. од БДП⁴⁸, предизвикан од падот на приватниот нето-долг, при непроменето ниво на јавниот нето-долг.

⁴⁷ Во апсолутни износи, бруто надворешниот долг во првиот квартал од 2023 година забележа годишен раст од 945,6 милиони евра, во услови на номинален раст и на јавниот долг и на приватниот долг (за 652,3 и 293,3 милиони евра, соодветно).

⁴⁸ Во апсолутни износи, нето надворешниот долг во првиот квартал од 2023 година забележа мал квартален раст од 24,7 милиони евра.

* Со исклучени репо-трансакции кај долгот на монетарната власт.
Извор: НБРСМ.

Показателите за надворешната задолженост на домашната економија и понатаму се во безбедната зона. Показателот за учество на бруто надворешниот долг во БДП и понатаму ја класифицира економијата во групата високозадолжени земји, додека сите останати показатели за солвентност и ликвидност упатуваат на ниска задолженост. Сепак, високото структурно учество на обврските врз основа на директните инвестиции како форма на финансирање на компаниите со странски капитал, како и на трговските кредити како инструмент на финансирање во меѓународната трговија, во бруто надворешниот долг, го ублажува профилот на ризик во однос на должничката позиција на економијата. Имено, нивото на бруто надворешниот долг без трговските кредити и меѓукомпанискиот долг е пониско и изнесува 47,2% од БДП⁴⁹, што е показател за умерена задолженост.

Показатели на надворешната задолженост	Солвентност				Ликвидност		
	Отплата на камата/ извоз на стоки и услуги и други приливи	Бруто долг/ извоз на стоки и услуги и други приливи	Бруто долг/ БДП	Отплата на долгот/ извоз на стоки и услуги и други приливи	Девизни резерви/ краткорочен долг	Девизни резерви/ краткорочен долг со преостанато достасување**	Краткорочен долг/ Вкупен долг
	во %	во %	во %	во %	сооднос	сооднос	во %
31-12-10	3.2	140.4	59.7	13.9	1.5	1.0	27.9
31-12-11	3.1	148.4	64.6	16.8	1.8	1.2	25.2
31-12-12	2.9	142.1	67.6	13.1	1.6	1.0	26.7
31-12-13	2.5	137.3	67.3	15.8	1.6	1.1	23.3
31-12-14	3.0	149.1	74.0	17.2	1.8	1.1	22.3
31-12-15	2.7	143.9	73.2	20.0	1.7	1.1	21.3
31-12-16	2.4	148.8	79.3	14.8	1.7	1.2	21.9
31-12-17	2.7	138.6	76.9	12.7	1.3	0.9	23.9
31-12-18	2.2	130.7	77.3	15.7	1.4	1.0	25.8
31-03-19	2.0	123.1	74.3	9.0	1.4	1.0	26.0
30-06-19	2.0	124.4	75.5	9.0	1.4	1.0	26.5
30-09-19	2.0	128.0	77.3	9.0	1.4	1.0	27.8
31-12-19	2.0	121.9	76.3	9.0	1.6	1.0	25.6
31-03-20	1.9	118.9	73.8	13.6	1.4	1.0	26.6
30-06-20	1.9	125.7	79.4	13.6	1.9	1.2	22.4
30-09-20	1.9	129.9	80.7	13.6	1.7	1.0	22.9
31-12-20	1.9	122.3	77.9	13.6	1.9	1.1	20.4
31-03-21	2.2	127.6	84.3	16.3	1.9	1.2	21.5
30-06-21	2.2	130.2	86.0	16.3	1.9	1.2	22.0
30-09-21	2.2	125.9	83.1	16.3	1.8	1.3	22.2
31-12-21	2.2	126.9	83.8	16.3	1.8	1.3	21.5
31-03-22	1.8	118.2	83.8	9.2	1.3	0.9	26.0
30-06-22	1.8	117.6	83.4	9.2	1.2	0.9	26.3
30-09-22	1.8	124.0	87.9	9.2	1.3	0.9	26.8
31-12-22	1.8	124.3	88.1	9.2	1.5	1.0	25.0
31-03-23	2.7	112.0	83.9	15.2	1.6	1.0	23.6
умерена задолженост*	12 - 20%	165 - 275%	30 - 50%	18 - 30%	1.00		

*Критериумот за умерена задолженост е земен според методологијата на Светска банка за изработка на показатели на задолженост, којашто подразбира користење тригодишни подвижни просеци на БДП и извозот на стоки и услуги и други приливи, како именители во пресметката на показателите.

Изработено во согласност со „External debt statistics: Guide for compilers and users“, издаден од страна на ММФ.

**Според правилото на Гринспан и Гвидоти, потребно е земјата да одржува целосна покриеност на краткорочниот долг (преостанато достасување) со девизни резерви. Краткорочниот долг според преостанато доспевање се пресметува со додавање на износот на долгорочен надворешен долг (оригинално доспевање), кој достасува за плаќање во период од една година или помалку, кон краткорочен надворешен долг (оригинално доспевање).

Извор: НБРСМ.

⁴⁹ Се однесува на долгот без репо-договори.

II. Монетарна политика⁵⁰

Народната банка продолжи со затегнувањето на монетарната политика во вториот квартал од 2023 година, со коешто започна уште од крајот на 2021 година. Така, во текот на вториот квартал, каматната стапка на благајничките записи беше зголемена во два наврати, за вкупно 0,50 п.п. до нивото од 6,00%. При носењето на одлуките, беа земени предвид најновите податоци и информации за домашната и глобалната економија и најновите случувања на меѓународните и на домашните финансиски пазари во контекст на поставеноста на монетарната политика, при што и натаму најважни беа ценовните движења. Имено, иако годишната стапка на инфлација забавуваше и во текот на вториот квартал, а постепено се смируваа и инфлациските очекувања, сепак тие и натаму се на релативно повисоко ниво, поради што неопходно е да се делува за нивно стабилизирање на потрајна основа. Исто така, со оглед на монетарната стратегија на стабилен девизен курс на денарот во однос на еврото, промените во домашната монетарната политика ги следат и промените во монетарната политика на Европската централна банка, коишто исто така придонесуваат за натамошно затегање. Девизните резерви и во вториот квартал од 2023 година се на соодветно ниво и во сигурната зона, а депозитната база на банките бележи солидна годишна стапка на раст. Ризиците во глобалната и домашната економија и понатаму се нагласени, а Народната банка ќе продолжи со нивно внимателно следење и доколку е потребно ќе делува користејќи ги сите расположливи инструменти, со цел да се одржи стабилноста на девизниот курс и среднорочната ценовна стабилност.

Во текот на вториот квартал од 2023 година, основната каматна стапка – каматната стапка на благајничките записи на Народната банка, беше зголемена двапати за вкупно 0,50 п.п., со што таа достигна 6,0%. Промените во поставеноста на монетарната политика и натаму произлегуваат од инфлацијата и инфлациските очекувања. Притоа, промените во основната каматна стапка беа надополнети и со раст на каматните стапки на расположливите депозити преку ноќ и на седум дена во иста мера, односно до нивото од 3,90% и 3,95% соодветно. Понудениот износ на благајнички записи е непроменет, односно изнесува 10.000 милиони денари, а се продолжи и со примената на промените кај инструментот задолжителна резерва, преку кои се поттикнува кредитирањето на проектите поврзани со домашното производство на електрична енергија од обновливи извори. Исто така, заради понатамошно јакнење на отпорноста на банкарскиот сектор, Народната банка донесе макропрudentна мерка за зголемување на стапката на противцикличниот заштитен слој на капиталот за изложеностите на домашните банки за 0,25 процентни поени, од претходно утврдените 0,75% на 1%, со почеток на примена од 1 јули 2024 година. Ваквата мерка е превентивна и има за цел да придонесе кон натамошно зајакнување на капиталната позиција на банките, земајќи ги предвид тековните макроекономски услови и движењата на пазарот на недвижности. Оваа мерка е во согласност со мерките што се преземаат во поголем број земји во Европската Унија со кои се бара повисока адекватност на капиталот на банките како заштита од можните ризици од окружувањето.

⁵⁰ Подетални информации за новите монетарни мерки може да се прочитаат на интернет-страницата на Народната банка: https://www.nbrm.mk/content/MPI%20publikacii/Hronologija_na_promenite_vo_postavenosta_na_monetarnite_instrumenti_na_Narodnata%20banka.pdf

Остварувањата⁵¹ кај основните макроекономски показатели во домашната економија главно се во рамките на очекувањата, во согласност со последниот циклус проекции. Реалниот раст на БДП во првиот квартал од годината забрза, достигнувајќи 2,1% на годишна основа. Високофреквентните податоци расположливи за вториот квартал се недоволни за согледување на состојбите во целина, но податоците упатуваат на поумерени движења во споредба со претходниот квартал. Во согласност со очекувањата, годишната стапка на инфлација забавува и во периодот април – мај 2023 година се сведе во просек на 12,1%. Девизните резерви во текот на вториот квартал забележаа раст и се задржаа во сигурната зона, на нивото коешто ги задоволува барањата за адекватност во согласност со меѓународните стандарди. Движењата на домашниот девизен пазар и натаму се стабилни, при што Народната банка само повремено беше присутна на девизниот пазар. Движењата кај вкупните депозити и вкупните кредити заклучно со мај се во согласност со последните проекции за забрзан раст кај депозитите, а поумерен раст кај кредитите во вториот квартал од годината.

Во вториот квартал од 2023 година, ЕЦБ ја зголеми основната каматна стапка за 0,5 п.п. и достигна ниво од 4,0%. Со тоа, распонот меѓу основната каматна стапка на Народната банка и основната каматна стапка на ЕЦБ на крајот од јуни 2023 година изнесуваше 2,0 п.п. и е непроменет во однос на претходниот квартал. Во однос на индикативните пазарни каматни стапки на едномесечниот ЕУРИБОР и на едномесечниот СКИБОР, распонот меѓу нив се намали за 0,27 п.п. на крајот на вториот квартал од 2023 година, во однос на претходниот квартал.

⁵¹ Се однесува на расположливите информации во текот на вториот квартал од 2023 година коишто беа земени предвид при донесувањето на одлуките за монетарната поставеност во тој период.

Во домашната економија, кај каматните стапки на вкупните депозити (во денари и во странска валута) во мај 2023 година, каматните стапки на денарските и девизните депозити се повисоки за по 0,1 п.п. во однос на крајот на март 2023 година, односно изнесуваат 1,6% и 0,9%, соодветно. Притоа, каматниот распон е непроменет во споредба со крајот на претходниот квартал и изнесуваше 0,7 п.п. Кај новопримените⁵² вкупни депозити, каматниот распон во мај се намали во споредба со крајот на претходниот квартал и изнесуваше 0,7 п.п., предизвикан од пониските денарски каматни стапки, при непроменети девизни каматни стапки, во споредба со март 2023 година.

Каматен распон помеѓу пасивна денарска и пасивна девизна каматна стапка
(податоци со крај на година/месец)

Извор: НБРСМ.

Каматен распон помеѓу пасивна денарска и пасивна девизна каматна стапка на новопримени депозити
(податоци со крај на година/месец)

Извор: НБРСМ.

2.1. Ликвидност на банките

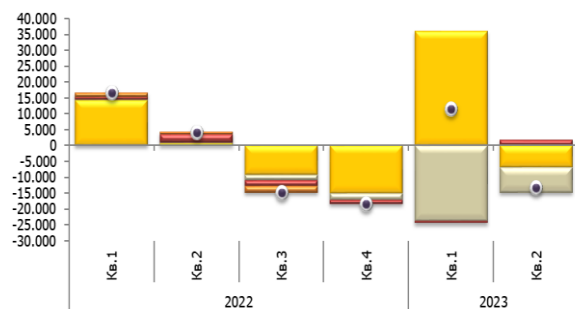
Во вториот квартал на 2023 година, денарската ликвидност на банките забележа мало намалување. Имајќи предвид дека промената на автономните фактори придонесе за создавање ликвидност, намалувањето на ликвидноста на банките во целост произлегува од промената на монетарните инструменти.

Ликвидност на банки
промени, во милиони денари

*позитивна промена: креирање ликвидност, негативна промена: повлекување ликвидност.
Извор: НБРСМ.

Монетарни инструменти
промени, во милиони денари

*позитивна промена: креирање ликвидност, негативна промена: повлекување ликвидност.
Извор: НБРСМ.

Автономните фактори на нето-основа во вториот квартал од 2023 година придонесоа за создавање ликвидност во банкарскиот систем за 8.714 милиони денари. Ваквата промена во целост е резултат на трансакциите на државата, додека готовите пари во оптек и девизните интервенции на Народната банка придонесоа за повлекување ликвидност.

⁵² Во однос на каматните стапки на новоодобрените кредити треба да се има предвид дека за нив се карактеристични променливи движења. Променливоста на каматните стапки на новоодобрените кредити произлегува од фактот што тие се условени од обемот на новоодобрените кредити (којшто од месец во месец може да варира) и нивната каматна стапка.

Од аспект на промената на монетарните инструменти, вложувањата на банките во расположливи депозити (преку ноќ и на седум дена) се зголемија за вкупно 14.728 милиони денари и повлекоа ликвидност од банкарскиот систем. Притоа, депозитите на 7 дена се зголемија за 7.928 милиони денари, а депозитите преку ноќ за 6.800 милиони денари, во вториот квартал. Состојбата на основниот инструмент – благајничките записи на НБРСМ, на крајот на вториот квартал изнесуваше 8.334 милиони денари и беше пониска за 1.666 милиони денари, во однос на крајот на претходниот квартал.

Инструментот девизен депозит кај Народната банка беше воведен во втората половина од 2020 година, во периодот на пандемијата предизвикана од ковид-19. Во мај 2023 година, тој беше прекинат, во согласност променетите околности и намалениот интерес на банките, така што состојбата на овој инструмент во текот на вториот квартал од 2023 година се намали за 9,5 милиони евра и се сведе на нула.

Во вториот квартал од 2023 година банките на сметките кај Народната банка и натаму имаа повеќе средства од утврдениот износ на задолжителната резерва издвоени во денари, во просек за околу 2,3%.

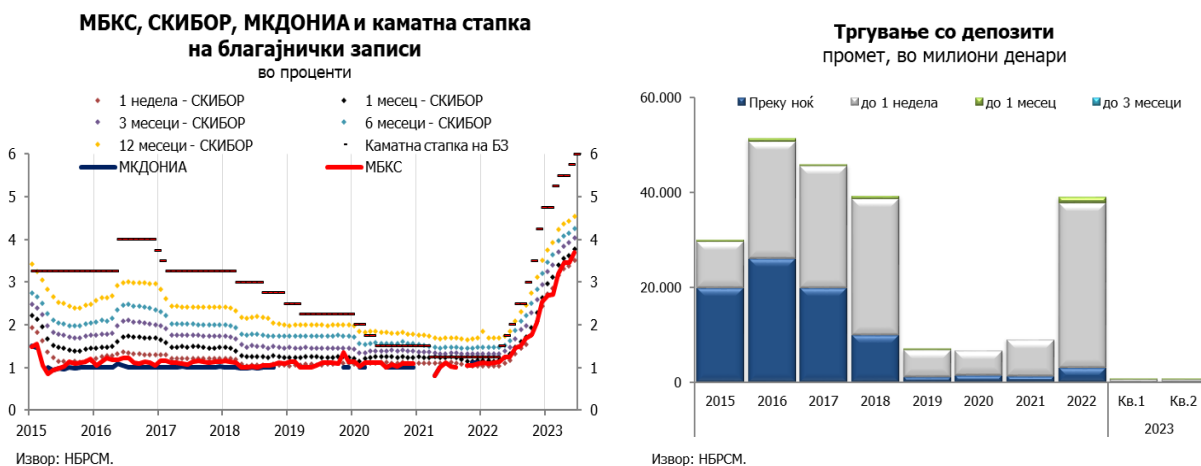
III. Движења на финансиските пазари

Каматната стапка на меѓубанкарскиот пазар на депозити во вториот квартал од 2023 година се зголеми на квартално ниво за 0,7 п.п. и во просек изнесуваше 3,5%, во услови на зголемена основна каматна стапка на Народната банка. Исто така, сите просечни котации на СКИБОР забележаа нагорно придвижување. На примарниот пазар на државни хартии од вредност, новите емисии беа главно на подолги рокови, додека на секундарниот пазар на хартии од вредност се тргуваше само со репо-трансакции, но во мал износ. На Македонската берза, берзанскиот промет се зголеми за 27,5% во однос на претходниот квартал, додека вредноста на МБИ-10 забележа квартално намалување за 2,2%. На регионалните берзи, индексите забележаа умерен раст, во просек од 5,1% на квартална основа. На меѓународните финансиски пазари, индексите на променливост на пазарите на обврзници и акции, односно индексите MOBE и ВИКС повторно забележаа надолна промена, што укажува на намалување на неизвесноста и променливоста на пазарите. Распоните меѓу приносите на македонските и германските еврообврзници забележаа

стеснување во однос на претходниот квартал, при умерено зголемување на приносите кај германските државни обврзници и намалување на приносите кај македонските еврообврзници.

3.1. Меѓубанкарски пазар со необезбедени депозити

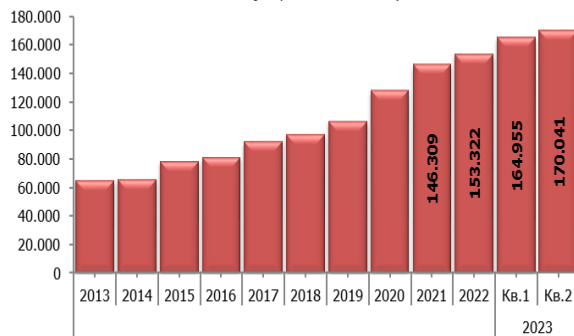
Во вториот квартал од 2023 година, просечната каматна стапка на меѓубанкарскиот пазар на депозити (МБКС) се зголеми за 0,7 п.п. во споредба со претходниот квартал и изнесуваше 3,5%, во услови на зголемена основна каматна стапка на Народната банка за 0,5 п.п. Тргувањето на меѓубанкарскиот пазар на депозити се намали во првото тримесечје и изнесуваше 515 милиони денари (691 милион денари во претходниот квартал), во најголем дел како резултат на намалувањето на трансакциите со рочност до седум дена и до еден месец, додека кај трансакциите преку ноќ се забележува мало зголемување. На квартална основа, сите просечни котации на СКИБОР забележаа нагорно поместување кое се движеше до 0,5 п.п.

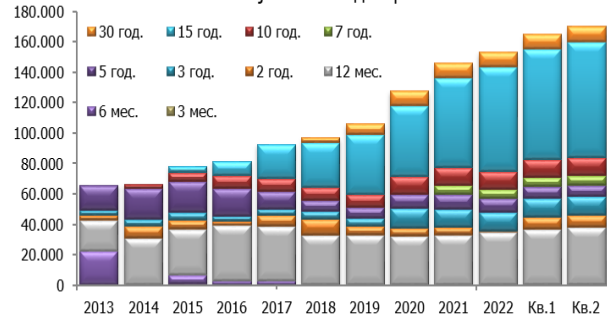
3.2. Пазар на државни хартии од вредност

Состојбата на издадените државни хартии од вредност на примарниот пазар во вториот квартал од 2023 година забележа зголемување за 5.086 милиони денари, или 3,1% на квартална основа и достигна 170.041 милион денари. Анализирано од аспект на структурата на државните хартии од вредност, државните обврзници и натаму се најзастапената категорија во состојбата на вкупните државни хартии од вредност издадени на примарниот пазар, со учество од 77,6%. Притоа, петнаесетгодишните државни обврзници и натаму имаат највисоко учество во рочната структура на државните хартии од вредност од 44,9% (43,9% во претходниот квартал), што е во согласност со насоките од фискалната стратегија на Министерството за финансии за издавање на државни обврзници со подолги рочности, заради оптимизација на исплатите на долгот и намалување на ризикот за рефинансирање.⁵³ Кај сите останати државни хартии од вредност, анализирано од рочниот аспект, се забележува намалување на нивното учество, со исклучок на дванаесетмесечните државни записи коишто и натаму се стабилни, во споредба со претходниот квартал. Од аспект на валутната структура, државните хартии од вредност во домашна валута без валутна клаузула и понатаму има најголемо учество, сочинувајќи 66,9% од вкупните државни хартии од вредност (66,5% во претходниот квартал). Од аспект на сопственичката структура, банките во овој квартал малку го намалија учеството од 34,9% на 34,3%, за сметка на зголеменото учество на останатите инвеститори (65,7%). Во рамките на останатите инвеститори, и понатаму најзастапени се пензиските фондови (со учество од 46,5%).

⁵³ Ревидирана фискална стратегија за 2024 – 2028 година, Министерство за финансии, мај 2023 година.

Државни хартии од вредност
состојби, во мил. денари

Извор: Министерство за финансии.

Рочна структура на ДХВ
состојби во мил. денари

Извор: Министерство за финансии.

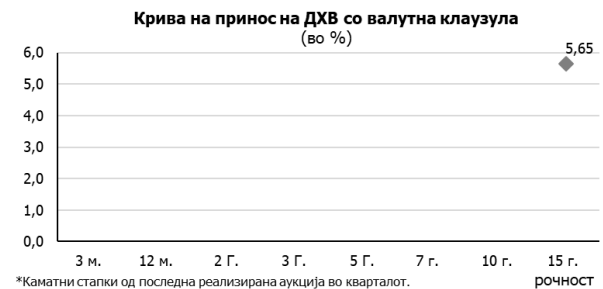
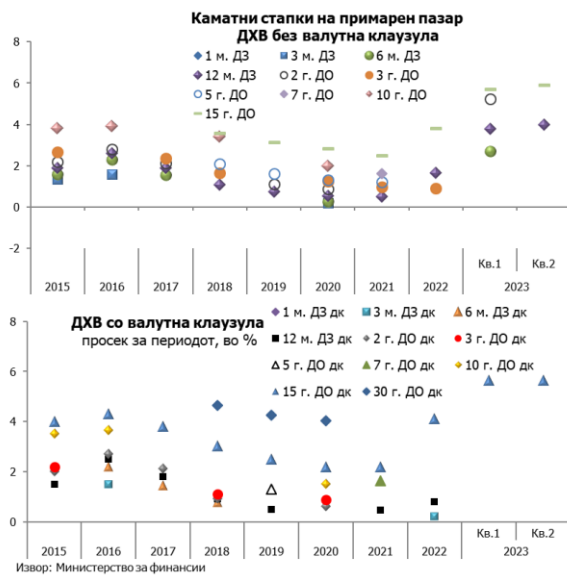
Сопственичка структура на ДХВ
состојби, во мил. денари

Извор: Министерство за финансии.

Валутна структура на ДХВ
состојби, во мил. денари

Извор: Министерство за финансии.

Во текот на вториот квартал од 2023 година, каматните стапки на државните хартии од вредност, утврдени од страна на Министерството за финансии, забележаа нагорни промени. Така, на примарниот пазар беа издадени дванаесетмесечни државни записи без валутна клаузула со просечна пондерирана каматна стапка од 4,0% (3,8% во претходниот квартал). Во текот на кварталот беа издадени и петнаесетгодишни државни обврзници без и со валутна клаузула со просечни пондерирани каматни стапки од 5,9% и 5,65%, соодветно (5,7% и 5,65% во претходниот квартал, соодветно).

Тргувањето со хартии од вредност на секундарниот пазар, во вториот квартал од 2023 година, беше ниско и изнесуваше 69 милиони денари (135 милиони денари во претходниот квартал), при што на овој пазарен сегмент беа склучени само репо-трансакции со државни хартии од вредност со рок до еден месец (со репо каматна стапка од 3,5%). Ваквите промени упатуваат на намалување на тргувањето на секундарниот пазар на хартии од вредност, следено и преку коефициентот на ликвидност⁵⁴.

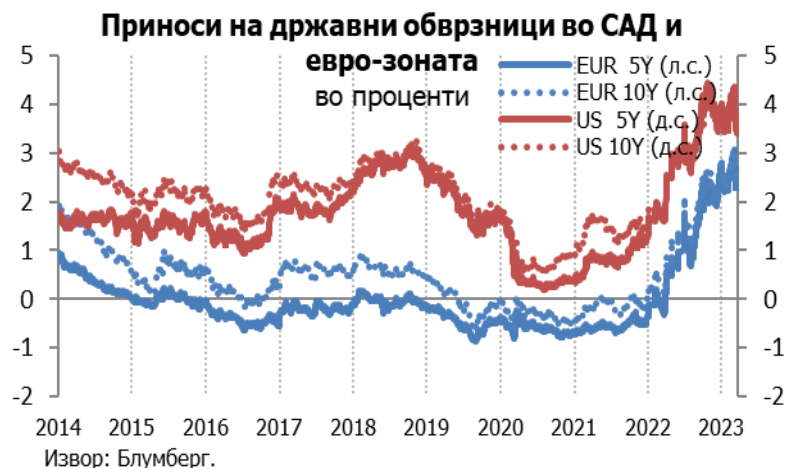
Извор: НБРСМ.

* Коефициентот на ликвидност на секундарниот пазар на државни хартии од вредност претставува однос помеѓу просечниот дневен промет на секундарниот пазар со државни хартии од вредност и состојбата на државните хартии од вредност.

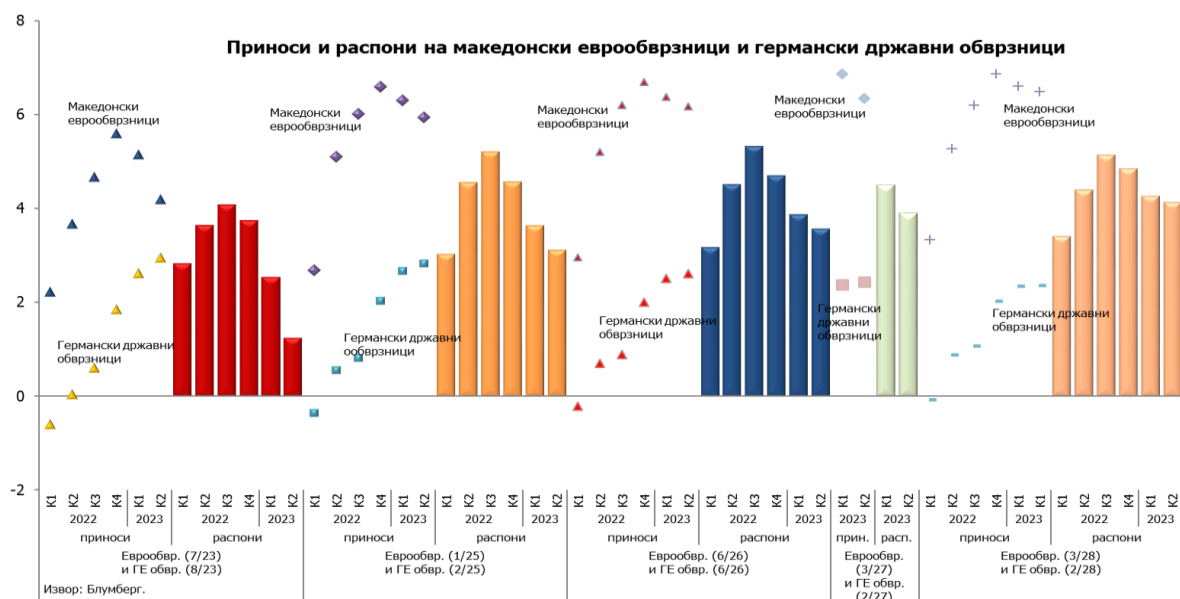
На финансиските пазари во еврозоната и САД во вториот квартал од 2023 година, приносите на 10-годишните државни хартии од вредност⁵⁵ се задржаа на нивото од претходниот квартал и во просек изнесуваа околу 2,6% и 3,6%, соодветно, во услови на поумерено зголемување на каматните стапки од страна на ФЕД и ЕЦБ и намалени инфлациски притисоци.

⁵⁴ Коефициентот на ликвидност на секундарниот пазар претставува однос помеѓу просечниот дневен промет и состојбата на државните хартии од вредност.

⁵⁵ За еврозоната, станува збор за генерички државни обврзници изведени од кривите на принос на државните обврзници на Германија и Франција, додека за САД станува збор за генерички приноси изведени од кривата на принос на американските државни обврзници.

Приносите на македонските еврообврзници⁵⁶ во вториот квартал од 2023 година во просек забележаа намалување, при истовремено умерено нагорно поместување на приносите кај германските државни обврзници. Тоа доведе до натамошно стеснување на распоните, коишто во просек изнесуваа 1,2 п.п., 3,1 п.п., 3,6 п.п., 3,9 п.п. и 4,1 п.п., соодветно.

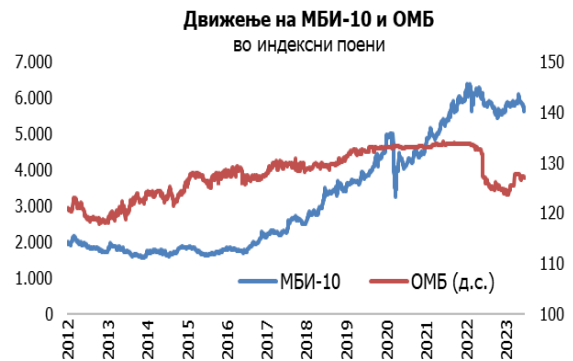
3.3. Берзи

На крајот на вториот квартал од 2023 година, вредноста на македонскиот берзански индекс за акции МБИ-10 се намали за 2,2% (раст од 3,4% во претходниот квартал) и изнесуваше 5.713 индексни поени. Вкупниот берзански промет забележа квартално зголемување од 27,5% (по намалувањето од 58,8% во минатиот квартал), како резултат на зголемениот промет на акции и обврзници. Вредноста на индексот на обврзниците (ОМБ) во текот на кварталот се намали за 1 индексен поен и изнесува 127 индексни поени.

⁵⁶ Се однесува на македонските еврообврзници издадени во јули 2016 година, во јануари 2018 година, во јуни 2020 година и март 2021 година. Еврообврзниците се издадени во номинален износ од 450 милиони евра, 500 милиони евра, 700 милиони евра и 700 милиони евра соодветно, со рок на достасување од 7, 7, 6 и 7 години, соодветно и годишни каматни стапки од 5,625%, 2,75%, 3,675% и 1,625%, соодветно.

Извор: Македонска берза АД Скопје

Извор: Македонска берза АД Скопје

Во вториот квартал од 2023 година, берзанските индекси од регионот забележаа умерен квартален раст, кој што во просек изнесуваше 5,1% (раст од 4,5% во претходниот квартал). Растот во најголем дел се должи на порастот кај унгарскиот и полскиот индекс. Исто така, индексите на променливост на пазарите на обврзници и акции, односно индексите MOVE и ВИКС⁵⁷ на дневна основа, забележаа надолна промена, односно индексот MOVE умерено се намали за 0,5% во просек (по намалувањето од 6,7% во претходниот квартал), додека индексот ВИКС се намали за 19,6% во просек (по намалувањето од 18,2% во претходниот квартал). Движењата на двата индекса гледани заедно укажуваат на умерено намалување на неизвесноста и променливоста на глобалните пазари на капитал.

Извор: Македонска берза АД Скопје, национални берзи.

Извор: Chicago Board Options Exchange (CBOE)

IV. Монетарни и кредитни агрегати

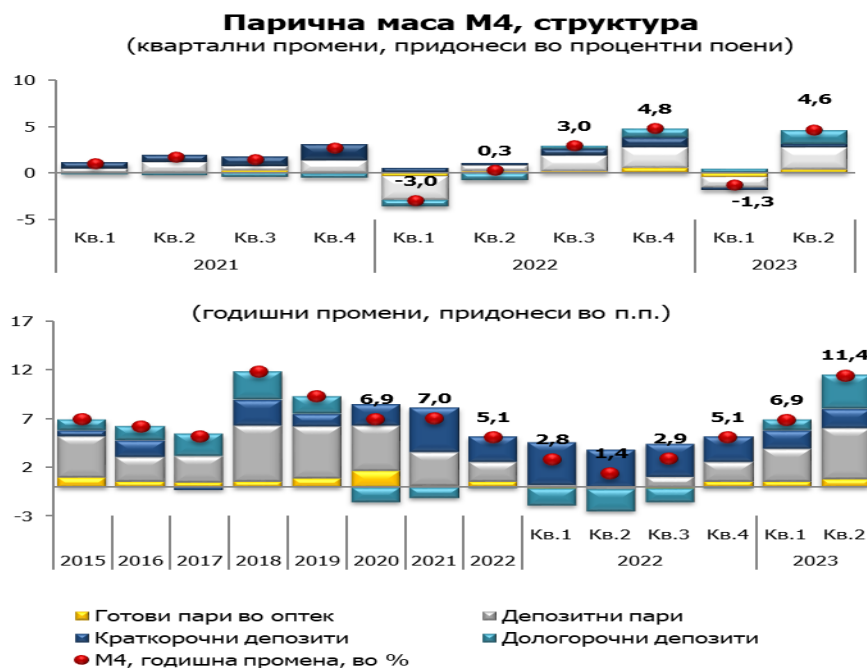
По вообичаениот сезонски пад во првиот квартал од годината, во вториот квартал најширокиот монетарен агрегат М4 забележа позначителен квартален раст како резултат на сите поткатегории. Најголем придонес кон растот остварија депозитните пари (во поголем обем кај корпоративниот сектор) и долгорочните депозити, коишто растат четврт квартал по ред. Во вториот квартал се забележува раст на кредитите кај двата сектори, по стагнацијата во претходниот квартал, додека на годишна основа кредитната активност и натаму забавува. Резултатите добиени од Анкетата за кредитната активност (АКА) во вториот квартал од 2023 година укажуваат на натамошно нето-заострување на вкупните кредитни услови, со сличен интензитет кај

⁵⁷ Индексот MOVE (Merrill Lynch Option Volatility Estimate) ја покажува изведената (или имплицитната) променливост на американските пазари за државни хартии од вредност. Индексот ВИКС (Volatility Index) е конструиран врз основа на изведената променливост на опциите на индексот Сп 500. Инвеститорите ги користат двата индекса како показатели за состојбите и очекувањата во поглед на нестабилноста на финансиските пазари. Надолна патека кај индексите означува намалување на променливоста.

претпријатијата, а поумерено кај домаќинствата во споредба со Анкетата од претходниот квартал. Од аспект на кредитната побарувачка, кај претпријатијата таа бележи мало нето-зголемување, наспроти нето-намалувањето од претходната анкета, додека во делот на домаќинствата банките и натаму укажуваат на значително нето-намалување на побарувачката.

4.1. Монетарни агрегати

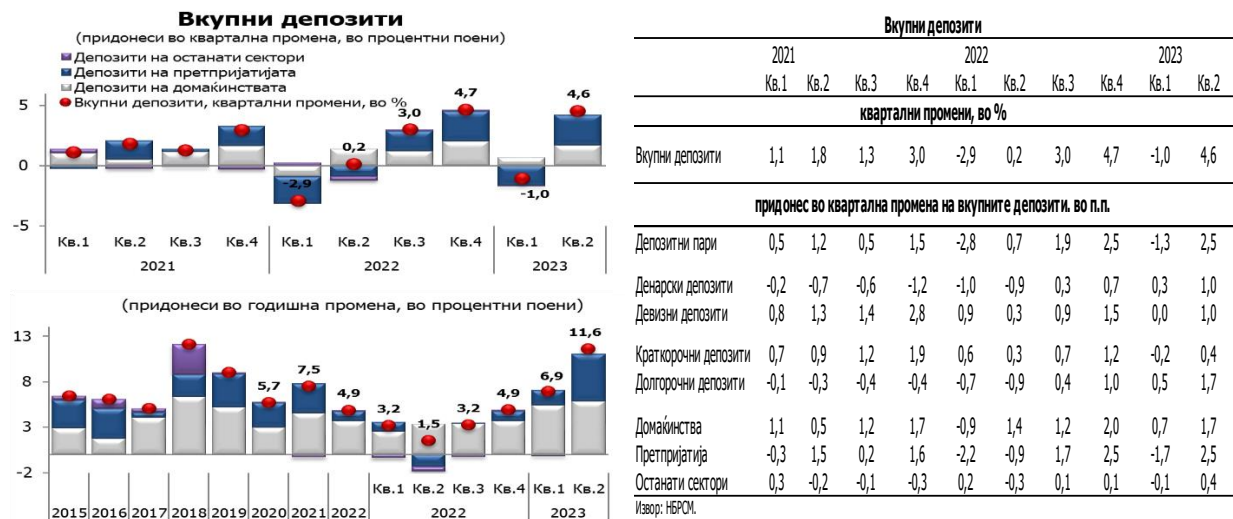
Во текот на вториот квартал од 2023 година, најшироката парична маса M4 забележа позначителен квартален раст од 4,6%. Структурно гледано, зголемувањето произлегува од растот на сите компоненти на паричната маса, при што најголем раст се забележува кај депозитните пари, како најликвидна компонента на паричната маса (со позитивен придонес од 2,3 п.п.), потоа кај долгорочните депозити (позитивен придонес од 1,5 п.п.), при помал раст кај готовите пари во оптек и краткорочните депозити (со придонес од по 0,4 п.п., соодветно). Во однос на **валутната структура**, продолжуваат позитивните придвижувања кај денарските депозити (без депозитните пари) коишто бележат зголемен квартален раст, при раст и на девизните депозити (со речиси идентичен придонес во растот). Притоа, учеството на девизните депозити во M4 на крајот на вториот квартал изнесува 39,6%, што е помалку за 0,9 п.п. во споредба со крајот од претходниот квартал. На годишна основа, растот на монетарниот агрегат M4 и натаму забрзува и на крајот на вториот квартал од 2023 година достигна 11,4% (6,9% на крајот на претходниот квартал).

Вкупните депозити во финансискиот систем⁵⁸, во вториот квартал од 2023 година, забележаа раст од 4,6% на квартална основа (наспроти кварталниот пад од 1,0% во претходното тримесечје). Од **секторски аспект**, раст на депозитите е забележан кај сите сектори, од кои поголем раст има кај депозитите на претпријатијата (придонес од 2,5 п.п.) и кај депозитите на

⁵⁸ Податоците се однесуваат на депозитите на недржавниот сектор во банките и штедилниците, средствата на останатите финансиски институции на сметките кај НБРСМ и средствата на единиците на локалната самоуправа на сметките кај НБРСМ. Податоците соодветствуваат со методолошките измени на НБРСМ од јуни 2018 година. Повеќе информации за методолошките измени може да се најдат на следнава врска:
http://www.nbrm.mk/monetarna_statistika_i_statistika_na_kamatni_stapki.nspk.

домаќинствата (придонес од 1,7 п.п.), додека растот кај останатите сектори е поумерен (придонес од 0,4 п.п.). Поволните трендови кај валутната и рочната структура на депозитите и натаму продолжуваат. Имено, од **валутен аспект**, денарските депозити (со вклучени депозитни пари) и натаму бележат раст, којшто е поголем во однос на растот кај девизните депозити (со придонес од 3,6 п.п. и 1,0 п.п., соодветно). Од аспект на **рочноста**, поголем раст се забележува кај долгорочните депозити во однос на растот на краткорочните депозити (1,7 п.п. и 0,4 п.п., соодветно), коишто постојано растат четврт квартал по ред. **На годишна основа**, растот на вкупните депозити достигна 11,6% (раст од 6,9% на крајот на претходниот квартал).

Растот на **депозитите на домаќинствата** забрза во вториот квартал на годината (квартална стапка од 2,6% во споредба со умерениот раст од 1,0% во првиот квартал). Од **валутен аспект**, зголемувањето во најголем дел произлегува од растот на денарските депозити (со вклучени депозитни пари), при натамошен помал раст на девизните депозити. Од аспект на **рочната структура**, значителен квартален раст забележуваат долгорочните депозити, како резултат на постепената стабилизација на очекувањата и постимулативните каматни приноси, при пад кај краткорочните депозити. На **годишна основа**, растот на вкупните депозити на домаќинствата во вториот квартал на 2023 година достигна 8,8% (8,4% на крајот од претходниот квартал).

Депозитите на претпријатијата во вториот квартал од 2023 година забележаа значителен раст од 9,4%⁵⁹ (наспроти падот од 5,8% во претходниот квартал). Од аспект на **валутната структура**, раст се забележува и кај денарските депозити (со вклучени депозитни пари) и кај девизните депозити. Од **рочен аспект**, зголемувањето е изразено кај краткорочните депозити, по кои следи растот на долгорочните депозити. На **годишна основа**, депозитите на претпријатијата на крајот од вториот квартал од 2023 година се повисоки за 20,1% (раст од 5,9% на крајот на првиот квартал).

⁵⁹ Растот на депозитите на претпријатијата во вториот квартал делумно се должи на трансферите од државата кон ЕСМ за енергетските потреби.

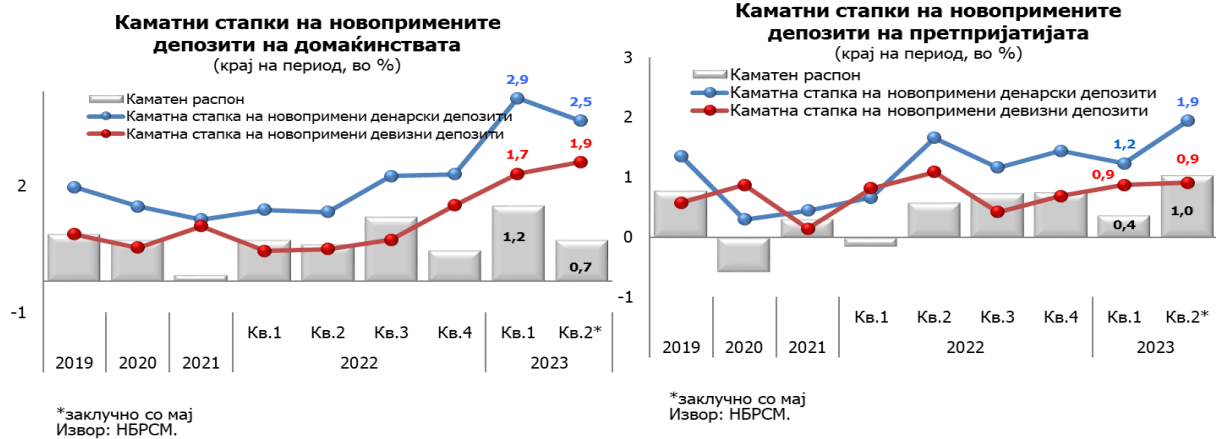

Депозити на домаќинствата											Депозити на претпријатијата									
2021		2022				2023					2021		2022				2023			
Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	
квартални промени, во %											квартални промени, во %									
Вкупни депозити на домаќинствата											Вкупни депозити на претпријатијата									
1,7	0,8	1,8	2,6	-1,4	2,1	1,9	3,1	1,0	2,6	-0,9	5,6	0,8	5,8	-7,8	-3,2	6,3	9,3	-5,8	9,4	
придонес во квартална промена на вкупните депозити, во п.п.											придонес во квартална промена на вкупните депозити, во п.п.									
Депозитни пари											Депозитни пари									
0,6	0,5	0,9	0,5	-1,8	1,1	0,7	2,5	-0,2	1,2	-0,3	3,1	-0,4	5,1	-6,0	-0,4	4,7	3,2	-4,5	5,5	
Денарски депозити											Денарски депозити									
0,1	-0,6	-0,4	-1,3	-1,4	-0,8	0,0	0,7	0,5	0,9	-0,3	-0,4	-0,8	-1,4	-0,4	-0,2	1,1	0,5	0,6	1,4	
Девизни депозити											Девизни депозити									
1,0	0,9	1,3	3,3	1,8	1,8	1,2	-0,1	0,8	0,4	-0,3	2,9	2,1	2,1	-1,4	-2,6	0,4	5,7	-1,9	2,5	
Краткорочни депозити											Краткорочни депозити									
1,1	1,0	1,3	2,3	0,9	1,3	0,7	-0,6	0,1	-0,5	-0,7	1,3	1,6	1,7	-0,6	-0,8	0,9	5,4	-1,1	2,2	
Долгорочни депозити											Долгорочни депозити									
-0,1	-0,7	-0,4	-0,2	-0,4	-0,3	0,5	1,2	1,1	1,8	0,1	1,2	-0,4	-0,9	-1,1	-2,0	0,7	0,7	-0,2	1,7	
Извор: НБРСМ.											Извор: НБРСМ.									

Извор: НБРСМ.

Извор: НБРСМ.

Анализата на приносите⁶⁰ на новото штедење покажува дека во мај каматните стапки на новопримените⁶¹ денарски и девизни депозити на домаќинствата изнесуваат 2,5% и 1,9%, соодветно (2,9% и 1,7%, соодветно во март). Во вакви услови, каматниот распон помеѓу новото денарско и девизно штедење кај домаќинствата во мај се намали и изнесува 0,7 п.п. (1,2 п.п. во претходниот квартал). Кај **корпоративниот сектор**, каматните стапки на новопримените денарски и девизни депозити во мај изнесуваат 1,9% и 0,9%, соодветно (1,2% и 0,9%, соодветно во март). Со ваквите поместувања, каматниот распон меѓу новопримените денарски и девизни депозити на претпријатијата на крајот на мај се прошири и изнесува 1,0 п.п. Во однос на вкупните примени депозити (денарски и девизни), каматните стапки на депозитите на претпријатијата и на домаќинствата во мај изнесуваат 1,9% и 1,2%, соодветно и се поголеми во однос на март 2023 година (1,7% и 1,0% соодветно).

⁶⁰ Податоците за каматните стапки се во согласност со методолошките измени на Народната банка од јуни 2018 година. Повеќе информации за методолошките измени може да се најдат на следнава врска: http://www.nbrm.mk/monetarna_statistika_i_statistika_na_kamatni_stapki.nspix.

⁶¹ Во однос на каматните стапки на новопримените депозити треба да се има предвид дека за нив се карактеристични променливи движења. Променливоста на каматните стапки на новопримените депозити произлегува од фактот што тие произлегуваат од обемот на новопримени депозити (којшто од месец во месец може да се менува) и нивната каматна стапка.

4.2. Кредитна активност

Кредитната активност на банките во вториот квартал од годината забележа умерен раст од 2,6%, по стагнацијата во претходниот квартал. Остварувањата главно се потврдуваат и со резултатите од **Анкетата за кредитната активност**. Во однос на **условите за одобрување кредити**, во вториот квартал од 2023 година, нето-заострувањето на вкупните кредитни услови кај претпријатијата е речиси идентично со претходниот квартал. Од друга страна, послабо нето-заострување е забележано кај потрошувачките кредити на домаќинствата во однос на претходниот квартал, додека кај станбените кредити има мало нето-олеснување на кредитните услови. Во однос на **побарувачката**, кај претпријатијата е забележано мало зголемување на кредитната побарувачка, за разлика од намалувањето искажано во Анкетата од претходниот квартал, додека кај секторот домаќинства банките во Анкетата и натаму укажуваат на значително нето-намалување на побарувачката на кредити. За третиот квартал од 2023 година, банките во делот на корпоративниот сектор очекуваат нето-олеснување на кредитните услови, при умерено нето-зголемување на побарувачката на кредити, додека кај домаќинствата се очекува нето-заострување на кредитните услови и умерено нето-зголемување на побарувачката на кредити.

Вкупни кредити на приватен сектор

	2021				2022				2023			
	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4
квартални промени, во %												
Вкупни кредити на приватен сектор	1,2	2,6	1,1	3,1	2,6	2,7	1,1	2,6	0,0	2,6		
придонос во квартална промена на вкупните кредити, во п.п.												
Денарски кредити	0,7	1,8	0,7	2,4	1,3	1,1	-0,2	1,2	-0,3	1,3		
Девизни кредити	0,5	0,8	0,4	0,7	1,3	1,6	1,4	1,4	0,4	1,3		
Краткорочни кредити	0,5	0,6	-0,4	0,8	1,4	0,5	-0,1	0,5	-0,4	0,0		
Долгорочни кредити	0,5	1,9	1,5	2,6	1,3	2,0	1,2	2,5	0,6	2,5		
Домаќинства	0,8	1,4	0,9	0,8	0,8	1,3	0,8	0,7	0,6	1,1		
Претпријатија	0,4	1,1	0,3	2,3	1,8	1,3	0,3	1,9	-0,6	1,5		

Извор: НБРСМ.

услови за одобрување кредити

Извор: анкета за кредитна активност, НБРСМ.

Анализата на секторската структура на кредитите на приватниот сектор укажува на умерен квартален раст на состојбата на кредитите кај двата сектора, а слични се движењата и од **валутен аспект**. Во однос на **рочната структура**, забрзува растот на долгорочните кредити, при натамошно намалување кај краткорочните кредити. Воедно, учеството на **сомнителните и спорните побарувања** во вкупните кредити и натаму е ниско и веќе три квартали по ред е на нивото од 2,8%.

* Се однесува на учеството на сомнителните и спорните побарувања во вкупните кредити на соодветниот сектор
Извор: НБРСМ.

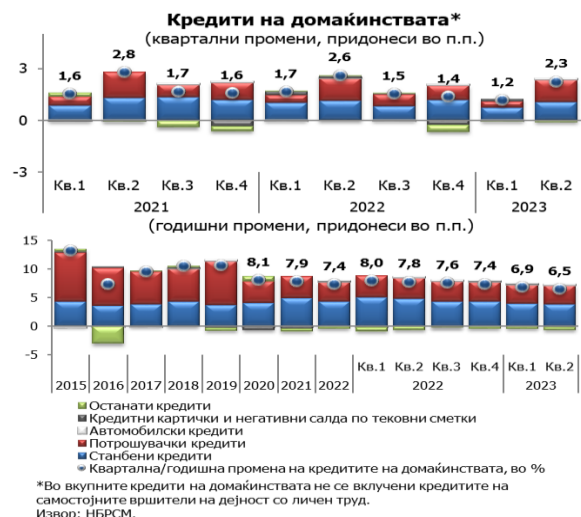
На годишна основа, во согласност со постепеното затегнување на монетарната политика, стапката на раст на вкупните кредити и натаму умерено забавува и во вториот квартал на 2023 година изнесува 6,5% (6,6% на крајот на претходниот квартал). Во услови на посилен раст на депозитите, учеството на вкупните кредити во вкупните депозити се намалува и во вториот квартал изнесува 84,0% (85,6% на крајот на првиот квартал).

Во вториот квартал од 2023 година, **кредитирањето на секторот „домаќинства“** бележи благ квартален раст од 2,2% (раст од 1,2 % во претходниот квартал), којшто пред сè произлегува од зголемувањето на потрошувачките и станбените кредити, а во мал дел и од автомобилските кредити. Резултатите од **Анкетата за кредитната активност** за вториот квартал од оваа година кај **секторот „домаќинства“** и натаму упатуваат на значително нето-намалување на побарувачката на вкупните кредити, при помало нето-заострување на кредитните услови во однос на претходниот квартал. **Од валутен аспект**, придонес за растот имаат и денарските и девизните кредити. Гледано од аспект на **рочната структура**, растот и натаму произлегува од долгорочните кредити, при непроменетост на краткорочните кредити. **На годишна основа**, вкупните кредити на домаќинствата на крајот на вториот квартал од 2023 година се повисоки за 6,4%, но растот забавува во однос на претходниот квартал кога изнесуваше 6,8%.

Кредити на домаќинствата

	2021				2022				2023			
	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4
квартални промени, во %												
Вкупни кредити на домаќинствата	1,6	2,8	1,7	1,6	1,6	2,6	1,5	1,4	1,2	2,2		
придонес во квартална промена на вкупните кредити, во п.п.												
Денарски кредити	1,0	1,3	1,0	0,9	1,0	1,3	0,5	0,1	0,3	0,8		
Девизни кредити	0,5	1,4	0,6	0,6	0,6	1,3	1,0	1,3	0,8	1,4		
Краткорочни кредити	0,2	0,1	0,0	-0,2	0,2	0,1	0,0	-0,2	0,2	0,0		
Долгорочни кредити	1,1	2,7	1,6	2,0	1,3	2,4	1,5	1,9	1,0	2,2		

Извор: НБРСМ.

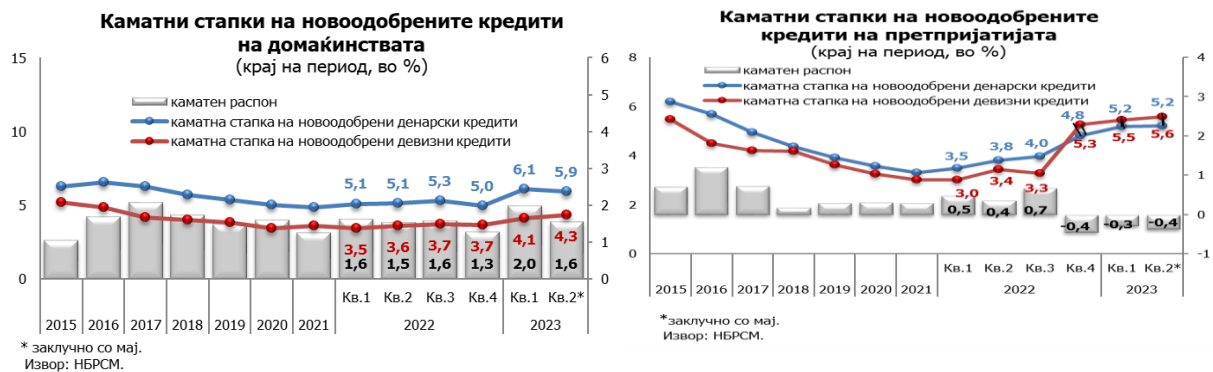
Во второто тримесечје од 2023 година, износот на **вкупните кредити одобрени на корпоративниот сектор** е повисок за 3,1% (по намалувањето од 1,3% во претходниот квартал). Според резултатите од **Анкетата за кредитната активност** за вториот квартал од 2023 година, банките укажуваат на мало нето-зголемување на побарувачката на вкупните кредити од страна на претпријатијата, при слично нето-заострување на кредитните услови. **Од валутен аспект**, зголемени се и денарските и девизните кредити (вклучувајќи ги и кредитите со девизна клаузула). Според **рочната структура**, зголемување се забележува кај долгорочните кредити, при мал раст кај краткорочните кредити. Споредено **на годишно ниво**, растот на вкупните кредити на претпријатијата на крајот на вториот квартал изнесува 6,5% (6,2% на крајот на претходниот квартал).

Кредити на претпријатијата

	2020	2021	2022	2023							
	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2
квартални промени, во %											
Вкупни кредити на претпријатијата	1,0	0,8	2,3	0,6	4,9	3,7	2,8	0,7	3,9	-1,3	3,1
придонес во квартална промена на вкупните кредити, во п.п.											
Денарски кредити	0,5	0,2	2,3	0,3	4,1	1,7	0,9	-1,0	2,4	-1,1	2,0
Девизни кредити	0,6	0,6	0,1	0,2	0,8	2,0	1,8	1,8	1,5	-0,2	1,1
Краткорочни кредити	0,9	0,9	1,1	-0,7	1,9	2,7	0,9	-0,3	1,3	-1,4	0,3
Долгорочни кредити	0,4	-0,1	1,1	1,5	3,3	1,3	1,5	1,0	3,1	0,2	2,6
Извор: НБРСМ.											

Извор: НБРСМ.

Според податоците за каматните стапки⁶² на новоодобрените кредити⁶³ во мај, каматните стапки на денарските и на девизните кредити **на домаќинствата** изнесуваат 5,9% и 4,3%, соодветно (6,1% и 4,1%, соодветно во март). Во вакви услови, каматниот распон меѓу новото денарско и девизно кредитирање на домаќинствата изнесува 1,6 п.п. (2,0 п.п. во претходниот квартал). **Кај претпријатијата**, каматните стапки на новоодобрените денарски и девизни кредити изнесуваат 5,2% и 5,6%, соодветно (5,2% и 5,5%, соодветно во март), со што каматниот распон меѓу новото денарско и девизно кредитирање на претпријатијата и натаму е негативен и изнесува 0,4 п.п. Во однос на **вкупните кредити** одобрени на приватниот сектор, на крајот на мај каматните стапки на кредитите на домаќинствата и на претпријатијата изнесуваат 5,3% и 4,8%, соодветно (5,3% и 4,7%, соодветно во март 2023 година).

V. Јавни финансии

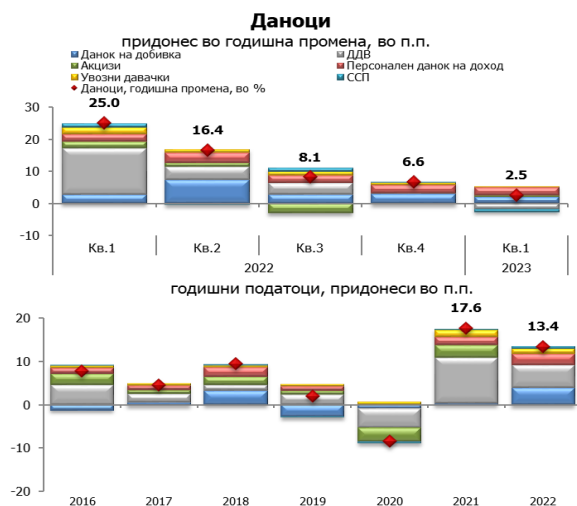
Во првиот квартал од 2023 година беше забележан висок годишен раст на приходите во буџетот, од 15,6%, којшто главно произлегува од приливите од донацијата од Европската Унија за справување со енергетската криза и од приходите од наплатените придонеси. Истовремено, значително забавување на растот се забележува кај буџетските расходи, којшто изнесува 9,1%, при истовремен раст на тековните и на капиталните трошоци. Буџетскиот дефицит

⁶² Податоците за каматните стапки се во согласност со методолошките измени на Народната банка од јуни 2018 година. Повеќе информации за методолошките измени може да се најдат на следнава врска: http://www.nbrm.mk/monetarna_statistika_i_statistika_na_kamatni_stapki.nspix.

⁶³ Во однос на каматните стапки на новоодобрените кредити треба да се има предвид дека за нив се карактеристични променливи движења. Променливоста на каматните стапки на новоодобрените кредити произлегува од фактот што тие произлегуваат од обемот на новоодобрените кредити (којшто од месец во месец може да се менува) и нивната каматна стапка.

изнесува 0,4% од БДП и е малку понизок во споредба со остварувањето во истиот квартал од минатата година (0,8% од БДП). Во периодот јануари – мај од 2023 година, буџетскиот дефицит изнесува 1,7% од БДП, што претставува околу 35% од планираниот за 2023 година и во целост е финансиран преку задолжување на државата на странските и домашните пазари, при раст на депозитите на државата кај Народната банка. Вкупниот јавен долг на крајот на првиот квартал на 2023 година изнесува 58,3% од БДП.

Во првиот квартал на 2023 година, вкупните приходи во Буџетот на Република Северна Македонија⁶⁴ забележаа раст, од 15,6% на годишна основа (7,1% во четвртиот квартал на 2022 година). Растот на буџетските приходи на годишно ниво е одраз на зголемените приливи кај речиси сите категории буџетски приходи, најмногу поради повисоките приливи од донации во рамките на останатите приходи⁶⁵ и од придонесите (со позитивен придонес од 7,6 п.п. и 6,0 п.п., во растот на вкупните приходи). Приходите од даноците⁶⁶ забележаа поумерен годишен раст, од 2,5% (позитивен придонес од 1,5 п.п. во растот на вкупните приходи), а послаб е растот и кај неданочните приходи (со мал позитивен придонес од 0,4 п.п.).

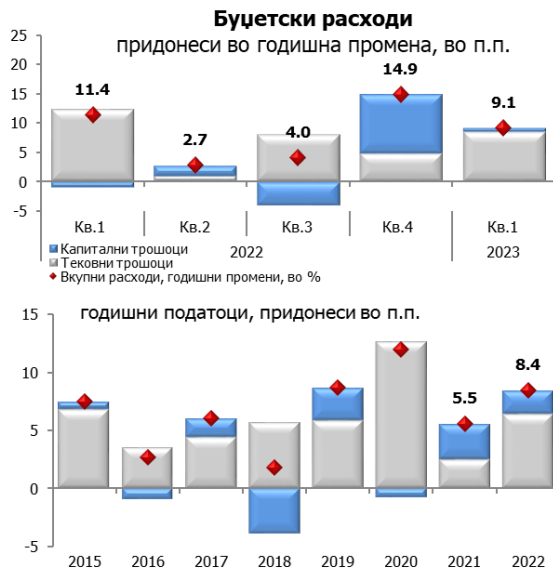

Забавениот раст на вкупните даночни приходи од 2,5% во текот на првиот квартал од 2023 година произлегува пред сè од пониските приходи кај индиректните даноци (негативен придонес од 1,2 п.п.), додека директните даноци се зголемуваат умерено (позитивен придонес од 4,4 п.п.). Кај индиректните даноци, падот произлегува од пониските приходи од ДДВ (негативен придонес од 1,9 п.п.), при помал позитивен придонес на акцизите и увозните давачки.

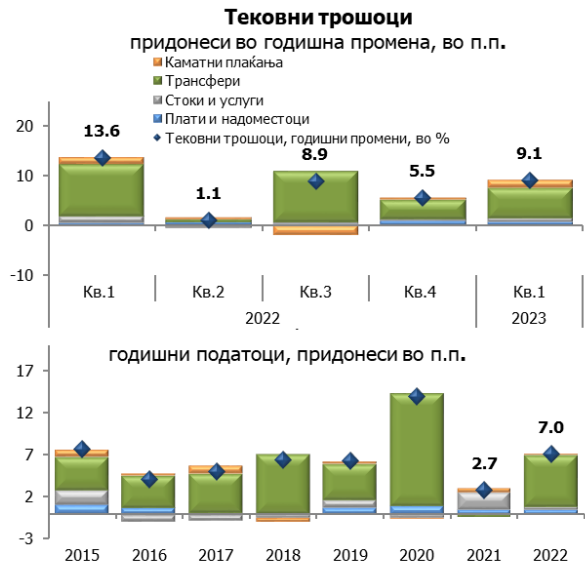
⁶⁴ Централен буџет и буџети на фондови.

⁶⁵ Останатите приходи вклучуваат капитални приходи, странски донации и приходи од наплатени заеми. Приливите од донациите се должат на добиениот грант од Европската Унија во износ од околу 72 милиони евра во март 2023 година, наменет за справување со енергетската криза.

⁶⁶ Ги вклучува и сметките за сопствени приходи (ССП).

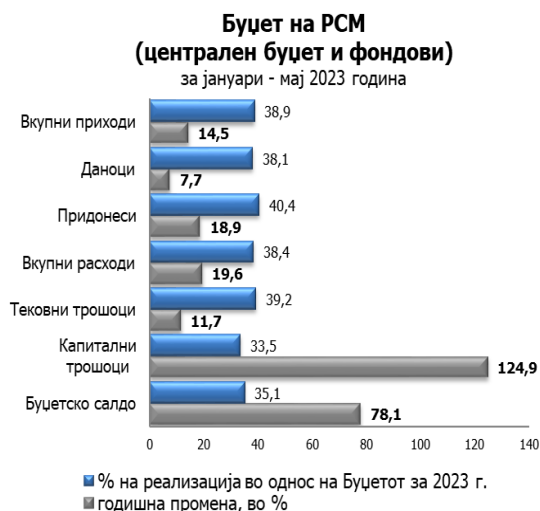

Извор: Министерство за финансии

Извор: Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.

Вкупните буџетски расходи остварени во првиот квартал на 2022 година се повисоки за 9,1%, на годишна основа. Структурно гледано, растот на вкупните расходи во најголем дел произлегува од повисоките тековни трошоци (придонес од 8,4 п.п.), при мал позитивен придонес на капиталните трошоци (од 0,9 п.п.). Годишниот раст на тековните трошоци од 9,1% во најголем дел произлегува од категоријата „трансфери“⁶⁷ (позитивен придонес од 6,1 п.п., во најголем дел поврзано со исплатите на субвенции за земјоделците и зголемувањето на пензиите⁶⁸), при помал позитивен придонес од категориите „каматни плаќања“, „плати и надоместоци“ и „стоки и услуги“ (позитивен придонес од 1,7 п.п., 0,7 п.п. и 0,6 п.п.).

Извор: Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.

⁶⁷ Категоријата „трансфери“ се однесува на трошоци за пензии, трошоци за социјална заштита, трошоци за здравствена заштита и други трансфери (главно субвенции).

⁶⁸ Во март 2023 година пензиите се зголемени за 8,4% номинално, во согласност со редовното усогласувањето предвидено со новата методологија којашто следи два показателя, односно 50% од порастот на просечната плата и 50% од порастот на трошоците на животот, според официјалните податоци на Државниот завод за статистика. Ова усогласување се врши двапати во годината, во март и септември. Исто така, во согласност со мерките за помош на најранливите групи граѓани донесен во октомври 2022 година, во период од 4 месеци (ноември и декември 2022 година и јануари и февруари 2023 година) се исплатени по 1.500 денари за пензионерите коишто добиваат пензија до 11.525 денари и по 750 денари за пензионерите со пензии од 11.525 до 14.000 денари.

Буџетскиот дефицит во првиот квартал на 2023 година изнесуваше 3.515 милиони денари, или 0,4% од БДП⁶⁹, што претставува малку пониско остварување во споредба со истиот период од минатата година (дефицит од 0,8% од БДП). Остварениот дефицит главно беше финансиран преку нето-задолжувањето на државата на странскиот⁷⁰ и на домашниот пазар, при истовремен раст на депозитите на државата.

БУЏЕТ НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА (Централен буџет и буџети на фондови)

	2022						2023			2022				2023			
	Буџет за 2022 година	Ребаланс на буџет за 2022 година	I прераспределба на буџет за 2022 година	II прераспределба на буџет за 2022 година	Кв.4	Вкупно	Буџет за 2023	Кв.1	јан. - мај, 2023	Кв.4		Вкупно		Кв.1		јануари - мај	
										Годишни промени, во %	Придонес во годишна промена, во п.п.	Годишни промени, во %	Придонес во годишна промена, во п.п.	Годишни промени, во %	Придонес во годишна промена, во п.п.	Годишни промени, во %	Придонес во годишна промена, во п.п.
ВКУПНИ ПРИХОДИ	238.899	245.758	245.758	245.758	64.500	243.085	282.052	66.040	109.599	7,1	7,1	11,5	11,5	15,6	15,6	14,5	14,5
Даночни приходи и придонеси	210.829	221.770	221.770	221.770	58.456	220.186	250.689	56.652	97.100	8,7	7,8	12,2	10,9	8,3	7,6	11,1	10,2
Даночи*	136.458	143.173	143.173	143.173	36.839	142.567	162.600	35.897	61.523	6,6	3,8	13,4	7,7	2,5	1,5	7,1	4,3
Придонеси	74.371	78.597	78.597	78.597	21.617	77.619	88.089	20.755	35.577	12,7	4,0	9,9	3,2	20,0	6,0	18,9	5,9
Неданочни приходи	19.171	17.043	17.043	17.043	4.548	17.189	19.894	3.935	6.472	21,4	1,3	23,8	1,5	6,9	0,4	-2,2	-0,2
Капитални приходи	3.330	2.180	2.180	2.180	514	2.273	2.800	193	332	90,4	0,4	17,9	0,2	-31,3	-0,2	-31,7	-0,2
Странски донации	5.570	4.765	4.765	4.765	982	3.437	8.669	5.260	5.695	-60,3	-2,5	-41,7	-1,1	533,7	7,8	348,4	4,6
ВКУПНИ РАСХОДИ	272.428	288.493	288.493	288.493	83.927	278.596	324.810	69.555	124.620	14,9	14,9	8,4	8,4	9,1	9,1	19,6	19,6
Тековни трошоци	234.192	256.384	255.808	255.906	68.013	249.959	276.059	64.231	108.296	5,5	4,8	7,0	6,4	9,1	8,4	11,7	10,9
Капитални трошоци	38.236	32.109	32.685	32.587	15.914	28.637	48.751	5.324	16.324	85,3	10,0	22,3	2,0	8,3	0,6	124,9	8,7
БУЏЕТСКИ ДЕФИЦИТ / СУФИЦИТ	-33.529	-42.736	-42.736	-42.736	-19.427	-35.511	-42.759	-3.515	-15.021								
Финансирање	33.529	42.736	42.736	42.736	19.427	35.511	42.759	3.515	15.021								
Прилив	45.103	54.513	54.513	54.513	25.084	46.869	94.876	9.550	22.277								
Други приливи	500	500	500	500	320	906	287	564									
Странски заеми	21.269	65.524	65.524	65.524	23.276	24.895	66.876	31.142	31.305								
Депозити	-3.296	-38.141	-38.141	-38.141	-1.566	6.387	-5.626	-35.066	-24.852								
Државни записи	26.620	26.620	26.620	26.620	3.054	14.681	33.616	13.187	15.260								
Продажба на акции	10	10	10	10	10	10	0	0	0								
Одлив	11.574	11.777	11.777	11.777	5.657	11.358	52.117	6.035	7.256								
Отплата на главница	11.574	11.777	11.777	11.777	5.657	11.358	52.117	6.035	7.256								
Надворешен долг	6.045	6.235	6.235	6.235	1.896	5.787	36.506	1.055	2.276								
Домашен долг	5.529	5.542	5.542	5.542	3.761	5.571	15.611	4.980	4.980								
Други одливи																	

* Вклучува даночни приходи (ССТ)

Извор: Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.

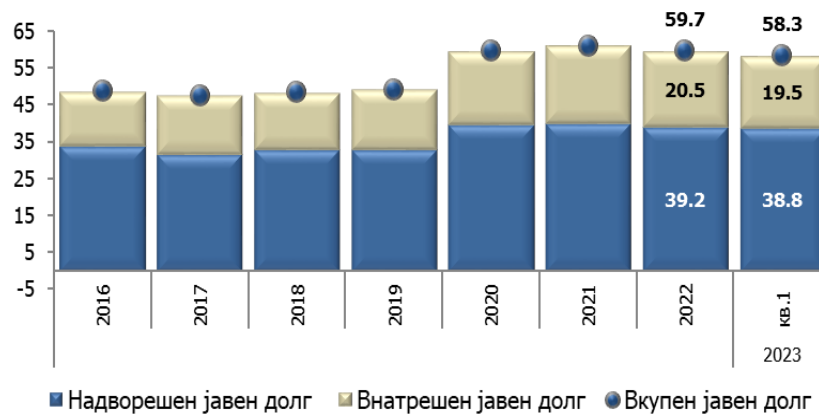
Во периодот јануари – мај 2023 година, вкупните буџетски приходи се повисоки за 14,5% на годишна основа. Најголемиот дел од растот, или 5,9 п.п., произлегува од подобрите остварувања кај придонесите, додека странските донации и даночните приходи и имаат малку помал позитивен придонес (од 4,6 п.п. и 4,3 п.п., соодветно), а неданочните приходи и капиталните приходи имаат негативен придонес (од по 0,2 п.п., соодветно). Истовремено, буџетските расходи се повисоки за 19,6% на годишна основа. Анализирани по категории, растот на буџетските расходи во најголем дел произлегува од повисоките тековни трошоци⁷¹, со придонес од 10,9 п.п. и капиталните трошоци⁷² со позитивен придонес од 8,7 п.п. Во првите пет месеци од 2023 година, буџетскиот дефицит изнесува 15.021 милион денари, или 1,7% од БДП, што претставува 35,1% од планираниот дефицит за 2023 година. Финансирањето на буџетскиот дефицит во овој период во најголем дел беше остварено преку задолжување на државата на странскиот и на домашниот пазар, во услови на раст на депозитите на државата кај Народната банка.

⁶⁹ Во рамките на анализата, за номиналниот БДП за 2023 година се користат априлските проекции на Народната банка.

⁷⁰ Во март, беше издадена деветтата еврообврзница во износ од 500 милиони евра, по купонска камата од 6,96% и рок на достасување од четири години.

⁷¹ Растот во најголем дел произлегува од ставката трансфери, којашто е зголемена заради трансферите кон енергетскиот сектор за справување со енергетската криза, исплатата на субвенции за земјоделци и зголемувањето на пензиите.

⁷² Зголемувањето на капиталните трошоци се должи на трансферот на финансиски средства во износ од 7.254 милиони денари, при крајот на април, кон Јавното претпријатие за државни патишта, за почнување со изградба и осовременување на патната инфраструктура за коридорот 8 и коридорот 10Д.

Јавен долг во % од БДП

Извор: Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.

Вкупниот јавен долг⁷³ на крајот на првиот квартал од 2022 година изнесува 58,3% од БДП (59,7% од БДП на крајот на претходниот квартал), што претставува намалување за 1,4 п.п. од БДП. Притоа, надворешниот и внатрешниот јавен долг изнесуваат 38,8% и 19,5% од БДП, што претставува намалување за 0,4 п.п. и 1,0 п.п. од БДП, соодветно. Од аспект на должничката структура, вкупниот државен долг⁷⁴ и долгот на јавните претпријатија (гарантиран и негарантиран)⁷⁵ изнесуваат 50,8% и 7,6% од БДП, што претставува намалување за 0,3 п.п. и 1,1 п.п. од БДП, соодветно. Во однос на истиот период од 2022 година, вкупниот јавен долг на крајот на првиот квартал од 2023 година е повисок за 2,7 п.п. од БДП.

⁷³ Јавниот долг е дефиниран со Законот за јавен долг („Службен весник на РМ“ број 62/05, 88/08, 35/11, 139/14 и 98/19) според кој тој претставува збир на државниот долг и долгот на јавните претпријатија основани од државата или од општините, општините во Градот Скопје и Градот Скопје, како и трговските друштва коишто се во целосна или во претежна сопственост на државата или на општините, општините во Градот Скопје и Градот Скопје.

⁷⁴ Државниот долг е дефиниран како збир на долговите на централната влада, јавните фондови и општините.

⁷⁵ Во согласност со измените во Законот за јавен долг од мај 2019 година негарантираниот долг на јавните претпријатија и акционерски друштва основани од државата или од општините, општините во Градот Скопје и Градот Скопје се пресметува во јавниот долг („Службен весник на РМ“ бр. 62/05, 88/08, 35/11, 139/14 и 98/19).